

Κάστρο της Κω

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ, ΓΕΩΛΟΓΙΚΕΣ ΠΕΡΙΕΡΓΕΙΕΣ
ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ, ΣΥΜΒΟΛΑ
ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ, ΠΡΩΤΟΣ ΧΑΡΤΗΣ

γεωδίφης

2021

γεωδίφης

Κάστρο της Κω

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ,ΓΕΩΛΟΓΙΚΕΣ ΠΕΡΙΕΡΓΕΙΕΣ
ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ,ΣΥΜΒΟΛΑ
ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ,ΠΡΩΤΟΣ ΧΑΡΤΗΣ

2021

Πρώτη έκδοση,12 Οκτωβρίου 2021

Τίτλος βιβλίου «Κάστρο της Κω», 2021
Εξώφυλλο, το ανατολικό τμήμα του Κάστρου δεκαετία του ΄20.
Οπισθόφυλλο, ιγκνιμβρίτης της Κεφάλου στα τείχη του Κάστρου.

Συγγραφέας: Γεωδίφης/Νίκος Ιερομνήμων

Για τα κείμενα, τους χάρτες και τα σχέδια χρησιμοποιήθηκαν τα ελεύθερα προγράμματα Google Docs, Earth Pro, Picassa, Qgis, Gis και Skitch. Η καλλιτεχνική επιμέλεια και η επεξεργασία των γραφικών έγιναν από τον συγγραφέα. Το βιβλίο/οδηγός περιλαμβάνει νέα και παλιά άρθρα που έχουν δημοσιευθεί στον ιστότοπο του Γεωδίφη.Τα αρχικά κείμενα έχουν επικαιροποιηθεί ή τροποποιηθεί για τις ανάγκες του βιβλίου.Το βιβλίο μπορεί να διαβαστεί ως e-book ή να τυπωθεί σε χαρτί με προτεινόμενες διαστάσεις Α4. Αρκετά από τα θέματα αποτελούν προσωπικές σκέψεις/απόψεις και ίσως περιέχουν κάποια αβεβαιότητα και διαφορά γνώμης. Οι προσωπικές εργασίες, φωτογραφίες και οι χάρτες δεν υπόκεινται σε δικαιώματα και άλλα μέτρα προστασίας πνευματικής ιδιοκτησίας. Το βιβλίο παρέχεται δωρεάν και αποβλέπει στην ευαισθητοποίηση του κοινού με τα θέματα της γεωιστορίας της Κω.

Περισσότερες πληροφορίες στις παρακάτω ιστοσελίδες του διαδικτύου.

www.geogeodifhs.blogspot.com [καθημερινές δημοσιεύσεις και θέματα της Δωδεκανήσου και όχι μόνο]

www.geodifhs.com [Ιστοσελίδα παλαιότερη]

https://www.facebook.com/geo.geodifhs [Σελίδα Facebook]

https://twitter.com/geodifhs [Σελίδα Twitter]

https://www.facebook.com/groups/oldphotosKos/ [Παλιές Φωτογραφίες της Κω]

geodifhs@gmail.com [Ηλεκτρονική διεύθυνση επικοινωνίας]

Αφιερωμένο στην μνήμη
του Μαστροδημήτρη!

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΜΑΡΚΟΓΛΟΥ [1896-1987]

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

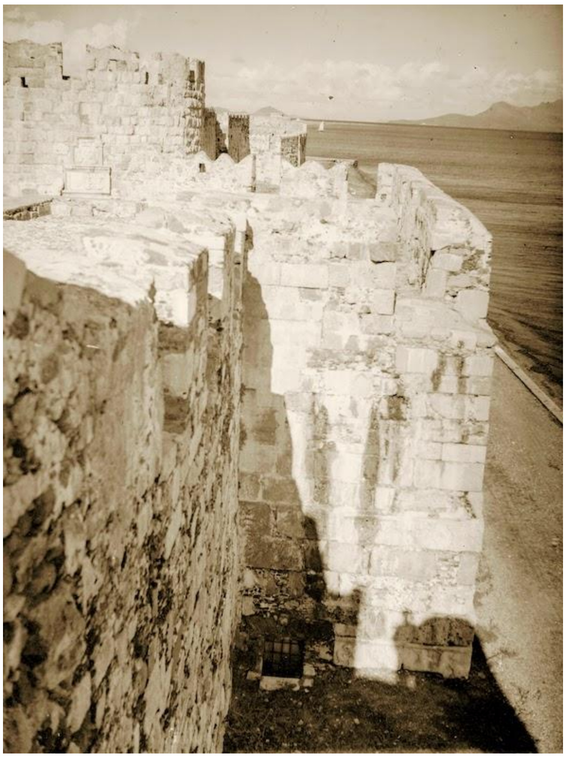
α.ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ ΚΑΣΤΡΟΥ

Το Κάστρο της Κω κατασκευάστηκε σε καίριο στρατηγικό σημείο, από Ιππότες Ιωαννίτες πάνω σε μία αρχαία πλατφόρμα σε 2 φάσεις μεταξύ 14ου και 16ου αιώνα μ.Χ.Η Κως παρέμεινε υπό την κυριαρχία των Ιωαννιτών από τις αρχές του 14ου αιώνα μέχρι το 1522.Τμήματα του κουβαλάνε ιστορίες ηλικίας άνω των 440.000.000 ετών.Θεωρείται ένα από τα πιο εντυπωσιακά αξιοθέατα του νησιού.

Κήπος D Amboise
Εκρηξη
Πυριταποθήκης 1816
Αποθήκη/Μουσείο;
Καρδιά
Χοάνη, φεβρ.2017
Ερείπια Πύργου[Η.Κολλιας]
Ερείπια Πύργου[Η.Κολλιας]
Τμήμα δρόμου[Η.Κολλιας]
Μεσαιωνικός οικισμός;
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΠΕΡΙΒΟΛΟΣ 14ος αιών.
Πρώην Ανατ.Λιμενοβραχίονας 4ου αιώνα π.Χ;
Ιταλικός /Γερμανικός Στρατώνας
Παλιά θαλάσσια είσοδος εσωτ.κάστρου;
Πύλη Εσωτ.Κάστρου- Carmadino
Γερμανικές φυλακές;
Πρώην
τάφρος;
Πρώην
Βυζ.εκκλησία
Πρώην Οθωμανικό Στρατόπεδο
ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΣ ΠΕΡΙΒΟΛΟΣ 16ος αιών.
Νουμμουλίτες
Πρώην Ιταλικό Μουσείο
Βυζαντινό Τείχος; [Η.Κολλιας]
Πρώην Οθωμανικός
Μιναρές/υδραγωγείο
Πηγάδια
Εξωτερική Πύλη-Καστρόπορτα
Παλαιότερος Πύργος του Κάστρου
Ρευστοποίηση 2017;
Γέφυρα εξωτ.
Φίκος
Δίνη,2017
Πρώην Τάφρος εξωτ.
Γέφυρα.εσωτ.
Κήπος DeVecchi
Προμαχώνας Carreto
Πρώην Πύλη
Μεσαιωνικού
Τείχους
Πρώην
Οθωμανικό
Νεκροταφείο
Ταρσανάς
Πλάτανος
Ιπποκράτη
Τάφοι Ναυάρχων
Πρωην
Μεσαιωνικό Τείχος
Google Earth

1.Ευφυής στρατηγική έναντι του γεωλογικού κινδύνου;

Σήμερα το Κάστρο αποτελεί βασικό συστατικό της πολιτιστικής και της γεωλογικής κληρονομιάς της Κω.
Κάποτε δεν το κρύβω ότι ένιωθα υπέροχα δίπλα του.Με προστάτευε από τον ενοχλητικό και δυνατό αέρα, όσες φορές έτυχε να βρεθώ στον Ταρσανά μαζί με τον πατέρα μου.
Από πιτσιρικάς το θυμάμαι σαν μία μεγάλη, εντυπωσιακή και πανύψηλη κατασκευή από ρότσες. Συχνά αναρωτιόμουν τι θέλουν εκεί τόσοι πολλοί, μεγάλοι βράχοι μέσα στην θάλασσα και όχι ψηλότερα;
Είναι λογικό ότι φτιάχτηκε από τους Ιωαννίτες για να παρέχει άμυνα και να ελέγχει την ευρύτερη περιοχή.Η θέση του στο τοπίο διευκολύνει αυτόν τον σκοπό.
Οι ιππότες ήταν πολύ μορφωμένοι από ανώτερα κοινωνικά στρώματα και σπουδαίοι γεωμηχανικοί.
Την τεχνική τους όχι μόνο δανείστηκαν από τους αρχαίους Έλληνες και Ρωμαίους, αλλά αρκετές φορές την βελτίωσαν. Άλλωστε, η ανέγερση επιβλητικών κτιρίων αποτελούσε πάντα θέμα τιμής και γοήτρου για αυτούς.

Μιά βαριά και μεγάλη δομή πάνω στην άμμο, δεκαετία του ΄20.

Όμως, θα μπορούσε να ήταν σε απομακρυσμένη βραχώδη θέση, στα υψώματα της πόλης, που να επιτρέπει πιο αποτελεσματικό έλεγχο και τη δυνατότητα εύκολης επικοινωνίας με την κοινότητα η οποία ήταν διάσπαρτη στην πεδιάδα.
Η μειωμένη προσβασιμότητα και η σχετική απομόνωση στο τοπίο που παρέχεται από την ανύψωση θα ενίσχυε επίσης την αμυντικότητα του. Αυτό πίστευα μέχρι πριν από λίγα χρόνια.
Ωστόσο, η ίδρυση και ανάπτυξη του δεν φανερώνει την ισορροπία μεταξύ στρατηγικής και γεωμορφολογικής σταθερότητας που απεγνωσμένα αναζήτησαν οι ιππότες μηχανικοί.
Ήξεραν ότι η Κως χαρακτηρίζεται ιδιαίτερα από μια έντονη γεωμορφολογική αστάθεια, που προκαλείται κυρίως από απρόβλεπτες σεισμικές και υδρογεωλογικές διεργασίες.
Σε μια περιοχή υψηλού γεωπεριβαλλοντικού κινδύνου όπως η Κως αποτελεί σημαντικό πλεονέκτημα η επιλογή της κατάλληλης θέσης.Γιατί επέλεξαν να το φτιάξουν πάνω στην άμμο;

Ερευνώντας την χωροθέτηση του Κάστρου, αντιλήφθηκα ότι ακολουθεί κάποια σαφή πρότυπα αποφυγής πιθανών κινδύνων.Με τον χρόνο διαπίστωσα ότι έχει κατασκευαστεί μακριά από τα κύρια συστήματα ρηγμάτων [Κω,Gokova],όσο αυτό ήταν δυνατόν, και από τα κύρια υδρογραφικά δίκτυα απορροής της πόλης. Μακριά από εδάφη ευαίσθητα σε κατολισθήσεις άσχετα αν έχει φτιαχτεί σε μια τοποθεσία με χαλαρά εδάφη επιρρεπή σε καθιζήσεις ή ρευστοποιήσεις.
Από τα διάφορα στοιχεία κινδύνου, η υδρολογία είναι ίσως η πιο εμφανής και η πιο απλή για να μετριάσει το ρίσκο μιας τόσο σπουδαίας κατασκευής.Εκτός από σαφείς στρατηγικές ανάγκες, το Κάστρο στην πραγματικότητα είναι σε ασφαλή και αρκετή απόσταση από κοίτες μεγάλων ποταμών, π.χ του Πλατύ Ποταμού ή της Τσουκαλαριάς[Αναβολιά] για να αποφευχθούν εύκολα οι επιπτώσεις των πλημμυρών.
Γενικά, ενώ η εγγύτητα στο κύριο δίκτυο ύδρευσης είναι συνήθως πολύ σημαντική για τους οικισμούς, προφανώς φτιάχτηκε για να παρέχει κυρίως ασφάλεια και ήταν πιο ανεξάρτητο από αυτόν τον πόρο.

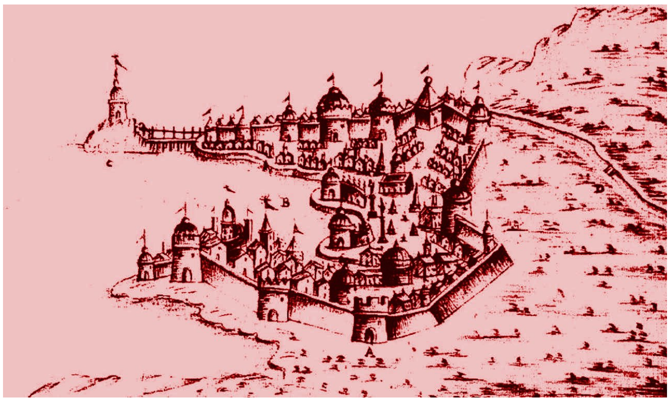

Το Κάστρο μετά από την αποκατάσταση του από τους Ιταλούς, την δεκαετία ΄20. Στο βάθος ο τρούλλος του Κυβερνείου και δεξιά το Τζαμί της Λότζιας.

Με τον καιρό κατανοώ ότι η γνώση των ερευνητών του μεσαίωνα σχετικά με τους κινδύνους του τοπίου ήταν αρκετά προχωρημένες. Φαίνεται ότι είχαν πανέξυπνο σχέδιο για να ελαχιστοποιήσουν τους κινδύνους, διατηρώντας παράλληλα τη στρατηγική αξία της οχύρωσης. Σήμερα είμαι σε θέση να υποστηρίξω ότι διέθεταν προηγμένες γνώσεις γεωακτομηχανικής και συμπεριφοράς του χαλαρού εδάφους σε έντονες σεισμικές δονήσεις.
Επιπλέον, η ύπαρξη του αρχαίου ανατολικού λιμενοβραχίονα και των μεταγενέστερων βυζαντινών οχυρώσεων φαίνεται ότι ενίσχυσε την θέση τους στην επιλογή του συγκεκριμένου χώρου.
Συμπερασματικά, η χαρτογράφηση του Κάστρου, η ανάλυση της κατανομής του, η επιλογή των υλικών και τα γεωμορφολογικά χαρακτηριστικά προτείνουν έναν πολυεπίπεδο σχεδιασμό για τον προσδιορισμό της τοποθεσίας ακόμη και για κάθε πύργο του.
Οι Ιωαννίτες ακολούθησαν δοκιμασμένες συνταγές του παρελθόντος τότε που η στρατιωτική στρατηγική και ο έλεγχος του εδάφους ήταν μόνο δύο από τους παράγοντες στον σχεδιασμό των φρουρίων. Είχαν επίγνωση των γεωπεριβαλλοντικών κινδύνων και η επιλογή τού τόπου εγκατάστασης έγινε λαμβάνοντας υπόψη συγκρεκριμένα κριτήρια και προδιαγραφές ασφάλειας.

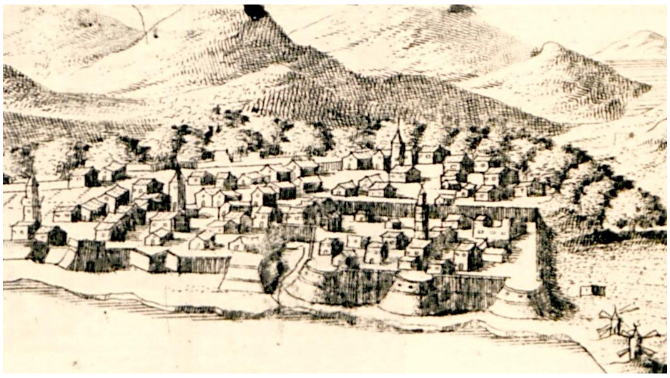
2.Ανοιχτό φυσικό μουσείο;

Για την κατασκευή του Κάστρου έχουν επαναχρησιμοποιηθεί αρχιτεκτονικά μέλη από την αρχαία Κω, το Ασκληπιείο και την Αλικαρνασσό. Ακόμη σήμερα κάποια από αυτά παραμένουν εντοιχισμένα σε διάφορα σημεία του.
Οι επιγραφές, οι πέτρες και η προέλευση τους, τα γλυπτά, οι σεισμοί και τα γεωπαθήματα του, οι προσθήκες, τα απολιθώματα,η γεωιστορία του και η αστική γεωλογία το καθιστούν μοναδικό υπαίθριο μουσείο, ένα ξεχωριστό χώρο οχύρωσης με πολλά μυστικά.
Ονομάζεται λανθασμένα Κάστρο Νεραντζιά, ενώ κανονικά θα έπρεπε να λεγόταν «Πορτοκαλιά».

Η πόλη της Κω τον 18ο αιώνα.

Το Κάστρο αποτελείται από δύο πέτρινους περιβόλους, από τους οποίους ο εσωτερικός είναι προγενέστερος. Έχει ορθογώνιο σχήμα και στις γωνίες του πλαισιώνεται από 4 ψηλούς πύργους. Μία φαρδιά τάφρος χωρίζει τους 2 περιβόλους και μόνο στην ανατολική πλευρά ενώνονται με ένα λοξό κατηφορικό δρόμο.

Η περιτειχισμένη μεσαιωνική πόλη, δεξιά της το Κάστρο σε χάρτη του Coronelli Vincenzo, 1707. Το κάστρο έχει περίμετρο 820μ. και εμβαδόν 0,03 τετρ.χλμ. σύμφωνα με το Google Earth.

Το Κάστρο της Κω μαζί με αυτό του Αγίου Πέτρου της γειτονικής Αλικαρνασσού έλεγχαν το θαλάσσιο πέρασμα προς τους Άγιους Τόπους κατά την διάρκεια των Σταυροφοριών.
Το 1522 περιήλθε στους Οθωμανούς και το 1912 στους Ιταλούς. Πέρασε από τους ισχυρότατους σεισμούς με κοντινά ή απομακρυσμένα επίκεντρα, του 1493 μ.Χ, 1863, 1926, 1933 και του 2017.
Χρησιμοποιήθηκε σαν στρατώνας της οθωμανικής φρουράς και κατοικία του διοικητή τους, Καζέρμα από τους Ιταλούς και ως φυλακή κατά την γερμανική κατοχή.
Η σημερινή του μορφή οφείλεται στους Ιταλούς που κατεδάφισαν τις οθωμανικές κατασκευές και προχώρησαν στην αποκατάσταση του τουλάχιστον δύο φορές.

Μετά από 7 αιώνες ζωής ακόμη και πληγωμένο αποτελεί εκπληκτικό αμυντικό αρχιτεκτονικό έργο, γεωτεχνικό επίτευγμα, ένα μνημείο απαράμιλλης ομορφιάς. Από το 1948 το Κάστρο κηρύχθηκε ιστορικά διατηρητέο.

3.Το «δύσκολο» Κάστρο

Πίνακας του 1840 δίνει πολύτιμες πληροφορίες για την Αποβάθρα, την Ακτή του Γιαλού και το Κάστρο της πόλης του 19ου αιώνα.
Διακρίνεται ο μιναρές της Λότζιας. Δεν υπάρχει ο πανύψηλος μιναρές του που καταστράφηκε από την έκρηξη της πυριτιδαποθήκης το 1816. Το κτίριο αριστερά της εικόνας εκτιμώ ότι βρισκόταν κάπου κοντά στο ξενοδοχείο Ξενία [σήμερα Kos Aktis], ενώ φαίνεται και ένας αρχαίος κώτικος βωμός με βουκράνια.Ευδιάκριτα είναι τα κτίσματα μπροστά από το βόρειο τμήμα του μεσαιωνικου τείχους, προφανώς ο πίνακας σχεδιάστηκε, ίσως το 1840, πριν από το σεισμό του 1863 που εκδηλώθηκε βόρεια της Χάλκης και είχε μέγεθος τουλάχιστον 7,5 βαθμούς.

Το Κάστρο επί οθωμανοκρατίας.

Στις 25 Οκτωβρίου 1395, ο Ιταλός συμβολαιογράφος Nicolo de Martoni από τη Γιάφα ταξιδεύει προς τη Βηρυτό.Στο λιμάνι της πέφτει σε καταιγίδα: «Το σκάφος ήταν γεμάτο με νερό. Δεν ήξερα πώς να κολυμπήσω, ένιωθα νεκρός. Όμως δεν το ήθελε ο Θεός, έρχεται ένας Σαρακηνός και με μεγάλη προσπάθεια με βγάζει από τη θάλασσα.Δεν είναι λοιπόν περίεργο το γεγονός ότι γι 'αυτό και από πολλούς άλλους κινδύνους που έλαβαν χώρα πριν και μετά, οι τρίχες της γενειάδας και τα μαλλιά στο κεφάλι μου έγιναν πρόωρα λευκά».
Μετά την δραματική εμπειρία ο Martoni περνάει από την Κύπρο στη Ρόδο. Τον Φεβρουάριο έχει φτάσει στην πόλη της Κω, εντυπωσιάζεται και ταυτόχρονα

προβληματίζεται για το Κάστρο της, το αποκαλεί «difficile castrum» δηλαδή δύσκολο κάστρο.
Πράγματι, το κάστρο ήταν ένα πολύ δύσκολο τεχνικό έργο που φτιάχτηκε σε έδαφος με κάκιστες γεωτεχνικές προδιαγραφές, σε μια πρώην μεγάλη βαλτώδη έκταση. Η ιστορία του Κάστρου είναι αρκετά ενδιαφέρουσα και παλαιότερη από ότι οι περισσότεροι πιστεύουν.

4.Πριν από τους Ιππότες

Ιστορικές πηγές αναφέρουν ότι ο μάγιστρος Helion de Vilinneuve [1319-1346] για να ενισχύσει την ασφάλεια του νησιού φτιάχνει κάστρα και οχυρωματικά έργα μεταξύ των οποίων το Κάστρο της Κω.
Η Κως πέρασε το 1315 στα χέρια των Ιπποτών του τάγματος του Αγίου Ιωάννη, που αρχικά ήταν μια θρησκευτική ομάδα μοναχών αφοσιωμένων στην περίθαλψη αρρώστων και τραυματιών. Με τον χρόνο εξελίχθηκε σε τάγμα στρατιωτικό με επιφανείς ιππότες.

Αγάλματα αρχαιοελληνικά στο Κάστρο, δεκαετία του ΄20;

Ο 25ος Μεγάλος Μάγιστρος των Οσπιταλιέρων Foulques de Villaret [πέθανε το 1327] ονομάζει την Κω, Lango [ίσως από το Lago που στα ιταλικά σημαίνει λίμνη] και μετά Νεραντζιά. «Η πρωτεύουσα του νησιού την εποχή των Ιπποτών λεγόταν Narangia, σίγουρα λόγω των πορτοκαλεώνων που το περιέβαλλαν», αναφέρει ο G.Gerola.Έλαβε το όνομα της από την ιταλική λέξη arrancia που σημαίνει πορτοκαλιά, επειδή υπήρχαν πολλές πορτοκαλιές στην πόλη και όχι απο τις νεραντζιές.

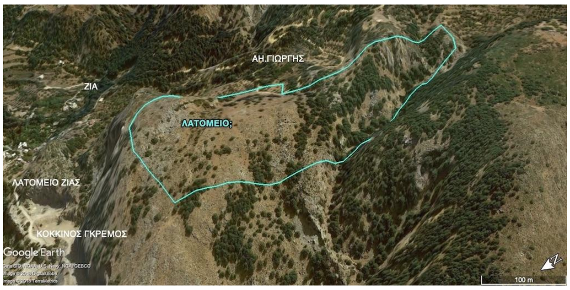
Το όνομα Arangea [Νεραντζιά] χρησιμοποιείται μέχρι τέλη του 19ου αιώνα. Η ιπποτοκρατία θα διαρκέσει 208 χρόνια οπότε το νησί θα πέσει αργότερα στα χέρια του Σουλτάνου Σουλεϊμάν.
Το Κάστρο βρίσκεται ανατολικά από την είσοδο του λιμανιού της Κω. Ο Cristoforo Buondelmonti, λέει:«στον αιγιαλό μητρόπολις η οποία λέγεται Αραγγέα και στο μέσο αυτής λίμνη νοσώδης ιδιαίτερα την άνοιξη.Έξω δε περί τα τείχη της πόλης αρράγγια[πορτοκαλιές] πολλά ανθίζουν και από τα οποία πήρε το όνομα της η πόλη».
Για τον Ζαρράφτη το Κάστρο κατασκευάστηκε από τους Ιππότες του Αγ.Ιωάννη γύρω στο 1316 μ.Χ, τέλη του 14ου αιώνα για άλλους.
Σε έγγραφο του Ιωαννίτικου Αρχείου της 25ης Οκτωβρίου 1358, αναφέρεται ότι οι ιππότες έκτισαν το κάστρο της Arangea, μάλλον έχει να κάνει με κάποια ανακαίνιση ή επισκευή του και όχι την εκ θεμελίων οικοδόμηση [αρχαιολόγος, Η.Κόλλιας].
Περιηγητές λένε ότι ο παλαιότερος εσωτερικός περίβολος κτίστηκε όταν οι επιθέσεις του σουλτάνου Βαγιαζίτ Ι΄ άρχισαν να γίνονται εντονότερες. Τον 18ο και 19ο αιώνα το Κάστρο απαγορεύεται να το επισκεφτεί Ευρωπαίος.
Το παλαιότερο σωζόμενο κτίσμα του κάστρου είναι ο πύργος αμέσως αριστερά από την ράμπα, την εσωτερική γέφυρα που συνδέει τους δύο περιβόλους και φέρει τα οικόσημα των Μεγάλων Μαγίστρων De Lastic [1437-1454] και De Milly [1454-1461].
Ο εξωτερικός περίβολος άρχισε να χτίζεται από τον Μ.Μ. D'Aubusson γύρω στα 1495, συνεχίστηκε από τον D'Amboise και ολοκληρώθηκε από τον Del Carretto το 1514.
Οι δύο περίβολοι χωρίζονται με τάφρο και συνδέονται με την εσωτερική κατηφορική γέφυρα.
Το υπέδαφος της περιοχής δεν έχει αλλάξει όλα αυτά τα χρόνια. Αποτελείται από παράκτιες αποθέσεις και φερτά υλικά [άμμο, χαλίκια και χώμα] από διεργασίες των τελευταίων 4.000 χρόνων. Το Κάστρο γειτνιάζει με το αρχαίο λιμάνι της πόλης του 4ου αιώνα π.Χ που λειτούργησε και τους ρωμαϊκούς χρόνους, έως τον 4ο-6ο αιώνα μ.Χ.
Το αρχαίο λιμάνι βρισκόταν νοτιοδυτικά του Κάστρου, είχε σχήμα ημισέληνου και προστατευόταν νότια, δυτικά και ανατολικά από τείχη .Κατά την εκσκαφή του απομακρύνθηκαν αμμοαργιλώδη που τοποθετήθηκαν δυτικά και ανατολικά από το σημερινό Δημαρχείο. Πάνω σε τεχνητές πλατφόρμες φτιάχτηκε το δυτικό τείχος του λιμανιού όσο και το ανατολικό το οποίο έμοιαζε σαν μία νησίδα. Για αυτό τον λόγο έχει αναφερθεί από πηγές ότι υπήρχε αρχαία ξέρα στην περιοχή. Οι γειτονικές ισοβαθείς της τοποθεσίας δεν συμφωνούν με αυτή την άποψη. Το λιμάνι καταστράφηκε τόσο από τους σεισμούς του 334, 469 όσο και το 554 μ.Χ. Για περίπου 8 αιώνες το λιμάνι έπεσε σε αχρηστία.
Όταν έφτασαν οι Ιωαννίτες βρήκαν ερείπια από το αρχαίο τείχος, τα δημόσια κτίρια, τις μεγάλες παλαιοβασιλικές και τις κατοικίες. Ενας ρημαγμένος τόπος ήταν το λιμάνι με την γύρω περιοχή. Το οθωμανικό νεκροταφείο, το τζαμί της Λότζιας, το Διοικητήριο κά, δεν υπήρχαν.Ο παράλιος χώρος έφτανε κοντά στην Πύλη του Αγ.Νικολάου της σημερινής Ακτής Μιαούλη.

Αρχικά έφτιαξαν τον εσωτερικό περίβολο του Κάστρου που εφαπτόταν ή περνούσε κοντά από το ανατολικό αρχαίο τείχος της πόλης.Επίσης, επισκεύασαν προφυλακτικό βραχίονα εκεί όπου υπήρχαν ερείπια από το δυτικό τείχος του λιμανιού για να προστατεύσουν την κατασκευή από τις φυσικές διεργασίες του Κεραμεικού Κόλπου.Μετά έφτιαξαν τον εξωτερικό περίβολο και την στενή λωρίδα της τάφρου νότια του Κάστρου, η οποία ήταν βαθιά γύρω στα 6 μ.και πλατιά 38μ.

Για περίπου 6 αιώνες το τεχνητό χαντάκι εμπόδιζε τους εχθρούς να πλησιάσουν το καμάρι της ιπποτικής πόλης. Το Κάστρο συνδεόταν με την ξηρά μέσω ξύλινης γέφυρας [Λεωφ.Φοινίκων]. Η τάφρος έκλεισε την οθωμανική περίοδο και πήρε την σημερινή μορφή μετά τις τεχνικές παρεμβάσεις των Ιταλών στα τέλη της δεκαετίας του ΄20.

5.Πέτρες από τον Κόκκινο Γκρεμό;

Πάνω η πιθανή προέλευση των νουμουλιτοφόρων ασβεστόλιθων του Κάστρου [Φωτογραφία Μ.Μαστρογιώργης]. Δεξιά στο δορυφορικό χάρτη τα λατομεία της Ζιάς. Κάτω οι Nummulites και οι Αλβεολίνες του Κάστρου.

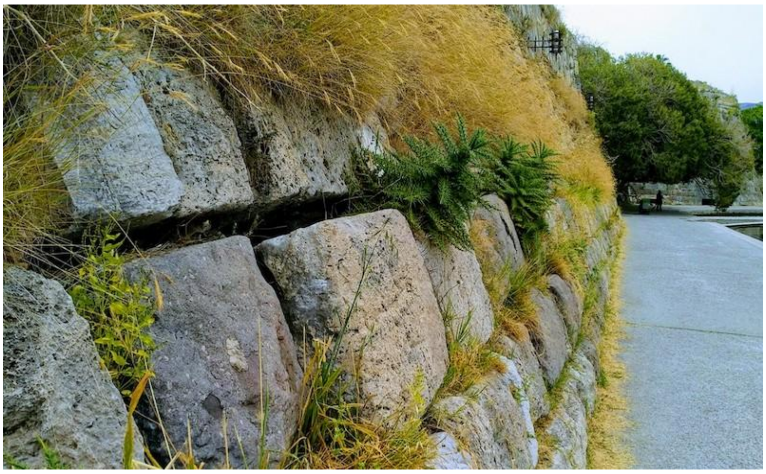
Επιπλέον τοποθετούν πορώδεις ασβεστόλιθους με απολιθωμένους οργανισμούς πλούσιους σε foraminifera [τρηματοφόρα] τα οποία προδίδουν την διαδρομή τους στον χρόνο. Φωτογραφίες του Αντώνη Αβρίθη επισημαίνουν την ύπαρξη των τρηματοφόρων.
Οι Nummulites του Κάστρου είναι μονοκύτταροι οργανισμοί με διάμετρο μικρότερη από 1-2 εκ. Το κέλυφός τους έχει σχήμα ατρακτοειδές και αποτελείται από μία σπειροειδή αύλακα, διαιρεμένη σε θαλάμους με εγκάρσια διαφράγματα.
Περίπου 56-42 εκ.χρόνια πριν ζούσαν σε θάλασσες με βάθος 50-150μ. σε αμμώδεις και ασβεστολιθικούς πυθμένες.Οι νουμουλίτες εξαφανίστηκαν απότομα πριν από 25 εκ.χρόνια και οι αιτίες που προκάλεσαν τον αφανισμό τους παραμένουν άγνωστες.
Από που προέρχονται οι νουμουλίτες του Κάστρου; Πιθανόν από ένα χώρο εξόρυξης, άγνωστο μέχρι σήμερα, που βρίσκεται ακριβώς πάνω από το λατομείο της Ζιάς. Ο Κόκκινος Γκρεμός είχε χρησιμοποιηθεί για εξόρυξη από τα αρχαία χρόνια και όχι πρόσφατα όπως νομίζαμε μέχρι σήμερα.

6.Ένα συμβάν μαζικής εξαφάνισης ειδών στα τείχη του;

Το της πόλης Κω, Κάστρο είναι ένας μουσειακός χώρος ανεκτίμητης αξίας. Περιέχει πέτρες από το Μαυσωλείο της Αλικαρνασσού, από τα αρχαία μεγαλοπρεπή κτίρια της πόλης, αρχαιολογικές επιγραφές, εμβλήματα, καρικά και προελληνικά σύμβολα, οικόσημα και τόσα άλλα.
Όμως η συλλογή του δεν σταματά εκεί, αφού περιλαμβάνει μοναδικά φυσικά γεγονότα από την ιστορία του νησιού,του Κεραμεικού Κόλπου όσο και της Γης.
Πέτρες του περιέχουν απολιθώματα από οργανισμούς που σήμερα έχουν αφανιστεί.
Βιογενείς ασβεστόλιθοι του Κάστρου περιέχουν βρυόζωα, κρινοειδή, βραχιόποδα, κοράλλια.
Προς το εσωτερικό λιμάνι τμήμα του περιέχει ένα ιώδη ασβεστόλιθο όπου διακρίνεται η Αλβεολίνα ένα εξαφανισμένο γένος τρηματοφόρων[foraminifera] με ελλειπτική ή περίπου σφαιρική μορφή. Μαζί της συναντώνται και άλλοι απολιθωμένοι μικροσκοπικοί οργανισμοί όπως Nummulites, Assilina κά.
Το Γένος Alveolina [D'ORBIGNY, 1826] έχει κέλυφος σε σχήμα έως κυλινδρικό και είναι ασβεστολιθικό, πορσελανώδες. Πρόκειται για βενθικό οργανισμό που έζησε σε θαλάσσιο βιότοπο με βάθη γύρω στα 40μ. στο Ανώτερο Παλαιόκαινο-Μέσο Ηώκαινο.
Η πέτρα της Ζιάς μας διηγείται μία τρομερή ιστορία, μιας από τις 5 μεγάλες μαζικές εξαφανίσεις που συνέβησαν κατά την διάρκεια της ιστορίας της Γης. Το όριο 33,7 εκ.χρόνια πριν, σηματοδοτεί μια από τις μεγαλύτερες εξαφανίσεις θαλάσσιων ασπόνδυλων του Καινοζωικού.
Οι περισσότεροι από τους προσβεβλημένους οργανισμούς ήταν θαλάσσιας ή υδάτινης φύσης.Ήταν μια εποχή μείζονος κλιματικής αλλαγής, ειδικά μιας περιόδου ψύξης. Νέα στοιχεία υποδηλώνουν ότι οι χειμώνες έγιναν περίπου 4°C κατά μέσο όρο πιο κρύοι σε όλο το όριο Παλαιόκαινο-Μέσο Ηώκαινο.

Πάνω το είδος Αλβεολίνα σε σκίτσο και στην πέτρα που συναντάται στο δυτικό τμήμα του Κάστρου. Φωτογραφία μετά τον σεισμό του 2017.

Μια αιτία του γεγονότος εξαφάνισης θεωρείται η εκτεταμένη ηφαιστειακή δραστηριότητα.Μια άλλη εικασία είναι ότι οι εξαφανίσεις σχετίζονται με αρκετές μεγάλες προσκρούσεις μετεωριτών που εκδηλώθηκαν αυτήν την περίοδο. Ένα τέτοιο γεγονός προκάλεσε τον κρατήρα πρόσκρουσης Chesapeake Bay 40 χλμ. και ένα άλλο στον κρατήρα Popigai 100 χλμ. της κεντρικής Σιβηρίας, διασκορπίζοντας τα συντρίμμια ίσως και στην Ευρώπη. Η νέα χρονολόγηση του μετεωρίτη Popigai μαρτυράει ότι μπορεί να είναι η κύρια αιτία της μαζικής εξαφάνισης.

Κορυφαία επιστημονική θεωρία σχετικά με την ψύξη του κλίματος προβλέπει μείωση του ατμοσφαιρικού διοξειδίου του άνθρακα, η οποία αργά μειώθηκε στα μέσα έως αργά του Ηώκαινου και ενδεχομένως έφτασε κάποιο όριο περίπου 34 εκατομμύρια χρόνια πριν. Αυτό το όριο είναι στενά συνδεδεμένο με το γεγονός Oligocene Oi-1, που σηματοδοτεί την αρχή της κάλυψης φύλλων πάγου στην Ανταρκτική.

Η Grande Coupure ή «Μεγάλη Τομή»,γνωστή στην διεθνή βιβλιογραφία, σχετίζεται με έναν μεγάλο ευρωπαϊκό κύκλο διεργασιών στην πανίδα των θηλαστικών, περίπου 33,5 εκ.χρόνια πριν, που σηματοδοτεί την άφιξη στην Ευρώπη ασιατικών ειδών. Χαρακτηρίζεται από εκτεταμένες εξαφανίσεις και σχετίζεται με την δραματική διακύμανση της ευρωπαϊκής πανίδας των

θηλαστικών.Έλαβε το όνομά της το 1910 από τον Ελβετό παλαιοντολόγο Hans Georg Stehlin.

7.Πλοίο στην στεριά

Στην φωτογραφία, διακρίνεται από κοντά ο ένας από τους δύο πύργους της γέφυρας της Λ.Φοινίκων πριν από το 1933.
Η γέφυρα βρισκόταν πάνω από την τάφρο, το περιμετρικό χαντάκι με νερό που λειτουργούσε ως μια πρώτη γραμμή αναχαίτισης του εχθρού.
Η τάφρος στα οχυρά απαντά ήδη από τα νεολιθικά χρόνια, ωστόσο γίνεται απαραίτητη από την κλασική περίοδο προκειμένου να εμποδίζεται η χρήση πολιορκητικών μηχανών.

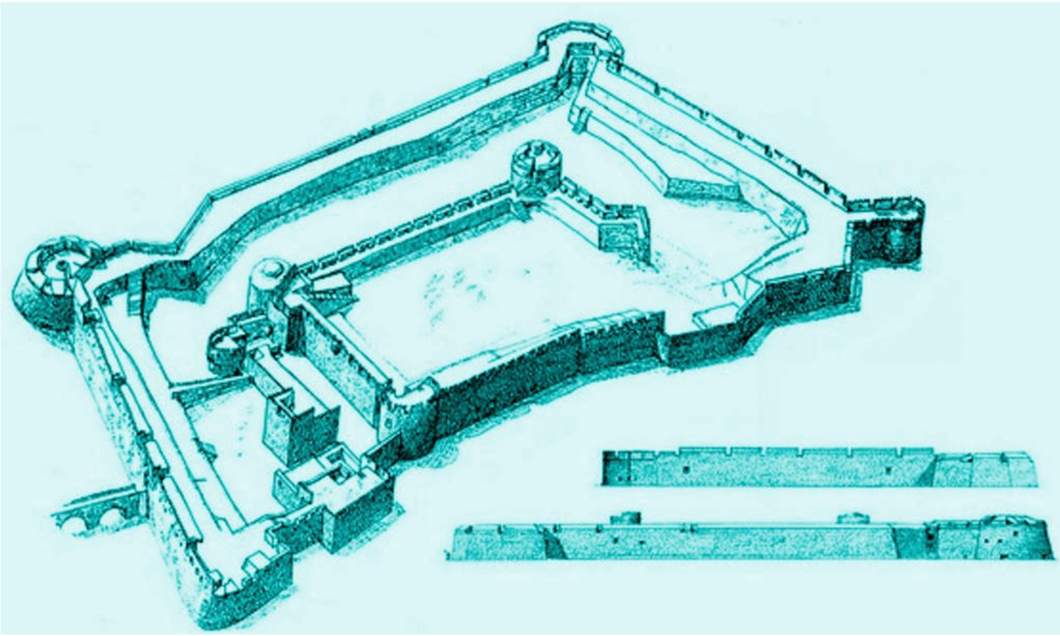
Η πρώην τάφρος και οι Πύργοι της γέφυρας του Κάστρου, δεκαετία του ΄20.

Πάνω από τον πύργο της γέφυρας είναι ορατή οθωμανική επιγραφή πριν από την προσεισμική τεχνική παρέμβαση των Ιταλών.
Πριν από τον 4ο αιώνα π.Χ σε αυτή την τοποθεσία υπήρχε ρηχή θάλασσα.
Το Κάστρο της πόλης μοιάζει μέ πλοίο κοντά στην στεριά. Το έργο των Ιωαννιτών ήταν πράγματι πολύ δύσκολο, καθώς θεμελίωσαν μία τεράστια κατασκευή πάνω σε τεχνητή πλατφόρμα από χαλαρά και αμμώδη εδάφη ενός αρχαίου βάλτου.
Οι ιππότες ακτομηχανικοί έκαναν εξαιρετική δουλειά πάνω στην άμμο.Η όλη κατασκευή μετά από κατάλληλες επισκευές συνεχίζει να λειτουργεί εως τις μέρες μας.
Από τα πιο ξεχωριστά μέρη του Κάστρου είναι η γέφυρα με τους δύο πύργους που σήμερα πια δεν υπάρχουν.Οι πύργοι κατασκευάστηκαν στο πιο αδύνατο και ασθενές μέρος του Κάστρου.Έπαθαν ζημιές μετά τον σεισμό του 1933 και αφαιρέθηκαν από τους Ιταλούς μηχανικούς. Κοιτώντας ιστορικές προσεισμικές φωτογραφίες μπορεί κανείς να διαπιστώσει τις αλλαγές που έγιναν στην γέφυρα της Λ.Φοινίκων όλα αυτά τα χρόνια.

Η κινητή γέφυρα ήταν σχεδιασμένη για να εξασφαλίζει μεγαλύτερη ασφάλεια κατά την είσοδο στο οχυρό. Ήταν τοποθετημένη μπροστά στη κύρια είσοδο του φρουρίου. Κάποτε από κάτω της έρεε θαλασσινό νερό στην τάφρο.

8.Το Κάστρο βυθίζεται;

Το Κάστρο όπως και το μεσαιωνικό τείχος έπαθαν μεγάλες ζημιές από τον σεισμό του 2017.
Η καθίζηση, η ρευστοποίηση εδάφους, η διεύρυνση των ρωγμών από τις δονήσεις του παρελθόντος έχουν πλέον φέρει το οχυρό σε οριακή κατάσταση.

Το «πανύψηλο» Κάστρο, που είχε περιγράψει ο διάσημος Οθωμανός χαρτογράφος και ναύαρχος Πίρι Ρέις τον 16ο αιώνα, χάνει σιγά σιγά το επιβλητικό ύψος του.
Πράγματι εξακολουθεί να βυθίζεται κάποια χιλιοστά τον χρόνο.Από την κατασκευή του μέχρι σήμερα έχει βυθιστεί τουλάχιστον 70 εκατοστά.
Ο μεγάλος του όγκος πάνω σε χαλαρά, ασταθή πρώην βαλτώδη εδάφη παρασύρεται προς τα κάτω.Η ετήσια φυσιολογική καθίζηση, η θαλάσσια διάβρωση και οι ισχυροί σεισμοί επιδρούν στις διεργασίες του βυθού που το περιτριγυρίζει.
Οι απώλειες ιζημάτων αυξάνουν την ενέργεια των κυμάτων.Η θάλασσα πλέον φτάνει ευκολότερα στα θεμέλια του και αποτελεί τον μεγαλύτερο κίνδυνο για το δύσκολο κάστρο.
Με μια πρώτη ματιά, η εμφάνιση του οχυρού πάνω από μορφές εδάφους όπως αυτές θα έδειχνε χαμηλότερη προσοχή ή ικανότητα αναγνώρισης αυτού του τύπου γεωμορφολογικού κινδύνου από τους Ιωαννίτες. Έχουν έτσι τα πράγματα;
Οι ιππότες είχαν δύο επιλογές: να φτιάξουν ένα οχυρό στα ορεινά κοντά σε σημαντικές χερσαίες ζώνες διάρρηξης της πόλης, όπως το Ρήγμα Κοκκινόνερο ή

το Ρήγμα του Ασκληπιείου ή τα ρήγματα του Σύμπετρου, επιρρεπές σε κατολισθήσεις, καταπτώσεις βράχων και εδαφοροές.
Σύνθετα φυσικά γεγονότα, που μπορούν να ενεργοποιηθούν και να ενισχυθούν από πολλούς παράγοντες όπως δομικές αστάθειες, λιθολογία, υδρολογία, σεισμικότητα και κλίμα, ειδικά στα βόρεια της Κω. Η εκτίμηση με ακρίβεια του κινδύνου και ακόμη ένας πιο αποτελεσματικός μετριασμός του, εξακολουθεί να αποτελεί μέχρι τις μέρες μας μια σημαντική πρόκληση.

Κανονιοθυρίδα του εσωτερικού περιβόλου του Κάστρου[A.Maiuri].Από τον 15ο αιώνα άρχισαν να χρησιμοποιούνται στα κάστρα με την καθιέρωση των πυροβόλων όπλων.

Μήπως, η τελική επιλογή των Ιωαννιτών ήταν μέρος μιας ιδιοφυούς αρχαίας στρατηγικής με ένα διπλό σκοπό;
Δεν είναι καθόλου απίθανο να έχουν ακολουθήσει παμπάλαιες τακτικές. Ιδίως των αρχαίων Ελλήνων μηχανικών που συχνά επέλεγαν βαριές δομές, σε μια ενεργή τεκτονικά περιοχή, να κατασκευάζονται σε βάλτο και να γειτονεύουν με σημαντικό ποτάμιο σύστημα.
Σύμφωνα με τον Πλίνιο τον Πρεσβύτερο, ο ναός της Αρτέμιδος της Εφέσου θεμελιώθηκε επίτηδες σε βαλτώδες οικοσύστημα για να τον προστατεύσει από τους σεισμούς.Μια τέτοια κατανομή οδηγεί σε χαμηλό σεισμικό κίνδυνο για την κατασκευή, κάτι που σε μια περιοχή υψηλού κινδύνου όπως η Κως αποτελεί σημαντικό πλεονέκτημα.
Τα βαλτώδη εδάφη προστατεύουν την οικοδομή από τους σεισμούς, όπως σωστά είχαν εκτιμήσει οι αρχαίοι μηχανικοί. Όμως, όχι από την καθίζηση που υπόκεινται τα χαλαρά εδάφη σε ισχυρές σεισμικές καταπονήσεις με κοντινό επίκεντρο που ξεπερνούν τους 6,5 βαθμούς.
Σήμερα το Κάστρο της Κω μας υπενθυμίζει πόσο αμείλικτος είναι ο χρόνος και το παιχνίδι της μοίρας.
Οι πέτρες του εκτός από την ανασφάλεια των Ιπποτών περιέχουν όνειρα, συλλογισμούς και χαμένες προσδοκίες του Μαυσώλου και της Αρτεμισίας, ενός ζευγαριού, που κάποτε ρύθμιζε τις τύχες των κατοίκων του Κεραμεικού. Επιπλέον κρύβουν πληροφορίες από την πρόσφατη ιστορία και την φυσική εξέλιξη του τόπου στο πέρασμα του γεωλογικού χρόνου.
Υλικά που πραγματικά σε κάνουν να ταξιδέψεις και να ερωτευτείς ακόμη περισσότερο την ιστορία της Κω.
Στις επάλξεις του πλέον δεν υπάρχουν ιππότες, που κάποτε με αγωνία προσπαθούσαν να διακρίνουν τα πανιά των επίδοξων, κατακτητών.
Όμως, σε αυτό τον χώρο που χτίστηκε για να ξεκόψει τον μέσα κόσμο από τον έξω, οι ασάλευτοι ογκόλιθοι ως σιωπηλοί και διαχρονικοί μάρτυρες κουβαλούν και ψιθυρίζουν μυστικά αιώνων.

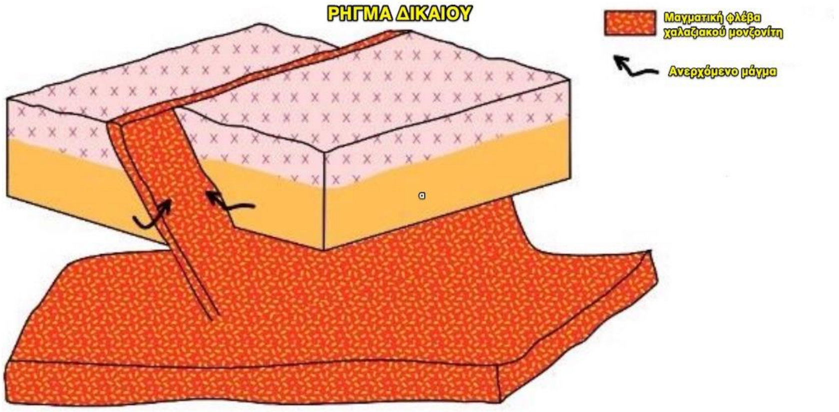
β.ΓΕΩΛΟΓΙΚΕΣ ΠΕΡΙΕΡΓΕΙΕΣ

Οι Ιωαννίτες όπως οι αρχαίοι πρόγονοι μας γνώριζαν ακριβώς ποιος τύπος πέτρας ήταν ο καταλληλότερος για κάθε συγκεκριμένο σκοπό. Μελέτες σχετικά με τα πέτρινα εργαλεία διαπίστωσαν ότι για τους αρχαίους το να έχουν τα κατάλληλα εργαλεία ήταν θέμα γεωλογίας. Κάθε τύπος βράχου προήλθε από μια μόνο τοποθεσία και όχι από διαφορετικούς τόπους.Δεν είναι μόνο κάστρο, είναι κάτι περισσότερο.Κάθε πέτρα του και μία ανείπωτη γεωλογική ιστορία.Πρόκειται για σπάνιο,μοναδικό γεωαρχαιολογικό μνημείο που αξίζει την ιδιαίτερη προσοχή μας.

ΝΑΟΣ ΔΙΟΥΝΥΣΟΥ
ΘΟΛΟΣ[ΤΥΧΗ]
ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΕΦΗΒΩΝ
ΑΡΧΑΙΟ ΤΕΙΧΟΣ
ΝΕΩΡΙΑ
ΠΟΡΤΑ ΦΟΡΟΥ
ΑΚΤΟΓΡΑΜΜΗ
4ΟΥ ΑΙΩΝΑ Π.Χ
ΔΥΤΙΚΟ
ΤΕΙΧΟΣ
ΛΙΜΑΝΙΟΥ
ΘΕΡΜΕΣ[VIA CROCE]
ΑΡΧΑΙΑ ΑΓΟΡΑ
ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΟ ΤΕΙΧΟΣ
ΠΥΛΗ ΤΕΙΧΟΥΣ;
ΑΓ.ΑΝΤΩΝΙΟΣ
ΑΡΧΑΙΟ ΛΙΜΑΝΙ
ΑΡΧΑΙΑ
ΕΡΕΙΠΙΑ
ΠΥΛΗ ΤΕΙΧΟΥΣ;
ΣΥΝΟΙΚΙΑ
ΛΙΜΑΝΙΟΥ
ΑΡΧΑΙΑ
ΠΛΑΤΦΟΡΜΑ
ΤΑΡΣΑΝΑΣ
ΑΝΑΤΟΛΙΚΟ
ΤΕΙΧΟΣ
ΛΙΜΑΝΙΟΥ
ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ
ΚΑΣΤΡΟ
ΕΙΛΕΙΘΥΙΑ?
[ΡΩΜΑΙΚΟΣ ΝΑΟΣ]
ΤΑΦΡΟΣ
ΠΡΟΕΚΤΑΣΗ ΑΡΧ..ΛΙΜΑΝΙΟΥ
ΠΛΑΤΑΝΟΣ
ΓΕΦΥΡΑ
ΟΘΩΜΑΝΙΚΌ
ΝΕΚΡΟΤΑΦΕΙΟ
ΠΥΛΗ
ΑΓ.ΝΙΚΟΛΑΟΥ
ΠΥΛΗ
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ
ΚΑΣΤΡΟ
ΑΚΤΟΓΡΑΜΜΗ 1840;
Google Earth
ΑΡΧΑΙΑ ΠΛΑΤΦΟΡΜΑ
Image © 2019 DigitalGlobe
100 m

9.Κίονες από γρανιτοειδή;

Κίονες από χαλαζιακό μονζονίτη, τον γρανοδιορίτη του Ardito Desio. Είναι ηλικίας 12εκ. ετών, προήλθε από το λατομείο του Ελαιώνα Καρδάμαινας .Τον 6ο μ.Χ στήριζαν την «Βασιλική του Αγ.Γεωργίου», του λιμανιού. Σήμερα είναι εντοιχισμένοι στην αντισεισμική εξωτερική πύλη του Κάστρου των Ιπποτών.Η βασιλική καταστράφηκε το 554 μ.Χ από τον σεισμό και το τσουνάμι του Αγαθία.Οι Ιππότες σαν άριστοι μηχανικοί που ήταν τους επαναχρησιμοποίησαν στην είσοδο του Κάστρου. Πρόκειται για ένα υλικό πολύ δύσκολο σε λάξευση και επεξεργασία.Χωρίς υπερβολή αυτή η πύλη μπορεί να αντέξει σε σεισμικό συμβάν με μέγεθος 7+ βαθμών.Που σχηματίστηκε ο χαλαζιακός μονζονίτης της Κω;Δες το κάτω σκίτσο. Σε ζώνη επέκτασης της κρούστας, αφθονεί σε τεράστιους βαθολίθους δηλαδή μεγάλες μάζες πυριγενών βράχων κυρίως βαθιά κάτω από την επιφάνεια, όπως αυτή της Οροσειράς του Δίκαιου. Στην επιφάνεια της Σελήνης έχουν βρεθεί θραύσματα μονζονίτη.

10.Αέρια «τοξικά» στα τείχη;

Διαλυμένα αέρια από πρώην ηφαιστειακό υλικό βγήκαν από το διάλυμα σχηματίζοντας φυσαλίδες αερίου. Όταν το πυροκλαστικό ρεύμα κρύωσε, ο βράχος στερεοποιήθηκε γύρω από τις φυσαλίδες αερίου και τις παγίδευσε μέσα του, διατηρώντας τες ως κοιλότητες που είναι ακόμη ορατές στα τείχη του Κάστρου.

Το μάγμα περιέχει διαλυμένα αέρια, που παρέχουν την κινητήρια δύναμη η οποία προκαλεί τις περισσότερες ηφαιστειακές εκρήξεις. Μακράν το πιο άφθονο ηφαιστειακό αέριο είναι οι υδρατμοί, που είναι ακίνδυνοι. Ωστόσο, σημαντικές ποσότητες διοξειδίου του άνθρακα, διοξειδίου του θείου, υδρόθειου και υδροξειδίων μπορεί επίσης να εκπέμπονται από τα ηφαίστεια. Σε μια ηφαιστειακή έκρηξη μπορεί να παρατηρηθούν πυροκλαστικές ροές δηλαδή ρευστοποιημένα μείγματα θραυσμάτων καυτού βράχου, καυτών αερίων και παγιδευμένου αέρα που κινούνται με μεγάλη ταχύτητα σε παχιά, σύννεφα τα οποία σαρώνουν το έδαφος.

Η θερμοκρασία των ηφαιστειακών αερίων μπορεί να φτάσει τους 600 έως 700°C. Η ταχύτητα μιας ροής υπερβαίνει συχνά τα 100-160 χλμ. την ώρα. Οι ροές μπορούν ακόμη να διανύσουν κάποια μεγάλη απόσταση όπως συνέβη σε τον πάνω βράχο της φωτογραφίας που σχηματίστηκε στην Κέφαλο άλλα προήλθε από έναν υποθαλάσσιο χώρο κοντά στην Νίσυρο, από έκρηξη που συνέβη πριν από 10,7 εκ.χρόνια.Ο όρος πυροκλαστικό προέρχεται από το ελληνικό πυρ, που σημαίνει «φωτιά» και κλαστικό, δηλαδή τρίμματα υλικών.Τα πυροκλαστικά υλικά ταξινομούνται ανάλογα με το μέγεθός τους, σε σκόνη λιγότερο από 0,6 χιλιοστά, τέφρα μεταξύ 0,6 και 2 χιλιοστών, αποκαΐδια μεταξύ 2 και 64 χιλιοστών και βόμβες με μεγαλύτερο μέγεθος. Στην διπλανή φωτογραφία του USGS πυροκλαστική ροή σε πλαγιά του όρους της Αγ.Ελένης κατά την έκρηξη στις 7 Αυγούστου 1980.

11.Νησί ή τεχνητό βάθρο;

«Στην περίοδο της κλασικής αρχαιότητας ο χώρος ήταν νησί και συνδεόταν με την ξηρά μέσω γέφυρας, η οποία σώζεται μέχρι σήμερα [γέφυρα οδού Φοινίκων]. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι στην περιοχή που είναι χτισμένο το κάστρο έχουν βρεθεί ίχνη κατοίκησης από τη Μυκηναϊκή περίοδο», απόσπασμα που αναπαράγουν σελίδες του διαδικτύου σχετικά με το Κάστρο της Κω.Ωστόσο, η γεωλογία, το έδαφος, τα υψόμετρα και η παλαιογεωγραφία δεν προτείνουν κάτι τέτοιο.Το κάστρο δεν κείται σε βραχώδες αλλά σε αμμουδερό υπόβαθρο, για αυτό βυθίζεται κάποια χιλιοστά τον χρόνο.Δεν έχει δομηθεί πάνω σε ηφαιστειακά υλικά. Ως εκ τούτου, εκτιμάται ότι είναι τεχνητής προέλευσης.Πιθανότατα δημιουργήθηκε από υλικά της διάνοιξης του αρχαίου λιμανιού του 4ου αιώνα π.Χ. Ξεκινώντας από την ακτή το βάθρο επεκτεινόταν σιγά-σιγά προς ΒΑ από τους αρχαίους Κώους μηχανικούς.Τέλος, πάνω από την τεχνητή πλατφόρμα κατασκεύασαν τον ανατολικό λιμενοβραχίονα του αμυντικού τείχους της αρχαίας πόλης. Το κάστρο έχει θεμελιωθεί πάνω σε χαλαρά υλικά, αυτό λένε τα πηγάδια. Είναι μια πολύ βαριά κατασκευή πάνω σε «σάπιο» υπέδαφος. Κάτι ανάλογο έχει παρατηρηθεί στο μεγάλο Ναό της Αρτέμιδος της Εφέσου.Τα βαλτώδη εδάφη προστάτευσαν το ελληνιστικό ναό από τους σεισμούς, όπως σωστά είχαν εκτιμήσει οι αρχαίοι μηχανικοί αλλά όχι από την καθίζηση που υπόκεινται σε ισχυρές σεισμικές καταπονήσεις με κοντινό επίκεντρο. Με αυτό τον τρόπο την «πάτησαν» και οι Ιάπωνες μηχανικοί, το 2011, σε ανάλογα περιβάλλοντα.Οι αρχαίοι τεχνίτες γνωριζαν το πρόβλημα, προτίμησαν αυτή την λύση αποφεύγοντας οποιαδήποτε άλλη επιλογή.

12.Εσωτερική είσοδος

Με μία πρώτη ματιά, η πύλη του Κάστρου από μέσα. Πρόκειται για τον δίαυλο επικοινωνίας όσων βρίσκονταν εντός του φρουρίου με την περιοχή εκτός των τειχών. Ήταν ένα από τα πιο ευάλωτα σημεία του οχυρού, συχνά δινόταν ιδιαίτερη προσοχή για την άμυνά της. Η κύρια πύλη συνήθως προστατευόταν από πύργους εκατέρωθεν αυτής, μία τεχνική που απαντά από την αρχαιότητα.

13.Εσωτερική τάφρος

Το Εσωτερικό και το Εξωτερικό Κάστρο, η εσωτερική τάφρος το αρχαίο ελληνιστικό και το βυζαντινό τείχος κατά τον αρχαιολόγο Κόλλια. Οι πρώιμοι περίβολοι των φρουρίων αρχικά δεν διέθεταν πύργους. Η ένταξή τους στον περίβολο παρατηρείται από την αρχαϊκή περίοδο.

14.Πηγάδια του Κάστρου

Το Κάστρο των Ιπποτών δεν είναι εντυπωσιακό μόνο για τους ισχυρούς πύργους και τις κανονιοθυρίδες του.Στην δυτική πλευρά του εξωτερικού περιβόλου του 16ου αιώνα μ.Χ, νοτιοανατολικά του προμαχώνα del Carretto, συναντά κανείς πέτρινα κυκλικά περίτεχνα και καλοδουλεμένα πηγάδια από τα οποία ξεδιψούσαν οι ένοικοι του.Μέχρι σήμερα είναι γνωστά 6 πηγάδια.Η διαμόρφωση τους υποδηλώνει εξαιρετικές υδρογεωλογικές ικανότητες σε ένα ιδιαίτερα δύσκολο περιβάλλον.Το στόμιο του πηγαδιού της φωτογραφίας είναι από ντόπιο μάρμαρο. Έχει βάθος γύρω στα 6-8μ. Σήμερα τα φυσικοχημικά του χαρακτηριστικά του νερού μαρτυρούν ότι πρόκειται για υφάλμυρο. Το αξιοσημείωτο είναι ότι έχει τα ίδια χαρακτηριστικά με το νερό της μυστηριώδους κρήνης Κχού της οδού Ιπποκράτους. Η κρήνη για καιρό ήταν σε λήθαργο. Όμως ξαφνικά άνοιξε και έτρεξε νερό τον Φεβρουάριο του 2017 από μία οπή κοντά στην σφραγισμένη βρύση, περίπου 6 μήνες πριν από το ισχυρό σεισμικό συμβάν του Καρά Αντα. Δεν είναι γνωστό άν συνέβη κάτι ανάλογο στα πηγάδια του Κάστρου.Το νερό του πρώτου πηγαδιού προς τον προμαχώνα έχει θερμοκρασία κοντά στους 19,5 βαθμούς Κελσίου,ph περίπου 8.34,με υψηλή αγωγιμότητα και σκληρότητα.

15.Λεωφόρος των Μυρμηγκιών;

Η «λεωφόρος» είναι μιας κατεύθυνσης, συνδέει τον εξωτερικό με τον εσωτερικό παλαιότερο περίβολο του Κάστρου των Ιπποτών.Τα μυρμήγκια χρησιμοποιούν ένα περίπλοκο σύστημα ιχνών - το οποίο μπορεί να περιλαμβάνει πολλά χλμ. μονοπατιών.

Δημιουργούν αυτούς τους «μυρμηγκόδρομους» αφαιρώντας συντρίμμια από πιθανά μονοπάτια και ισοπεδώνοντας το έδαφος.Γιατί κάνουν μονοπάτια;Τα μυρμήγκια όταν βρίσκουν τροφή, εκκρίνουν μια αόρατη χημική ουσία που ονομάζεται «φερομόνη» τόσο κατα την διάρκεια της διαδρομής όσο καθώς επιστρέφουν.Αυτό το μονοπάτι οδηγεί κατευθείαν από τη φωλιά στην πηγή τροφής. Αυτό συμβαίνει στο Κάστρο, το ζητούμενο είναι άν μεταφέρουν και οργανική ύλη από την ρευστοποιημένη άμμο. Άλλα μυρμήγκια ακολουθούν στη συνέχεια το μονοπάτι προς τα τρόφιμα. Στη συνέχεια, κάθε εργαζόμενος ενισχύει το μονοπάτι στο δρόμο της επιστροφής. Οι αποικίες μυρμηγκιών είναι αυτο-οργανωμένα συστήματα: σύνθετες συλλογικές συμπεριφορές προκύπτουν ως προϊόν αλληλεπιδράσεων μεταξύ πολλών ατόμων το καθένα ακολουθώντας ένα απλό σύνολο κανόνων, όχι μέσω εντολών από πάνω προς τα κάτω από ελίτ άτομα ή τη βασίλισσα.Δηλαδή ακολουθούν εντελώς διαφορετικές μεθόδους από τους Ιωαννίτες Ιππότες.Κάτι ακόμη, τα μυρμήγκια είναι τόσο καλά οργανωμένα που μπορούν να σκοτώσουν έναν ελέφαντα.Μην τα υποτιμάτε!

16.Ρευστοποιημένη άμμος;

Πρόκειται για ένα συνσεισμικό φαινόμενο όπου ένα στερεό συμπεριφέρεται σαν ένα υγρό. Συνέβη στο νοτιοδυτικό τμήμα του Κάστρου της Κω κατά τη διάρκεια του σεισμού της 21ης Ιουλίου 2017, κοντά στον προμαχώνα Carretto. Η ρευστοποίηση συμβαίνει όταν δονήσεις ή πίεση του νερού μέσα σε μια μάζα εδάφους προκαλούν την απώλεια επαφής μεταξύ των σωματιδίων του εδάφους. Αυτή η κατάσταση είναι προσωρινή, συνήθως προκαλείται από σεισμό σε έδαφος κορεσμένο με νερό ή μη στερεό έδαφος.Συχνά συμβαίνει κάτω από κτίρια και άλλες κατασκευές.Μπορεί να προκαλέσει μεγάλες ζημιές ή ακόμη κατολισθήσεις κατά τη διάρκεια των σεισμών.Υπάρχουν 2 τύποι που είναι εξίσου επικίνδυνοι: Ρευστοποίηση ροής και η κυκλική που οφείλεται στην πλευρική εξάπλωση και την ταλάντωση του εδάφους.Μήπως συνέβη η δεύτερη;

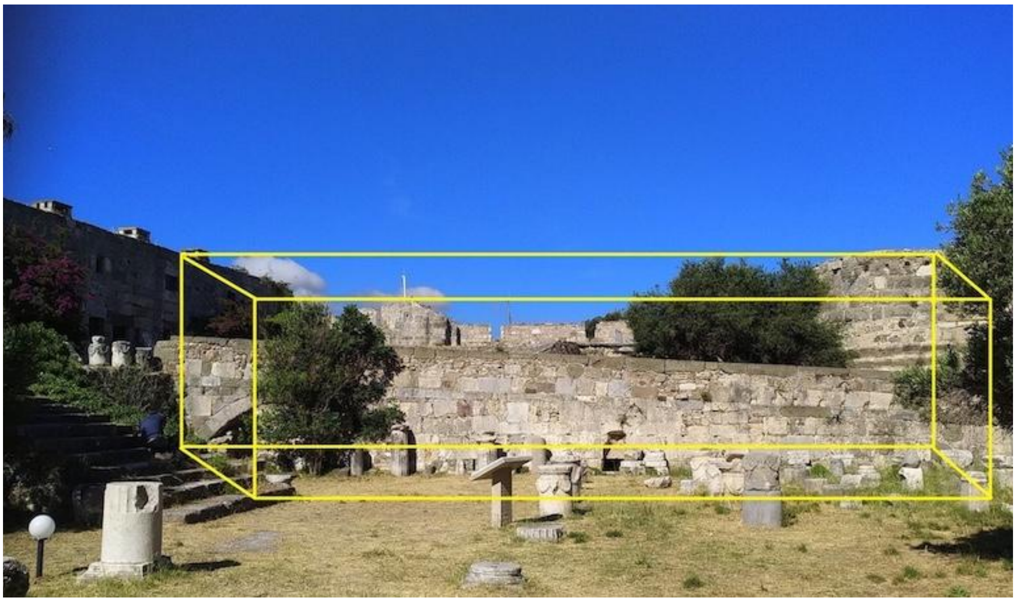
17.Κοντινό επίκεντρο του 2017

Βλέπετε το πλοίο στο βάθος; Εκεί κοντά, 2χλμ. κάτω από την θάλασσα έγινε το ξαφνικό σπάσιμο του ρήγματος Καρά Αντα που προκάλεσε τον σεισμό 6,6 βαθμών της 21ης Ιουλίου 2017.Το κοντινό επίκεντρο και το χαμηλό εστιακό βάθος του σεισμού είχε ως αποτέλεσμα να υποστούν μεγάλες ζημιές τόσο το λιμάνι όσο και το Κάστρο.

18.Οθωμανικός Στρατώνας

Το πότε φτιάχτηκε το διώροφο οθωμανικό κτίριο της φωτογραφίας δεν είναι γνωστό. Εκτιμώ, μετά την έκρηξη της πυριτιδαποθήκης το 1816.Το βέβαιο είναι ότι οι Ιταλοί το βρήκαν κοντά στην ράμπα μεταξύ εσωτερικού και εξωτερικού περιβόλου και το χρησιμοποίησαν για στρατώνα μέχρι να φτιαχτεί το 1929-1930 το στρατόπεδο τους επι της οδού Αρτεμισίας. Οι οθωμανικές κατασκευές κατεδαφίστηκαν κατά την διάρκεια της αποκατάστασης του κάστρου το χρονικό διάστημα 1915-1916.Αυτό το κτίριο συντηρήθηκε αρχικά από τους Ιταλούς αρχές της δεκαετίας του ΄20 πριν οριστικά κατεδαφιστεί.Ήθελαν να επαναφέρουν το Κάστρο στην αρχική του κατάσταση αλλά δεν είναι απίθανο να έπαθε ζημιές από τον σεισμό του 1926 ο οποίος συνέβη νότια της Τήλου.

Η στοά που ανέφερε ο G.Gerola, κάτω από την επικλινή εσωτερική γέφυρα του Κάστρου, δίπλα στον Οθωμανικό Στρατώνα.

19.Μουσείο

Σε φωτογραφίες της δεκαετίας του ΄20 το μουσείο του Κάστρου πάνω από την οθωμανική τοξωτή κατασκευή υδρομάστευσης.Το πρώτο καλά οργανωμένο μουσείο της Κω λειτούργησε στο Κάστρο.Πριν από αυτό υπήρχε ενας χώρος αποθήκευσης αρχαίων που εξυπηρετούσε τις ανασκαφές που γίνονταν στο Ασκληπιείο στις αρχές του 1900.Το 1915 άρχισε η αποκατάσταση του Κάστρου από τον Ιταλό αρχαιολόγο Amedeo Miauri με την βοήθεια του Μηχανικού Σώματος. Αν είχε γίνει κάτι ανάλογο μετά τον σεισμό του 2017 το κάστρο θα είχε ήδη αποκατασταθεί.Την ίδια περίοδο ιδρύθηκε ειδικός χώρος στο νοτιοδυτικό τμήμα του Κάστρου που θα φιλοξενούσε το αρχαίο υλικό το οποίο θα προέκυπτε από τις ανασκαφές. Η κτιριακή εγκατάσταση βρισκόταν ακριβώς πάνω από την κεντρική καστρόπορτα του εξωτερικού περιβόλου.Την οργάνωση και εποπτεία του μουσείου ανέθεσαν οι Ιταλοί στον αρχαιοδίφη Ιάκωβο Ζαρράφτη. Μετά την κατασκευή του μουσείου της Πλατείας Ελευθερίας γύρω στο 1937 έπαψε να λειτουργεί και γκρεμίστηκε.Οι Ιταλοί επιτέλεσαν σπουδαίο έργο στον τομέα των ανασκαφών, αναστηλώσεων και συντηρήσεων των αρχαιολογικών μνημείων του νησιού. Ομως, αξίξει να τονιστεί ότι έδιναν, για ευνόητους λόγους, σημασία στα ρωμαϊκά και ιπποτικά ευρήματα και λιγότερη σε αρχαιοελληνικές και βυζαντινές αρχαιότητες.

20.Δρόμος του νερού;

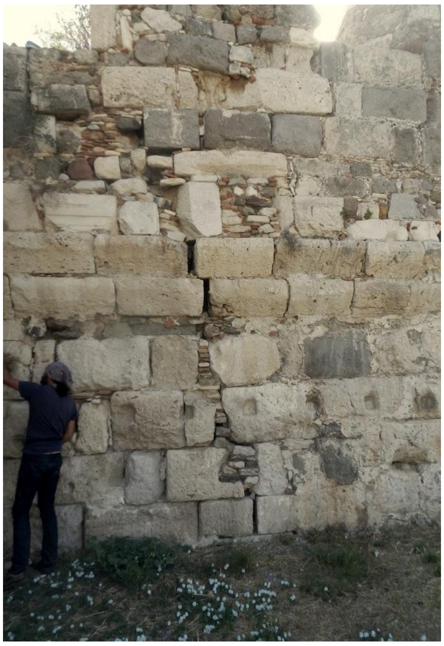

Το πρώην τοξωτό οθωμανικό υδραγωγείο στην είσοδο του Κάστρου.

Ο δρόμος του νερού προς το οθωμανικό υδραγωγείο του Κάστρου.Η πιθανή διαδρομή ήταν Κάστρο-Βόρειο Μεσαιωνικό τείχος- Πλατεία Δημαρχείου-Αμπάβρης-Βουρίνα.Αριστερά του μεσαιωνικού οχυρού βρισκόταν η ανυψούμενη γέφυρα, μπροστά στην κύρια πύλη του Κάστρου, πάνω από την τάφρο.Σε περίπτωση κινδύνου, η κινητή αυτή γέφυρα ανυψωνόταν, διακόπτοντας έτσι την πρόσβαση προς το εσωτερικό του.

21.Ίχνη του Εγκέλαδου

Ο δίμετρος φύλακας αρχαιοτήτων και βάλε Κώστας Κωστογλάκης, δεξιά του η κατακόρυφη σχισμή στο εσωτερικό περίβολο του Κάστρου των Ιπποτών που άνοιξε ο Εγκέλαδος την μοιραία νύχτα της 21ης Ιουλίου 2017.Το επίκεντρο της σεισμικής δόνησης των 6,6 βαθμών βρισκόταν 15,7χλμ.βορειοανατολικά του Κάστρου και είχε εστιακό βάθος μόλις 2χλμ.Το Κάστρο χτυπήθηκε ύπουλα, τραυματίστηκε άλλη μια φορά αλλά δεν κατέρρευσε, άντεξε!

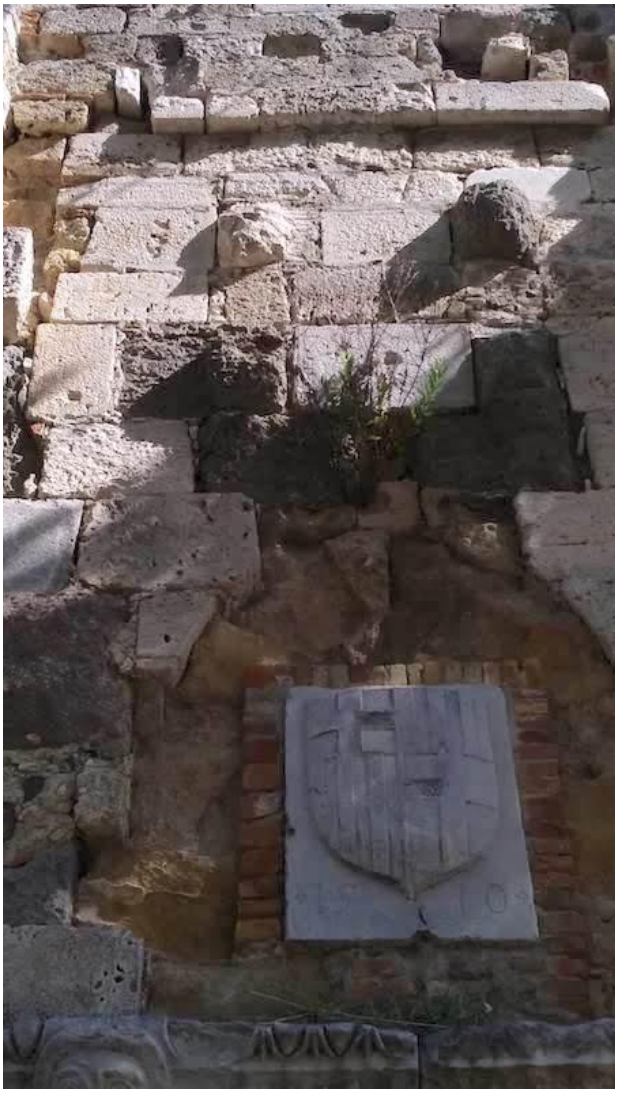
22.«Κουκουνάρα»

Το μαρμάρινο κουκουνάρι του Κάστρου είναι από νταμάρι της οροσειράς του Δίκαιου ίσως βρισκόταν σε σημαντικό ρωμαϊκό [ή ελληνιστικό] τάφο ή ακόμη σε

κρήνη. Να υποθέσω κάπου γύρω από την Casa Romana, κοντά στον Βωμό του Διόνυσου ή το διονυσιακό θέατρο του Αμπάβρη. Κατέληξε στο Κάστρο πολύ αργότερα ίσως μετά από τις ιταλικές ανασκαφές. Η κουκουνάρα αποτελούσε σύμβολο αθανασίας και αιώνιας ζωής, αλλά δεν αποκλείεται να χρησιμοποιήθηκε επίσης ως πρότυπο ρωμαϊκής λεγεώνας, όπως αναφέρθηκε σε διάφορα βόρεια έθνη που κατακτήθηκαν τον 1ο αιώνα π.Χ από τους Ρωμαίους. Σήμερα στολίζει τα στήθη των παικτών της γερμανικής ποδοσφαιρικής ομάδας του Augsburg, ωστόσο αποτελεί παμπάλαιο σύμβολο.

23.«Φονιάς» της Καστρόπορτας

Πάνω από το οικόσημο του Emery D'Amboise της κεντρικής εισόδου του Κάστρου, ο «Φονιάς» που πλέον δεν υφίσταται.Πρόκειται για άνοιγμα που είναι πάνω από την κύρια πύλη του φρουρίου.Από το άνοιγμα αυτό, οι αμυνόμενοι έριχναν πέτρες και όποιο άλλο υλικό είχαν στη διάθεσή τους σε όσους κατάφερναν να παραβιάσουν την πύλη.

24.Ζημιές του 2017

Το Κάστρο τις πρώτες πρωινές ώρες μετά τον σεισμό 6.6 βαθμών που προκλήθηκε από την ενεργή συστάδα Ρηγμάτων Bodrum, της ομάδας Gokova.

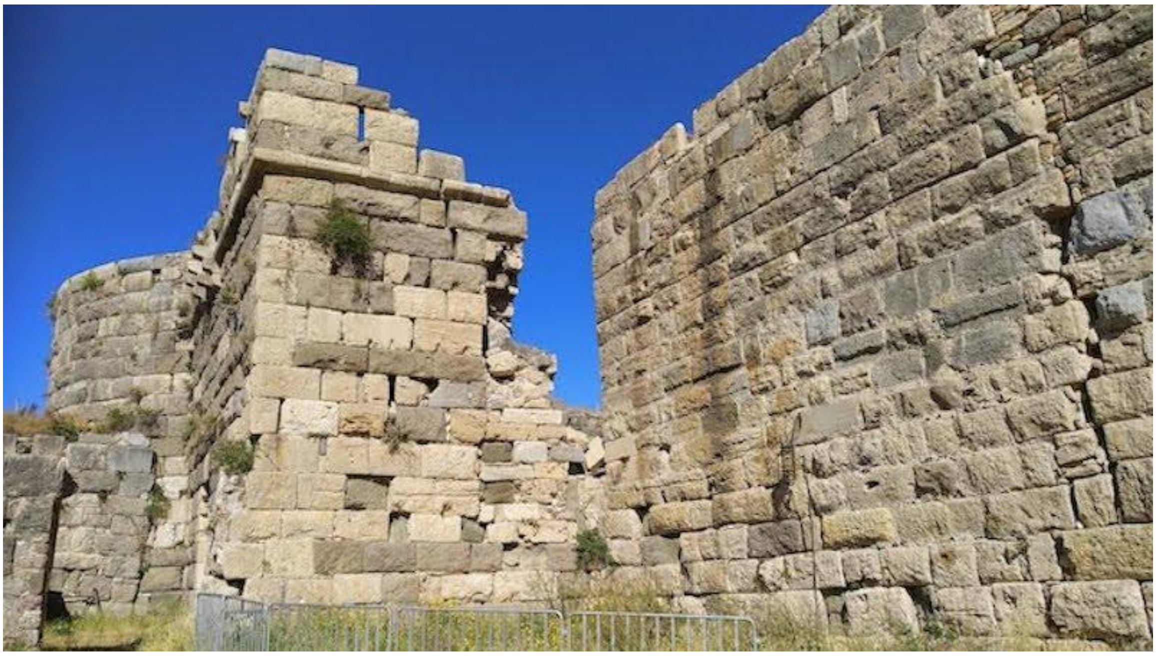

Με τα πορτοκαλί βελάκια σημειώνονται οι μεγαλύτερες ζημιές με καταρρεύσεις από την ισχυρή σεισμική δόνηση του 2017 που προκλήθηκαν στον νότιο

εσωτερικό περίβολο του Κάστρου. Ηταν τμήματα με αξιόλογες προηγούμενες πληγές από σεισμούς του παρελθόντος που δεν είχαν συντηρηθεί κατάλληλα.Οι σεισμοί που προκάλεσαν σοβαρές ζημιές στο Κάστρο ήταν του 1493, 1863, 1926, 1933 και 2017.

Φωτογραφίες από τα εξωτερικά τείχη του Κάστρου.

Ο εξωτερικός τοίχος του εσωτερικού περιβόλου του Κάστρου, πάνω μετά τον σεισμό του 2017, κάτω την δεκαετία του ΄20. Ενδεχομένως η μεγαλύτερη ζημιά προκλήθηκε από τον σεισμό του 1863.

25.Ιωνική σπείρα

Σε κώτικο μάρμαρο «ιωνική σπείρα», στο Κάστρο των Ιπποτών.Την σπείρα συναντάμε παντού στην φύση, από τους γαλαξίες έως τις δίνες των τσουνάμι. Δίνη τσουνάμι προκλήθηκε στο λιμάνι κοντά στο Κάστρο το 2017. Είναι από τα αρχαιότερα σύμβολα, χρησιμοποιείται από την παλαιολιθική εποχή στην χώρα μας.Ο Αρχιμήδης ήταν από τους πρώτους που την περιέγραψε σε αυστηρά μαθηματικό πλαίσιο.Μία χαρακτηριστική απεικόνιση της αποτελεί η τοιχογραφία με τις πολύχρωμες σπείρες που βρέθηκε στον προϊστορικό οικισμό του Ακρωτηρίου της Σαντορίνης.Η πρώτη σπείρα βρέθηκε στα Πυρηναία σε χαραγμένο κέρατο ταράνδου πριν από 20000 χρόνια.

26.Κόκκινο μάρμαρο της Ιασού;

Δεν είναι βέβαιο ότι προέρχεται από τα διάσημα λατομεία μαρμάρου της Ιασού τα οποία χρησιμοποιήθηκαν κατά τους ρωμαϊκούς και τους πιό πρόσφατους χρόνους.Μερικά από αυτά βρέθηκαν κοντά στην πόλη Abkuk, της Μικρασίας. Παρήγαγαν 2 είδη μαρμάρου, το λευκό και το διάσημο κόκκινο μάρμαρο που χρησιμοποιήθηκε από τους Ρωμαίους κυρίως κατά τον 3ο αιώνα αλλά και πολύ δημοφιλές στους βυζαντινούς χρόνους.Μάρμαρα από αυτό το λατομείο στόλιζαν το Μαυσωλείο της Αλικαρνασσού.Είναι μέρος του ορεινού όγκου του Μεντερέ και είναι μεσοζωικής ηλικίας δηλαδή 251-65,5 εκ.ετών.

27.Από το Κάστρο

«Μιαν Κυριακήν πό τό πωρνόν πολούν η εκκλησίες
τσ΄ο έρημος ο μπίμπασης στον τσιρχανέν επήγεν.
Έβαλεν τους νεφέριδες,ένα καρφί νά βγάλουν
τσαί το καρφί τσακουμακά κ΄ ούλον τον κόσμον τσαίει.
Ανθρώποι σκοτωθήκανε, παιδιά επλακωθήκαν
Σκοτώθη ο Λουκάκιογλους της χώρας το κεφάλι.
Σκοτώθη τσ΄ό ό Αλήχονζας, τώμορφον παλληκάρι.
Σκοτώθη και η Διασυνιώ.Σκοτώθη καί ή Τούλλα
π΄ ή μάνα της τήν είχενε μονιάν τσαί μοναχούλαν»

Ήταν 17 Μαρτίου του 1816, ημέρα Κυριακή. Τότε ξαφνικά συνέβη η έκρηξη της πυριταποθήκης του Κάστρου, από απροσεξία, από την οποία σκοτώθηκαν 28 συμπατριώτες μας.«Το έκτακτον φοβερό γεγονός επέδρασε τόσον, ώστε από τότε έμεινε η τρομερή εκείνη ημέρα ως τοπική χρονολογία των κατοίκων...Από το Κάστρο» γράφει στα Κώια του, το 1920, ο Ιάκωβος Ζαρράφτης.Το Κάστρο καιγόταν για 2 ημέρες μου είπε συμπατριώτης μας μουσουλμάνος.Την ημέρα εκείνη έφυγαν 2 πέτρες από το Κάστρο και έπεσαν στο γεφύρι της σημερινής Οδού Αρίστωνος, διασχίζοντας μια απόσταση 1130μ. Από τότε η τοποθεσία

ονομάζεται Δύο Πέτρες. Σήμερα για άγνωστο λόγο οι πέτρες χάθηκαν, ωστόσο θα μπορούσαν αντικατασταθούν, από 2 νέες ηφαιστειακές της Κεφάλου, ώστε να μην χαθεί αυτό το τοπωνύμιο το οποίο θυμίζει μια θλιβερή μέρα από την σύγχρονη ιστορία της πόλης.

Φωτογραφία της δεκαετίας του ΄20, μετά από τις επισκευές και την συντήρηση του Κάστρου από το Μηχανικό Σώμα του Στρατού των Ιταλών.Σε αυτή την γωνιά του Κάστρου γεννήθηκε η παραπάνω ωραία στιχοπλακιά από την έκρηξη της οθωμανικής πυριταποθήκης της 17ης Μαρτίου 1816.Οι Ιταλοί μετά από υπόδειξη ενός χαρισματικού επιστήμονα του Amedeo Maiuri, άφησαν το χώρο όπως το βρήκαν, προχωρώντας σε ελάχιστες αλλαγές. Προφανώς για να μην σβηστεί ποτέ από την μνήμη μας η αποφράδα στιγμή.

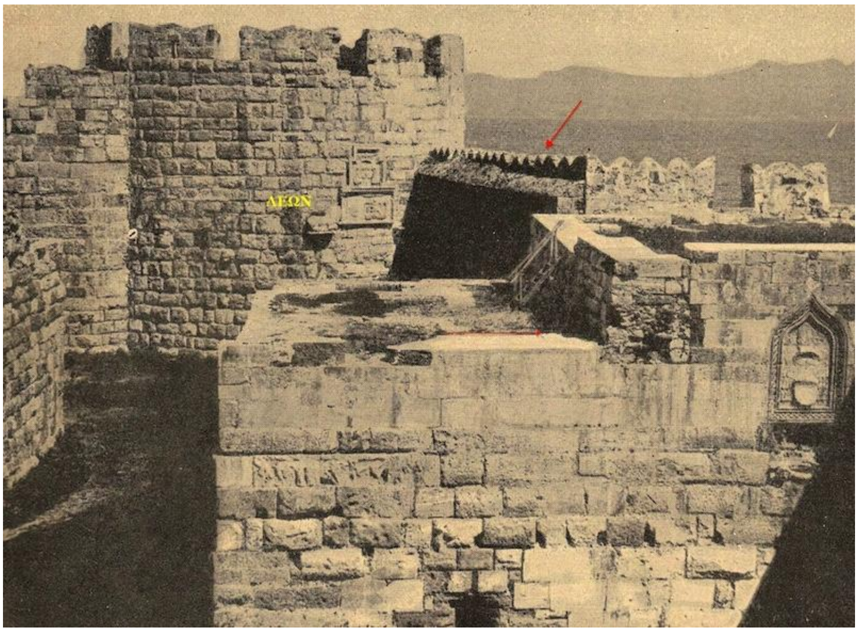
28.Ραγισμένος κίονας και μπουντρούμια

Η Πύλη γνωστή ως «Carmadino» από τον Γενοβέζο ιππότη που διοικούσε την Κω τον 15ο αιώνα. Πρόκειται για την παλαιότερη από το εσωτερικό κάστρο, εκ των έσω στα τέλη της δεκαετίας ΄20. Δεξιά ήταν τα μπουντρούμια,οι φυλακές που χρησιμοποίησαν για τους αγωνιστές Κώους και μή οι Γερμανοι κατακτητές.

Ο ραγισμένος μακρόστενος κίονας από χαλαζιακό μονζονίτη, στην είσοδο της πύλης είναι από την παλαιοβασιλική του Λιμανιού [Αγ.Γεωργίου], υπάρχει ακόμη στις μέρες μας. Πληγωμένος αντέχει ακόμη σε ισχυρότατες με κοντινό επίκεντρο δονήσεις.Δεν ράγισε από τον σεισμό του 2017 ούτε το 1933, ίσως από το ισχυρό επεισόδιο 7.5 βαθμών του 1863 από το Ρήγμα της Χάλκης.

29.Λέων

Οι Ιππότες τα σπουδαία αρχαία αρχιτεκτονικά μέλη γνώριζαν που τα τοποθετούσαν. Φωτογραφία του 1927, ο Λέων βρίσκεται πάνω στον προμαχώνα

του παλιού εσωτερικού Κάστρου.Το κόκκινο βελάκι δείχνει την επέκταση του εξωτερικού περιβόλου και την ένωση με το παλαιότερο τμήμα. Αυτό το μέρος περιτριγυριζόταν από θαλασσινό νερό πριν από την κατασκευή του νεότερου τμήματος. Προφανώς ο Λέων ήταν υποδοχέας κατά κάποιο τρόπο, καθώς έβλεπε προς την θάλασσα και ήταν κοντά στην είσοδο του Κάστρου στην παλιά Πύλη.Το λιοντάρι,ειδικά το αρσενικό, πάντα ασκούσε μεγάλη γοητεία στον άνθρωπο.Σε πολλούς πολιτισμούς, χρησιμοποιείται ως σύμβολο αρετής και θετικών ιδιοτήτων, όπως δύναμη, υπερηφάνεια, μεγαλείο, ευγένεια και θάρρος. Το λιοντάρι είναι ένα κοινό έμβλημα στην εραλδική περίοδο. Είχε μεγάλη διάδοση σε όλο τον μεσαιωνικό και αναγεννησιακό κόσμο, και οι εραλδικές ιδιότητες της δράσης που σχετίζονται με το λιοντάρι ήταν πολλές.Η Ευρώπη δεν αποτελεί ιστορικά μέρος του βιότοπου των λιονταριών, όμως η παράδοση του εραλδικού λιονταριού μπορεί να αναζητηθεί στους πληθυσμούς της ανατολικής Μεσογείου,ειδικά από την περίοδο των Σταυροφοριών.Ο συμβολισμός του λιονταριού του Αγίου Μάρκου προέρχεται από μια αρχαία ενετική παράδοση, σύμφωνα με την οποία ένας άγγελος με τη μορφή ενός φτερωτού λιονταριού θα απευθυνόταν στον Άγιο, ναυαγό στις λιμνοθάλασσες.

30.Οθωμανικός μιναρές

Ότι απέμεινε από τον οθωμανικό μιναρέ του Κάστρου.Πως και γιατί καταστράφηκε; Από την έκρηξη της πυριταποθήκης του φρουρίου το 1816 ή το 1863 από σεισμό από το Ρήγμα της Χάλκης;Πράγματι συνέβη από το πρώτο συμβάν σύμφωνα με τουρκικές πηγές.

31.Διονυσιακή μάσκα και γιρλάντες;

Μάσκα αρχαία μαρμάρινη από κώτικο υλικό. Δεξιά, μαρμάρινη γιρλάντα διονυσιακή στον εξωτερικό περίβολο ΒΑ της εισόδου, από ντόπιο μάρμαρο. Ίσως από το αρχαίο Θέατρο της Κω.

Γιρλάντες διονυσιακές μαρμάρινες από το αρχαίο Θέατρο της πόλης σύμφωνα με την ταπεινή μου άποψη, για άλλους από τον Ναό του Διόνυσου, στην εξωτερική Πύλη του Κάστρου των Ιπποτών, φωτογραφία του 2019. Το αρχαίο Θέατρο της πόλης Κω βρισκόταν στον Αμπάβρη, ήταν φτιαγμένο κυρίως από ντόπιο υλικό. Έπαθε ζημιές το 199/198 π.Χ από σεισμό νότια της Ρόδου. Επισκευάστηκε και λειτούργησε στη θέση του ένα θέατρο κατά την ρωμαική περίοδο το οποίο ήταν προσανατολισμένο προς τον Βορρά, όπως το Ωδείο της πόλης. Είχε χωρητικότητα 13.000-14.000 θεατών. Σύμφωνα με τους αρχαιολόγους εγκαταλείφθηκε το 469 ή 554 μ.Χ μετά από σεισμούς.Κατά την προσωπική μου εκτίμηση η φθορά άρχισε από τον σεισμό του 139 μ.Χ ενώ πρέπει να έπαθε καθίζηση από τον σεισμό του 334 μ.Χ.Οι γιρλάντες εντοιχίστηκαν στο Κάστρο τον 15ο αιώνα μ.Χ από τους Ιωαννίτες Ιππότες.

32.Καρδιά του Κάστρου

Οι Έλληνες φιλόσοφοι από παλιά έλεγαν ότι η καρδιά συνδέεται με τα ισχυρότερα συναισθήματά μας, συμπεριλαμβανομένης της αγάπης. Ο Πλάτων υποστήριξε τον κυρίαρχο ρόλο του στήθους στην αγάπη και στα αρνητικά συναισθήματα φόβου, θυμού, οργής και πόνου. Μελετητές όπως ο Pierre Vinken και ο Martin Kemp υποστήριξαν ότι το σύμβολο έχει τις ρίζες του στα γραπτά του Γαληνού και του φιλόσοφου Αριστοτέλη, οι οποίοι περιέγραφαν την ανθρώπινη καρδιά ότι έχει τρεις θαλάμους με μια μικρή κοιλότητα στη μέση. Το σχήμα της καρδιάς μπορεί να έχει γεννηθεί όταν καλλιτέχνες και επιστήμονες από τον Μεσαίωνα προσπάθησαν να σχεδιάσουν παραστάσεις αρχαίων ιατρικών κειμένων. Τον 14ο αιώνα, ο Ιταλός φυσικός Guido da Vigevano έφτιαξε μια σειρά ανατομικών σχεδίων με μια καρδιά που μοιάζει πολύ με αυτήν που περιγράφει ο Αριστοτέλης. Δεξιά το αρχαίο ασημένιο νόμισμα από την Κυρήνη, όπου απεικονίζεται ο σπόρος/καρπός του σίλφιου.Αριστερά η Καρδιά του Κάστρου.

33.Κεκλιμένος προμαχώνας;

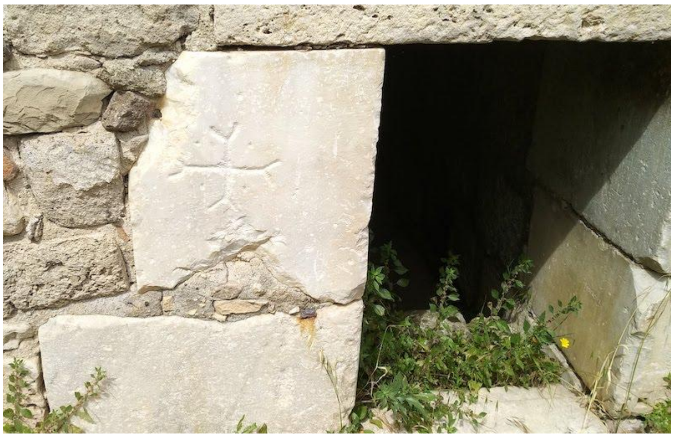

Η Κως διαθέτει τον δικό της «κεκλιμένο πύργο».Δεν έχει τίποτα να ζηλέψει από την Πίζα. Βρίσκεται στον εσωτερικό περίβολο του Κάστρου των Ιπποτών.Ο

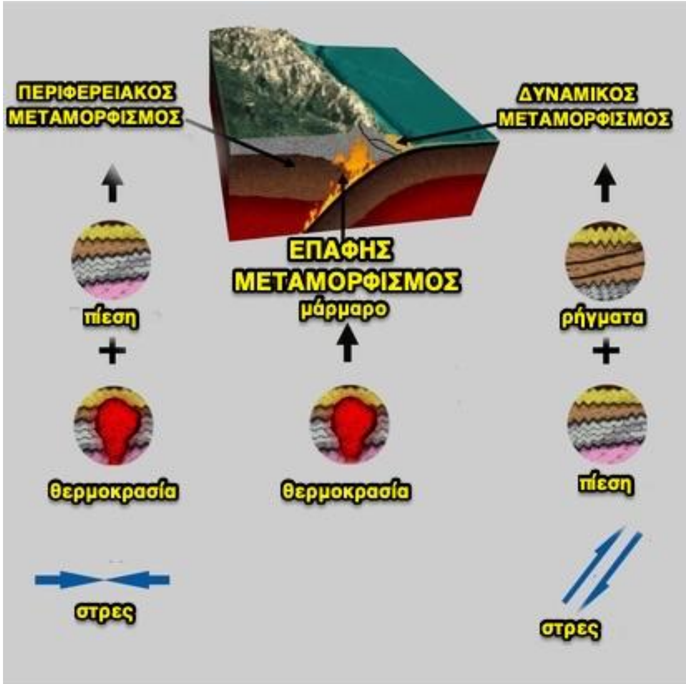
προμαχώνας του 14ου αιώνα μ.Χ έγειρε ελαφρά προς τα δυτικά από το ισχυρό τεκτονικό συμβάν του Ιούλη του 2017.

34.Η πέτρα που διαμόρφωσε τον πολιτισμό μας

Μαρμάρινος δωρικός κίονας, δίπλα του ιπποτικό σύμβολο σε μάρμαρο στην είσοδο των γερμανικών φυλακών του Κάστρου.Το μάρμαρο σχηματίζεται όταν ασβεστόλιθος θερμαίνεται και πιέζεται στον φλοιό της γης. Αυτές οι δυνάμεις κάνουν τον ασβεστόλιθο να αλλάζει σε υφή και μορφή. Η διαδικασία αυτή ονομάζεται ανακρυστάλλωση εξαιτίας μεταμόρφωσης. Η λέξη «μεταμόρφωση» είναι ένας ευρύς όρος που υποδηλώνει μια αλλαγή από το ένα πράγμα στο άλλο. Ακόμα και οι βράχοι, μπορούν να μετατραπούν σε νέο τύπο βράχου.Αν και τα μεταμορφωμένα πετρώματα σχηματίζονται συνήθως βαθιά στο φλοιό του πλανήτη, συχνά εκτίθενται στην επιφάνεια της Γης. Αυτό συμβαίνει λόγω της γεωλογικής ανύψωσης .Οι Ιταλοί αρχαιολόγοι ονόμασαν τον 2ο αιώνα π.Χ ως την περίοδο του μαρμάρου. Το μάρμαρο που συνάντησα στο κάστρο είναι ως επι το πλείστον από νταμάρια της Κω.Είναι παιδί των τεκτονικών πλακών της Γης.Τα απολιθώματα και τα στρώματα στον αρχικό ασβεστόλιθο εξαφανίζονται καθώς αυξάνονται οι αλληλένδετοι κόκκοι. Εάν ο ασβεστόλιθος είναι καθαρός, σχηματίζεται λευκό μάρμαρο όπως του Κοκκινόνερου που αποτελείται κατά το μέγιστο ποσοστό του από ασβεστίτη. Ο καθαρός ασβεστίτης είναι λευκός, αλλά ορυκτές προσμίξεις μπορούν να προσθέσουν χρώμα. Η όξινη βροχή αποτελεί τον μεγαλύτερο εχθρό των μαρμάρων μαζί με την ατμοσφαιρική μόλυνση.Το μάρμαρο χρησιμοποιήθηκε από τους αρχαίους Κώους για γλυπτική, επιγραφές και ως δομικό υλικό.

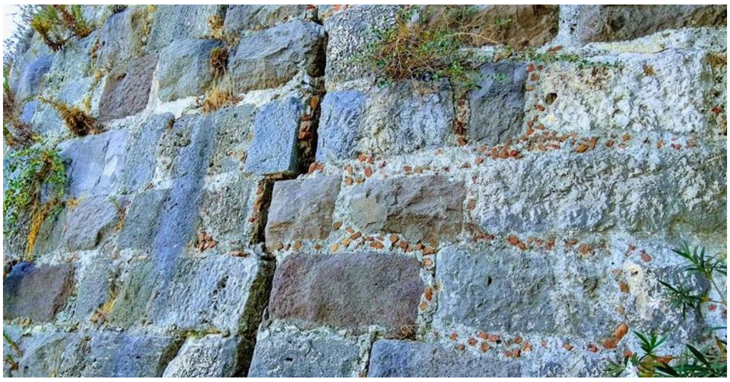

Που δημιουργήθηκε το μάρμαρο; Τα περισσότερα αρχαία μαρμάρινα μέλη του Κάστρου είναι ντόπια, ηλικίας 440 εκ.ετών. Ισως είναι το αρχαιότερο μάρμαρο του ελλαδικού χώρου.Προήλθαν από το Δίκαιο, το Κοκκινόνερο,τις Χαηχούτες ή την Λαγκάδα του Χριστού. Επίσης θα δείτε μάρμαρα από την Σκύρο, Προκονήσσι, Ιασό και από άλλες περιοχές.

Κάβουρας στο δυτικό εσωτερικό τείχος του Κάστρου που βλέπει προς την εσωτερική τάφρο, χαράχθηκε πάνω σε μάρμαρο ντόπιο.Ο κάβουρας της αρχαίας Νυμφαίας όπως λεγόταν παλιά το νησί ίσως σχετίζεται με τον Ηρακλή, τον τρομερό Τέρμερο και τις αρχαίες λίμνες του νησιού. Από την ίδρυση του Κάστρου μέχρι την δεκαετία του ΄80 οι κάβουρες ζούσαν γύρω του. Η προέλευση του καβουριού σε νομίσματα της Κω δεν είναι τόσο ξένη ή ανεξήγητη. Σχετίζεται με την γεωλογία και την παλαιογεωγραφία του νησιού.

35.Προμαχώνας Del Carretto

Το οχυρωματικό έργο του Del Carreto ολοκληρώθηκε το 1514. Φτιάχτηκε, ως επί το πλείστον από ιγκνιμβρίτη ντόπιο, της Αλικαρνασσού [από το Μαυσωλείο και όχι μόνο], γκρι και ιώδη ασβεστόλιθο, τερμέριο ή κεφαλιανό δακίτη και άλλους αρχαίους λίθους. Το Κάστρο έπαθε σημαντικές ζημιές από τον σεισμό του 1493, πριν από την δημιουργία του προμαχώνα. Επισκευές έκαναν και οι Ιταλοί μετά τον σεισμό του 1933. Η μεγάλη ρωγμή της φωτογραφίας δημιουργήθηκε από την σεισμική δόνηση του 2017.Αν δεν συντηρηθεί άμεσα ο επόμενος ισχυρός σεισμός ίσως είναι καθοριστικός για τον τελευταίο προμαχώνα που έφτιαξαν οι Ιωαννίτες στην Κω. Τα πέτρινα οικοδομήματα μετά από έναν δυνατό σεισμό θεωρούνται αδύναμα να ανταποκριθούν σε μελλοντικές δονήσεις.

Καθίζηση ελάχιστων εκατοστών ή καλύτερα εδαφική ροή λόγω κίνησης των χαλαρών εδαφών [μη συμπαγής σχηματισμός από θαλάσσιο πηλό, αμμοχάλικο και ρευστοποιημένο υλικό από αρχαίους σεισμούς] του λιμανιού, από την σεισμική δόνηση του 2017, προκάλεσε φθορές και ρωγμές που είναι σήμερα ορατές στο Κάστρο των Ιπποτών.Ο προμαχώνας αποτελεί απόρροια της ανάγκης για προστασία από ένα νέο τρόπο πολεμικής, αυτό των πυροβόλων όπλων, τα οποία καθιερώθηκαν τον 15ο αιώνα.

36.Γαμμάδιο του Κάστρου

Αρχαίο αρχιτεκτονικό μέλος από κώτικο μάρμαρο στο Κάστρο των Ιωαννιτών, με το γαμμάδιο του Δία, περίπου του 300 π.Χ. Φωτογραφία του Γερμανού Helbig Konrad, του 1971. Το γαμμάδιο, μαίανδρος, σβάστικα στα σανσκριτικά [δεξιόστροφος αγκυλωτός σταυρός] και η σωβάστικα η αριστερόστροφη είναι πανάρχαιο σύμβολο που έχει χρησιμοποιηθεί από διάφορους αρχαίους πολιτισμούς. Η προέλευση του δεν είναι γνωστή. Το μοτίβο φαίνεται να χρησιμοποιείται για πρώτη φορά στη νεολιθική Ινδία. Σχετίζεται με τους ελιγμούς του ξακουστού ποταμού Μαίανδρου της μικρασιατικής Καρίας. Ωστόσο, είναι γνωστό από Μυκηναϊκή κούκλα που χρονολογείται από την εποχή του Χαλκού.

37.Ζητούν την προσοχή μας!

Επιγραφή που κινδυνεύει να χάσει την χάραξη της σε σύντομο χρονικό διάστημα. Τα αξιόλογα μαρμάρινα γλυπτά και οι επιγραφές του Κάστρου της Κω θέλουν προσοχή, πρέπει να μεταφερθούν το συντομότερο δυνατό σε κλειστό χώρο. Ο ασβεστόλιθος και το μάρμαρο είναι οι πιο ευαίσθητες πέτρες στη διάβρωση οξέος ή στη χάραξη, επειδή έχουν υψηλή συγκέντρωση ασβεστίτη. Ο ασβεστίτης αντιδρά στα οξέα ακόμη και σε αδύναμα διαλύματα και μπορεί να διαλυθεί. Όταν τα θειικά και νιτρικά οξέα από τον μολυσμένο αέρα και τη βροχή αντιδρούν με τον ασβεστίτη του μαρμάρου και του ασβεστόλιθου, ο ασβεστίτης διαλύεται.Σε εκτεθειμένους χώρους ειδικά τους υπαίθριους αφαιρείται υλικό από τα γλυπτά και παρατηρείται απώλεια σκαλιστών λεπτομερειών.

Δεν συμπεριφέρονται όλες οι πέτρες με τον ίδιο τρόπο, π.χ ο γρανίτης είναι πολύ πιο σκληρό υλικό και διαρκεί πολύ περισσότερο από το μάρμαρο. Το μάρμαρο είναι πιο μαλακό και πιθανότατα θα επιδεινωθεί με την πάροδο του χρόνου με ρωγμές, σχισμές και διάβρωση, ειδικά σε εξωτερικά στοιχεία. Αντίθετα, ο γρανίτης θα αντέξει ακόμη και σε δύσκολες καιρικές συνθήκες.

Αρχιτεκτονικά μέλη μάλλον από τον «Βωμό του Διόνυσου» του 2ου αιώνα π.Χ εντοιχισμένα στο Κάστρο των Ιπποτων, στην πλευρά που βλέπει προς την θάλασσα. Το αρχαίο υλικό έχει χάσει τις λεπτομέρειες του εξαιτίας της θαλάσσιας διάβρωσης και της αποσάθρωσης. Όσο υπήρχε η αμμώδης παραλία τα φαινόμενα αυτά ήταν λιγότερο έντονα. Τα τελευταία χρόνια έχει επιδεινωθεί η κατάσταση τους.Με αυτό το τρόπο θα χαθούν σπάνια αριστουργήματα από την κληρονομιά του τόπου.Άμεσα πρέπει να απομακρυνθούν και να συντηρηθούν, είναι κρίμα να χαθούν για πάντα.

38.Κανόνια μεσαιωνικά

Οθωμανικό κανόνι και μπάλες στο Κάστρο ίσως από τα τέλη του 16ου αιώνα, δεν αποκλείεται από την περίοδο του Οθωμανού Σουλτάνου Βαγιαζήτ Β΄. Τα κανόνια είναι κατασκευασμένα από χυτοσίδηρο και λιγότερο από μπρούτζο. Μπορούσαν να εκτοξεύσουν βαριές πέτρινες μπάλες για 1,6 χλμ. μακριά και ο ήχος της έκρηξής τους ακουγόταν σε απόσταση 16 χλμ.Αυτό το υλικό έχει θέση στην ιστορία της επιστήμης, θεωρείται από τα πιο σημαντικά της πολεμικής τεχνολογίας του Μεσαίωνα. Η παλαιότερη γνωστή απεικόνιση ενός πυροβόλου είναι ένα γλυπτό από το Dazu στο Sichuan, που χρονολογείται από το 1128.

39.Πράσινη πέτρα;

Μία από τις στοές του Κάστρου, κοντά στον νοτιοδυτικό προμαχώνα με ρωγμή πιθανότατα από τον σεισμό του 2017. Κάτω ο πράσινος ιγκνιμβρίτης της Αλικαρνασσού, γεννήθηκε από ηφαιστειακή δραστηριότητα που εκδηλώθηκε κοντά στην Turgutreis, την δεύτερη μεγαλύτερη πόλη της Χερσονήσου της Αλικαρνασσού.Είναι ένα από τα πετρώματα που μπορεί να προέρχεται από το Μαυσωλείο του Μαυσώλου και της Αρτεμισίας, ένα από τα 7 κατασκευαστικά θαύματα της αρχαιότητας.Προήλθε από πυροκλαστικές αποθέσεις ροής που σχηματίστηκαν κατά τη διάρκεια μιας εκρηκτικής ηφαιστειακής φάσης που συνέβη πριν από περίπου 11 εκατομμύρια χρόνια και δημιούργησε τη μεγάλη Καλδέρα της χερσονήσου που είναι ορατή από τις επάλξεις του Κάστρου της Κω.

40.Ροζ ιγκνιμβρίτης

Ροζ ιγκνιμβρίτης είναι πιο ραδιενεργός από τον πράσινο και τον ερυθρό. Συναντάται στους τοίχους και την γέφυρα του Κάστρου. Αποτελείται από ηφαιστειακή τέφρα και θραύσματα ελαφρόπετρας που εκτοξεύτηκαν από τον υποθαλάσσιο χώρο κοντά στην Νίσυρο πριν από 10,4 εκ.χρόνια. Πρόκειται για ένα κλασικό παράδειγμα ενός ιγνιμβρίτη, όπου η τέφρα ήταν πολύ καυτή όταν έπεσε στη γη και τα τεμάχια τέφρας και ελαφρόπετρα συγκολλήθηκαν μαζί. Τα τεμάχια ελαφρόπετρας είναι ελαφρώς πορφυρά.Το μαύρο ορυκτό είναι βιοτίτης.Ο τόφφος και ο ρυόλιθος συχνά φαίνονται παρόμοιοι, καθώς έχουν μια παρόμοια σύνθεση πλούσια σε πυρίτιο και είναι γενικά ανοιχτόχρωμα. Από την Κέφαλο ή από την Παλιόσκαλα του Αγ.Φωκά την έφεραν οι αρχαίοι Κώοι στην αγορά, εκεί την βρήκαν οι Ιωαννίτες.

41.Η πέτρα tiburtine

Ημικυκλικός πύργος του προτειχίσματος του 1454, με οικόσημα των Μεγάλων Μαγίστρων Lastic και de Milly, 39 χρόνια μετά από την κατασκευή του συνέβη ο μέγιστος του 1493. Αριστερά της πινακίδας είναι ο ιγκνιμβρίτης της Κεφάλου, δεξιά ένα από τα περίφημα πετρώματα της κωακής γης που έχουν χρησιμοποιηθεί τουλάχιστον από την κλασική περίοδο του νησιού. Με καστανοκίτρινο χρώμα και με χαρακτηριστική πορώδη υφή είναι ο ιζηματογενής τραβερτίνης ή αμυγδαλόπετρα.Το ανθρακικό ασβέστιο αποτέθηκε σε αρχαίες θερμές πηγές του νησιού ηλικίας 4-5 εκ.ετών. Στην ιταλική γλώσσα το travertino προέρχεται από την λατινική tiburtinus [Tibur από το Λάτσιο της Ιταλίας]. Η πέτρα έφτασε στην αρχαία αγορά τον 4ο αιώνα π.Χ από το λατομείο

του Πυλιού ή από τα υψώματα της Κω ιδίως του Κοκκινόνερου.Εκεί πρέπει να τη βρήκαν οι Ιωαννίτες.

42.Φλέβες

Τα υγρά πλούσια σε ορυκτά συχνά γεμίζουν τις μικρές ρωγμές στους ασβεστόλιθους.Όταν τα υγρά ψύχθηκαν, τα ανόργανα άλατα κρυσταλλώθηκαν σε σκληρά κοιτάσματα ορυκτών που ονομάζουμε φλέβες.Φλέβες ασβεστίτη είναι κοινές σε πετρώματα χαμηλής διαπερατότητας όπως σε αυτό τον ασβεστόλιθο του Κάστρου. Σχηματίζονται όταν τα ορυκτά συστατικά που μεταφέρονται από ένα υδατικό διάλυμα εντός της πετρώδους μάζας εναποτίθενται μέσω καταβύθισης. Υπάρχουν δύο κύριοι μηχανισμοί που θεωρούνται πιθανοί για το σχηματισμό τους: η πλήρωση σε ανοιχτό χώρο και η ανάπτυξη σφράγισης ρωγμών.Οι φλέβες παρέχουν πληροφορίες για το στρες, καταπόνηση, πίεση, θερμοκρασία, προέλευση και τη σύνθεση του υγρού κατά τη διάρκεια του σχηματισμού τους.

43.Πληγωμένο οχυρό;

Τη νύχτα της 17ης Φεβρουαρίου 1941, κατά τη διάρκεια αεροπορικών επιδρομών στο μικρό λιμάνι της Κω, χτυπήθηκε επανειλημμένα. Το Κάστρο φέρει πολλές και διάφορες πληγές, όμως τις μεγαλύτερες και πιο σημαντικές έχουν επιφέρει οι ιστορικοί μεγάλοι σεισμοί.Στην κάτω φωτογραφία εμφανίζεται ένα μικρό κομμάτι από την ιστορία του.Τα βελάκια υποδηλώνουν αποκαταστάσεις μετά από σοβαρές καταστροφές του παρελθόντος.Με κίτρινα βελάκια [συντήρηση, 1933;], με πράσινα βελάκια [σχετικά πρόσφατη;], με πορτοκαλί παλαιότερη του 1933, ίσως του 1915-1916;Οι Ιωαννίτες έφτιαξαν το Κάστρο τον 14ο αιώνα. Αργότερα βρέθηκαν αντιμέτωποι με τον μέγιστο σεισμό του 1493 του Ρήγματος

Κω από τον οποίο σκοτώθηκαν 5000 κάτοικοι, ενώ καταστράφηκαν όλα τα κάστρα του νησιού.Ο Ιταλός Α.Maiuri αναφέρει τις μεγάλες επισκευές που ακολούθησαν μετά τον «τρομερό σεισμό» [κεφάλαιο ε]. Ηταν ο πιο ισχυρός σεισμός του Κάστρου και ο πιο καταστροφικός στην σύγχρονη ιστορία της Αλικαρνασσού.

Το σεισμικό συμβάν της 18ης Οκτωβρίου του 1493 συνοδεύτηκε από τσουνάμι που χτύπησε την Κω και την απέναντι μικρασιατική ακτή.Το λιμάνι για πάνω από 5 χρόνια το 1498 ήταν ακόμη μισό βυθισμένο, η καταστροφή ήταν πολύ μεγάλη στον οικισμό του νησιού.Το Κάστρο επίσης το 1863 και το 1926 βρέθηκε αντιμέτωπο με δύο ισχυρότατους σεισμούς από την Χάλκη και την Τήλο αντίστοιχα. Ακολούθησε το 1933 ένας σεισμός πιο καταστροφικός από αυτόν του 2017. Οι Ιταλοί επισκεύασαν το Κάστρο με το στρατό τους ενώ κάθε χρόνο υποδειγματικά το συντηρούσαν.Η συντήρηση των Ιταλών μετά το 1933 ήταν καθοριστικής σημασίας. Αν δεν είχε γίνει μεγάλα και σημαντικά τμήματα του πιθανόν να μην υπήρχαν μετά την σεισμική δοκιμασία του 2017. Σήμερα αρκετές από τις ζημιές παρατηρούνται σε σημεία όπου έκαναν ήδη τις τεχνικές αποκαταστάσεις οι Ιταλοί. Προφανώς είναι παλιές πληγές από τους σεισμούς του 1493 και του 1863.

Μεγάλοι σεισμοί του Κάστρου: επίκεντρα, μεγέθη, χρονιές.

Ρωγμή αριστερά πιθανότατα από το σεισμοπάθημα του 1863, από το Ρήγμα της Χάλκης.

44.Δυτικό τμήμα του Κάστρου

Η πάνω φωτογραφία από το δυτικό τμήμα του εξωτερικού περιβόλου λήφθηκε το 1937 από την Αμερικάνικη Αρχαιολογική Υπηρεσία της Αθήνας, η κάτω

προέρχεται από το αμερικανικό αρχείο και είναι της δεκαετίας του ΄20. Συγκρίνοντας τες μπορούμε να αντιληφθούμε τις αλλαγές που υπέστη το εξωτερικό μέρος του δυτικού τμήματος του Κάστρου από το τέλος της οθωμανικής περιόδου έως την αποκατάσταση του με την δημιουργία του δρόμου από τους Ιταλούς. Τότε φυτεύθηκε ο ψηλός φίκος, που διακρίνεται στην πάνω φωτογραφία. Οι κλάδοι του πιέζουν τους τείχους του οχυρού προκαλώντας root wedging δηλαδή σφηνοειδή ρίζα.Πρόκειται για φυσική διαδικασία κατά την οποία η ρίζα ενός φυτού ενεργεί ως σφήνα και ταυτόχρονα ως παράγοντας αποσάθρωσης ενός βράχου ή ακόμη πέτρινου τείχους.

45.Φίκος του Κάστρου

Θεωρείται ένα από πιο εντυπωσιακά θεάματα που μπορεί να δει κανείς στο εξωτερικό δυτικό τμήμα του φρουρίου, προς το εσωτερικό λιμάνι. Η μάχη του φίκου που με οποιοδήποτε τρόπο θέλει να αναπτυχθεί και να επεκταθεί πάντα θα βρίσκει εμπόδιο τους βράχους του οχυρού.Σήμερα οι κλάδοι του γερασμένου «Φίκου του Κάστρου» μοιάζουν με τα πλοκάμια ενός χταποδιού. Ο φίκος ο ροδίτικος ,αν και συναντάται περισσότερο στην Κω, φυτεύτηκε από τους Ιταλούς το χρονικό διάστημα μεταξύ 1912-1913. Συνήθως ζει περίπου 100 χρόνια. Οι βράχοι του φρουρίου έχουν μετατοπιστεί από τις σεισμικές δονήσεις του 2017.Οι επιφανειακές ρίζες και οι κορμοί του πλέον παίζουν σημαντικό ρόλο στην στατικότητά της νοτιοδυτικής πλευράς του Κάστρου των Ιπποτών.

46.Τούφα

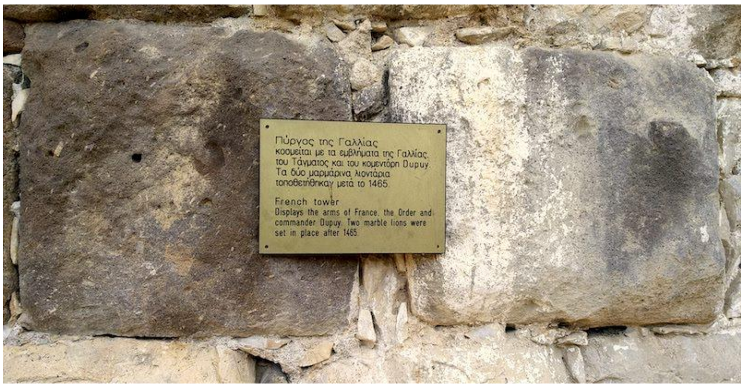
Η τούφα συναντάται στο Κάστρο. Πρόκειται για ποικιλία ασβεστόλιθου που σχηματίζεται όταν τα ανθρακικά ορυκτά καθιζάνουν έξω από το νερό της θερμοκρασίας του περιβάλλοντος. Γεωθερμικά θερμαινόμενες θερμές πηγές παράγουν μερικές φορές παρόμοιες αλλά λιγότερο πορώδεις ανθρακικές αποθέσεις, οι οποίες είναι γνωστές ως τραβερτίνης. Η τούφα μερικές φορές αναφέρεται ως μετεωγενής τραβερτίνης, όμως δεν πρέπει να συγχέεται με τον θερμογόνο τραβερτίνη. Η τούφα είναι ασβεστόλιθος, δεν πρέπει να συγχέεται επίσης με τον τόφφο, ένα πορώδες ηφαιστειακό πέτρωμα με παρόμοια ετυμολογία που μερικές φορές ονομάζεται εσφαλμένα tufa. Σχηματίζεται είτε σε κανάλια ποταμών είτε σε περιβάλλοντα λιμνοθάλασσας. Η πέτρα μπορεί να προέρχεται από τα υψώματα της πόλης Κω,την Αντιμάχεια κοντά στο κάστρο ή ακόμη από τον αρχαίο ιερό Κυπάρισσο [Ρ.Πλάκα].

47.Από τα βάθη της Γης

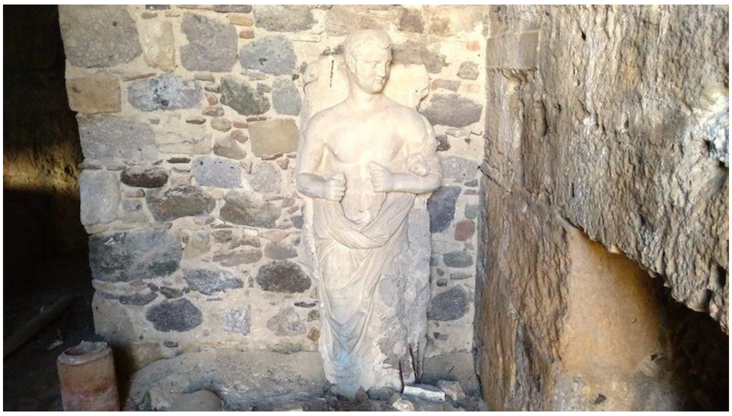
Από αριστερά φαρόπετρα, ασβεστόλιθος όχι μάρμαρο, ακολουθούν δύο κίονες μαρμάρινοι απέναντι από την επικλινή εσωτερική γέφυρα. Ολα τα πετρώματα προέρχονται από τα βάθη της Γης. Αριστερά είναι ο ακόμη ραδιενεργός χαλαζιακός μονζονίτης, που δημιουργήθηκε 10χλμ. κάτω από την Γη και οι τεκτονικές δυνάμεις έφεραν στο λατομείο της Ράχης του Δίκαιου ή του Ελαιώνα της Καρδάμαινας. Μεταφέρθηκε από κει και χρησιμοποιήθηκε από τους Βυζαντινούς προγόνους μας σε ναούς. Το τρίτο δεξιά μέλος είναι από το Προκονήσι ένα ξακουστό και φθηνό μάρμαρο που χρησιμοποιήθηκε στην Κω όταν τα λατομεία της πια δεν λειτουργούσαν.

48.Πύργος της Γαλλίας

Ο Πύργος με τα εμβλήματα της Γαλλίας του κομεντόρη Adimaro Dupuy φτιάχτηκε πριν από το 1465, ενώ τα δύο κοντινά μαρμάρινα λιοντάρια τοποθετήθηκαν αργότερα. Το ένα από τα δύο μεταφέρθηκε στο Μουσείο από τον Maiuri. Η πινακίδα βρίσκεται ανάμεσα σε δύο ηφαιστειακές πέτρες της Κεφάλου, από τα λατομεία της γειτονικής παραθαλάσσιας τοποθεσίας της Καμήλας.Γεννήθηκαν από πυροκλαστικές πυκνές ροές από στερεοποιημένα τεμάχια λάβας, ηφαιστειακής τέφρας και θερμών αερίων εξαιτίας ηφαιστειακών εκρήξεων. Ηταν εξαιρετικά ζεστές, έκαιγαν ότι έβρισκαν στο δρόμο τους. Κινήθηκαν με ταχύτητες έως 200 m/s πριν αποτεθούν. Ο ιγκνιμβρίτης χρησιμοποιήθηκε τουλάχιστον από τον 4ο αιώνα π.Χ από τους Κώους. Πρόκειται για πέτρες από την αρχαία αγορά που οι Ιωαννίτες χρησιμοποίησαν ξανά για την κατασκευή του εσωτερικού περιβόλου.Ο πέτρινος Πύργος αποτελεί βασικό αμυντικό στοιχείο σε ένα φρούριο, προστάτευε το παρακείμενο τμήμα της οχύρωσης με την χρήση πλευρικών πυρών κατά των εχθρών.

49.Ομοίωμα του Ελβις!

Ο Έλβις Πρίσλεϊ του Κάστρου; Πρόκειται για γύψινο αντίγραφο από ένα διάσημο γλυπτό της Κω. Στους Ιταλούς φασίστες άρεσε ο αθλητής και αρχικά τοποθέτησαν ομοίωμα του στην Πλατεία Ελευθερίας πάνω στο κτίριο της Αίγλης, πριν ακόμη καταλήξει στο Κάστρο. Ξένοι όταν βλέπουν αυτό το μαρμάρινο γλυπτό του 230 π.Χ, πιστεύουν ότι μοιάζει με τον Ελβις Πρίσλεϊ, μάλλον λόγω της κόμμωσης. Ωστόσο, πρόκειται για σπουδαίο αθλητή με καταγωγή από τα Δαίδαλα της Λυκίας την απέναντι από την Κω μικρασιατική ακτή, αποτελούσε τμήμα της ροδιακής Περαίας από τα μέσα του 4ου αιώνα π.Χ. Βρέθηκε κοντά στο Αρχαίο Θέατρο της Κω, στο αμυντικό τείχος της ελληνιστικής περιόδου.

50.Στέμμα του d'Amboise

Το Κάστρο για χρόνια ήταν ένας χώρος φύλαξης αρχαίων και νεότερων υλικών από την πολιτιστική κληρονομιά του τόπου. Φιλοξένησε μυκηναικούς θησαυρούς και ευρήματα από τις ανασκαφές των Ιταλών και όχι μόνο. Ωστόσο, κάποιες φορές υλικά του βρέθηκαν μακριά, ακόμη στα πιο απίθανα μέρη. Ο μύλος στην τοποθεσία Δύο Μύλοι της πόλης Κω, όπου βρισκεται σήμερα ο Ταξιδευτής, έφερε το στέμμα του Μεγάλου Μαγίστρου d'Amboise από το 1505 με τον σταυρό του τάγματος των Ιωαννιτών, σύμφωνα με τον G.Gerola. Ο Émery d'Amboise ήταν ο 41ος μέγας μάγιστρος των Ιωαννιτών Ιπποτών της Ρόδου. Τον Ιούλιο του 1503, μετά τον θάνατο του Pierre d'Aubusson, εξελέγη νέος μάγιστρος και το 1504 εγκαταστάθηκε μόνιμα στην Ρόδο. Κατά τη διάρκεια της θητείας του αντιμετώπισε με επιτυχία πειρατικές επιδρομές και πραγματοποίησε επιτυχημένες θαλάσσιες επιθέσεις εναντίον της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και του σουλτανάτου της Αιγύπτου, ενώ μερίμνησε και για την ενίσχυση της άμυνας της Ρόδου και της Κω.

51.Ανατολικός λιμενοβραχίονας

Σε καρτ ποστάλ της δεκαετίας του ΄70 ο ανατολικός λιμενικός αμυντικός λιμενοβραχίονας. Κάτω το δυτικό τμήμα του εσωτερικού περιβόλου του Κάστρου σε πρόσφατη φωτογραφία, με το κίτρινο πλαίσιο σημειώνεται ο αρχαίος λιμενοβραχίονας που τον 4ο αιώνα π.Χ περνούσε από αυτό το μέρος.

52.«Πέτρα που Ρέει»

Εξαλοιωμένη πέτρα στον τοίχο της εσωτερικής γέφυρας του Κάστρου. Αυτή την πέτρα κρατούσαν οι μάγοι του μεσαίωνα και οι σοφοί στην αρχαιότητα, γιατί πίστευαν ότι τους κάνει πιο σοφούς και πιο δίκαιους. Θεωρούσαν ότι συνδέει τη Γη με τον Ουρανό.Προέρχεται από πολύπλοκα και πολύ δυναμικά συστήματα πεδία ροής λάβας που υπάρχουν στην Δυτική Κω. Είναι ένα από τα προϊόντα της σύγκρουσης της αφρικανικής πλάκας με την μικροπλάκα του Αιγαίου. Οι ρυολιθικές λάβες εκρήγνυνται σε σχετικά χαμηλή θερμοκρασία από 800-1.000°C. Οι Ιωαννίτες τις επαναχρησιμοποίησαν, μάλλον από το αρχαίο τείχος της πόλης.Ο ρυόλιθος, το όνομα του προέρχεται από τις ελληνικές λέξεις «ῥεῖν» και «λίθος». Το πέτρωμα περιγράφηκε για πρώτη φορά επιστημονικά με αυτό το όνομα από ένα βαρώνο, τον Ferdinand von Richthofen το 1860.Αντιστοιχεί στη χημική και ορυκτολογική του σύνθεση σε γρανίτη. Με συνολική αναλογία 65-75% κατά βάρος, είναι το πιο πλούσιο σε SiO2 μεταξύ των ηφαιστειακών φελσικών πετρωμάτων.Έχει πορφυριτικό ιστό και αποτελείται από φαινοκρυστάλλους χαλαζία και σανιδίνου ενώ στα φεμικά του επικρατεί ο βιοτίτης.Ρυολιθική λάβα με νερό 3-10% και με σφαιρική μορφή λέγεται περλίτης, ενώ με κισσηρώδη υφή, λόγω διαφυγής πολλών αερίων λέγεται κίσσηρη. Τέλος ο οψιδιανός που μπορεί να υπάρχει αλλά δεν τον είδα στο Κάστρο, είναι το σκούρο μαύρο γυαλί ρυολιθικής σύστασης.Ο ρυολιθικός τόφφος χρησιμοποιήθηκε εκτενώς για την κατασκευή στην αρχαία Ελλάδα και Ρώμη και στη σύγχρονη Ευρώπη.

53.Από αρχαίες λίμνες της Κω;

Απολιθωμένες γραμμώσεις ηλικίας 4-5 εκ.χρόνων από κίνηση ρευστών σε πέτρα τραβερτίνη που συναντάται βόρεια στον τοίχο του εσωτερικού περιβόλου και στην γέφυρα [δεξιά] του Κάστρου.Προέρχονται από φυσικές διαδικασίες που συνέβαιναν στις αρχαίες λίμνες της Κω, οι οποίες σήμερα δεν υπάρχουν.

54.Βίαιες εκρήξεις;

Πέτρωμα ανοιχτόχρωμο, γκριζωπό στον προμαχώνα Carretto, αρκετά ανθεκτικό και κατάλληλο για επεξεργασία γι' αυτό και χρησιμοποιείται ως δομικό υλικό. Ο ηφαιστειακός δακίτης περιέχει πληροφορίες για τις πολύ βίαιες εκρήξεις που συνέβησαν στην Κέφαλο πριν από 2,5 εκ.χρόνια. Είναι παχύρρευστος και αυτό σημαίνει ότι ήταν ανθεκτικός σε ροή όταν ήταν σε μορφή λάβας. Όταν το δακίτικο μάγμα ήταν μέσα στη γη έρεε πολύ πιο γρήγορα από ότι στην επιφάνεια. Όταν έφτασε στην επιφάνεια ο αέρας αναμείχθηκε με τον δακίτη και άρχισε μετέπειτα να στερεοποιείται εξαιτίας κρυστάλλωσης των διαφόρων μετάλλων που βρίσκονταν στην λάβα. Πολλές φορές ορυχεία χρυσού σχετίζονται με δόμους δακίτη και ανδεσίτη. το αντίστοιχο του χαλαζιακού διορίτη. Ο ιστός του είναι πορφυροειδής, με θεμελιώδη μάζα πυριτική, που μέσα της διακρίνονται φαινοκρύσταλλοι πλαγιοκλάστων και χαλαζία.

55.Βυζαντινή εκκλησία;

Στον εσωτερικό περίβολο υπήρχε βυζαντινή εκκλησία σύμφωνα με τον A.Maiuri, σε οικισμό γύρω από τον οποίο θεμελιώθηκε το παλιό Κάστρο. Πληροφορίες δεν έχουμε για αυτή, ίσως ήταν εκκλησία του 11-12ου αιώνα μ.Χ που χρησιμοποιήθηκε από τους Ιωαννίτες και καταστράφηκε από τον μέγιστο σεισμό του 1493 μ.Χ. Το μάρμαρο με τον σταυρό που συναντάται δίπλα στην εσωτ.γέφυρα ίσως είναι από αυτή την εκκλησία. Μπορεί να ήταν από τις πρώτες υστεροβυζαντινές χριστιανικές εκκλησίες της πόλης μετά το τρομερό σεισμοπάθημα του 554 μ.Χ

56.Ηρακλής του Κάστρου

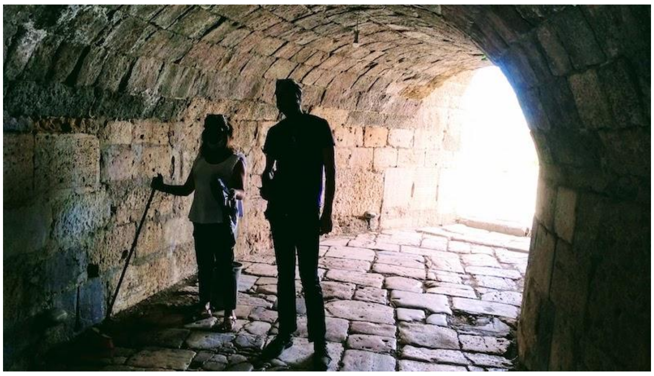
Ηρακλής του Κάστρου από ντόπιο μάρμαρο, ο γενάρχης των Κώων σε ακέφαλο γλυπτό. Συναντάται αριστερά της επικλινούς ράμπας, ίσως είναι από νταμάρι του Δίκαιου.

57.Ιώδης ασβεστόλιθος

Ασβεστολιθικό μπλοκ 150 εκ.ετών, ιώδες λόγω της παρουσίας σιδερίτη, σε τοίχο του Κάστρου σπασμένο από δυνατό ταρακούνημα μάλλον του 2017. Από την γη της Κω, πιθανότατα από την ζώνη του Κεφαλά πάνω από την Βουρίνα ή ακόμη γύρω από το Ασκληπιείο. Τα μπαλώματα γύρω του είναι πιθανόν του 1933. Οι πλανητικοί γεωεπιστήμονες προβληματίζονται εδώ και χρόνια για μια προφανή αντίφαση στον Άρη. Άφθονα στοιχεία δείχνουν ένα πρώιμο ζεστό, υγρό κλίμα στον κόκκινο πλανήτη, αλλά δεν υπάρχει κανένα σημάδι από τα διαδεδομένα ανθρακικά πετρώματα, όπως ο ασβεστόλιθος, που θα έπρεπε να είχαν σχηματιστεί σε ένα τέτοιο κλίμα. Οι περισσότεροι ασβεστόλιθοι της Γης σχηματίζονται χάρη στα έμβια όντα. Καθώς τα κοχύλια, τα κοράλλια και τα φύκια συσσωρεύονται σε ήρεμα, ρηχά νερά, τσιμεντοποιούνται σταδιακά σε βράχο.Οι περισσότερες ασβεστολιθικές πέτρες του Κάστρου σχηματίστηκαν μέσω αλληλεπιδράσεων με νερό και ανθρακικό ασβέστιο.Οι ασβεστόλιθοι σχηματίζονται κυρίως από σκελετικά θραύσματα θαλάσσιων οργανισμών. Ωστόσο, το ανθρακικό ασβέστιο διαλύεται φυσικά στο νερό, οπότε οι ζωντανοί οργανισμοί δεν είναι η μόνη πηγή του στο νερό. Ο σιδερίτης το ανθρακικό ορυκτό του σιδήρου συναντάται σε ιζηματογενείς σιδηρούχες αποθέσεις, μεταμορφωσιγενείς σχηματισμούς και σε υδροθερμικές φλέβες.

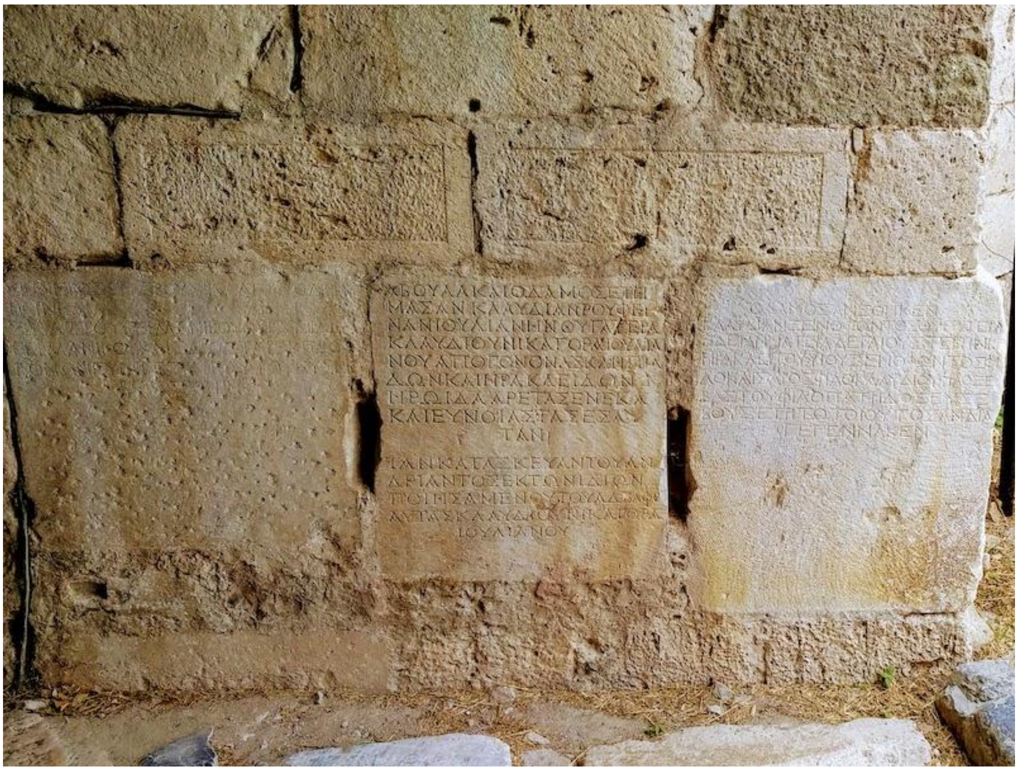
58.Πέτρινη «κιβωτός»

Μετά την Καστρόπορτα στην είσοδο του φρουρίου συναντάται μία πέτρινη θολωτή στοά φτιαγμένη από ντόπια και πετρουμιανά υλικά. Στην φωτογραφία η πέτρινη «κιβωτός» με τους φύλακες, Αρετή Γαλανοπούλου και Κώστα Κωστογλάκη. Γύρω τους μάρμαρο, μονζονίτης, δακίτης, ασβεστόλιθος, τραβερτίνης, ρυόλιθος, ιγκνιμβρίτης είναι τα κύρια υλικά. Στην έξοδο της στοάς 3 μαρμάρινες επιγραφές με υποδέχτηκαν, με συντρόφευσαν στο μαγικό κόσμο του χθές καθώς περιέχουν σημαντικές στιγμές της ιστορίας του τόπου. Μεταφερόμαστε στον άγνωστο επιγραφικό κόσμο του Κάστρου της Κω.

Μαρμάρινα αρχιτεκτονικά μέλη από ένα κατασκευαστικό αριστούργημα του προηγούμενου αιώνα. Την Βίλα Μενασέ του αείμνηστου εργολάβου Αγγελή Γιωργαλλή. Τα μάρμαρα βρίσκονταν στο Ψαλίδι,για άγνωστο λόγο μεταφέρθηκαν στο Κάστρο.Ο διάσημος ξενώνας του Foro Italico δεν καταστράφηκε από σεισμό, αλλά από τις δυνάμεις «ανάπτυξης» του τόπου την δεκαετία του ΄80.

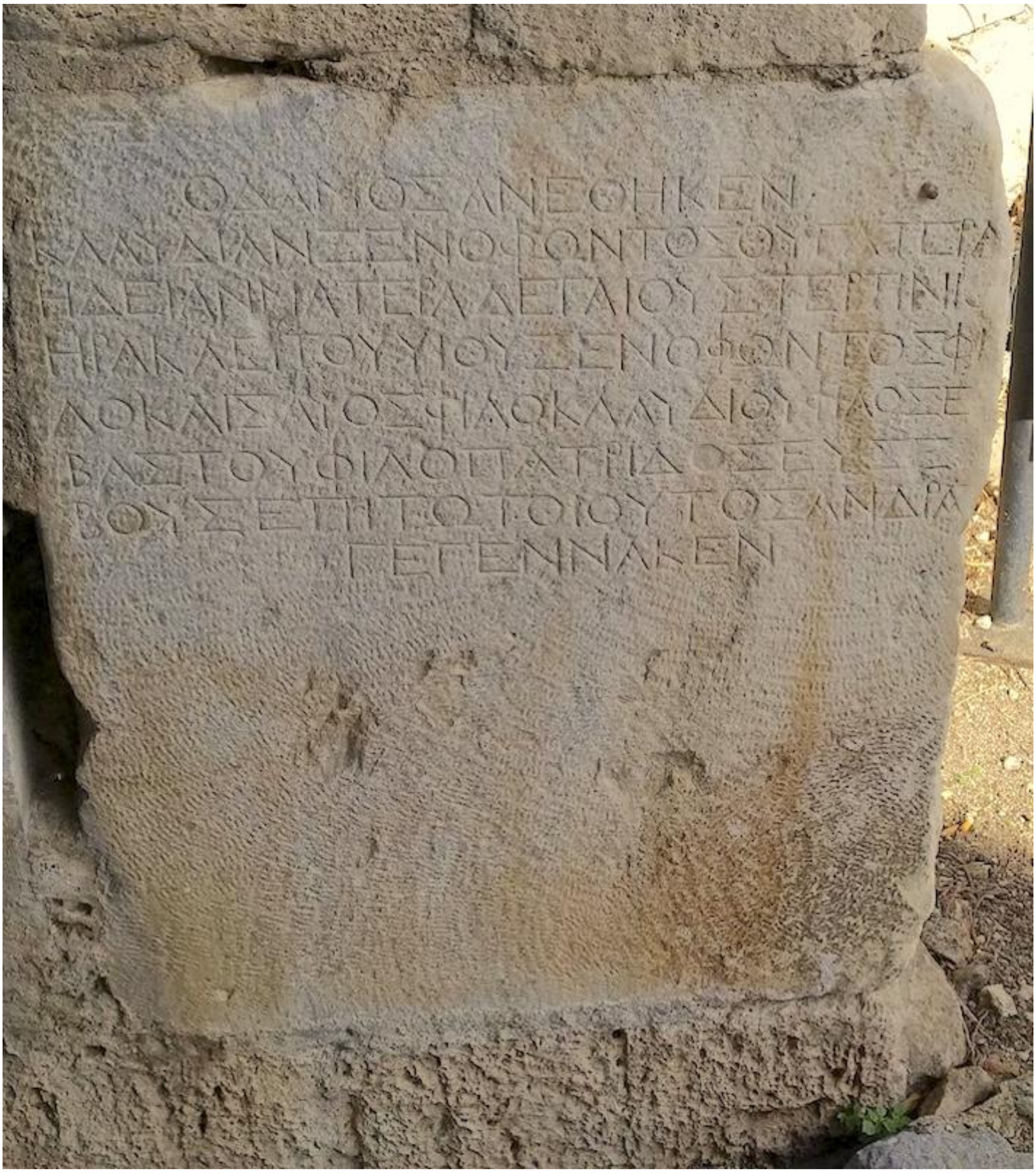

Οι τρεις επιγραφές στην είσοδο του Κάστρου.

γ.ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ

Πρόκειται για ένα μέρος από τις ελεύθερες, δημοσιευμένες από ερευνητές, ορατές σήμερα επιγραφές που μπορείτε να δείτε στον υπαίθριο χώρο του Κάστρου. Καταγράφηκαν από τον υποφαινόμενο πριν από τον σεισμό και το Μάιο-Ιούλιο του 2021, τότε που έγραφα το πόνημα «Δᾶμος ὁ Κώιων».

59.Επιγραφή για έναν μεγάλο Κώο ευεργέτη!

Πρόκειται για ένα μέρος από τα 3 γράμματα του αυτοκράτορα Κλαύδιου προς τους Κώους που αναφέρεται στον μεγάλο Κώο προσωπικό γιατρό του, φίλο του και φιλόπατρι όπως τον αναφέρει, Γάιο Στερτίνιο Ξενοφώντα.Ο Γάιος ήταν μεγάλος ευεργέτης της Κω, της Καλύμνου και των γύρω νησιών. Ποτέ δεν τιμήθηκε από τους σύγχρονους Κώους για τις υπηρεσίες και αγαθοεργίες του που προσέφερε. Η λεπτή μαρμάρινη πλάκα είναι άγνωστης προέλευσης κατά τον Mario Segre. Ίσως είναι από λευκό κωακό μάρμαρο του Κοκκινόνερου, διατηρημένη στο πάνω και κάτω μέρος.Βρίσκεται στην είσοδο [3η από δεξιά] του

Κάστρου. Είναι επιγραφή του 47-48 μ.Χ.Δημοσιεύθηκε από τον Ιταλοεβραίο επιγραφολόγο και θύμα του Άουσβιτς M. Segre,Iscr. di Cos [1993].

[Τιβέριος Κλαύδιος Καῖσαρ Σεβαστὸς] Γερμα-
[νικός, δημαρχικῆς ἐξουσίας τὸ ἕβδ]ομον, ὕ-
[πατος τὸ τέταρτον, αὐτοκράτωρ] τὸ πεν-
[τεκαιδέκατον, πατὴρ πατρίδ]ος, τειμη-
[τής, Κώιων ἄρχουσι βουλῆι δήμ]ωι χαίρειν·
[— — — — — — — — — — — — ἀν]θρώποις κα-
[— — — — — — — — — — — — —]καιον ἐκείνην
[— — — — — — — — — — — — — —] ὑπὸ πολλῶν
[— — — — — — — — — — — — —]ην διαπεφευ-
[— — — — — — — — — — — — — ἀ]κόλουθον ὑπο-
[— — — — — — — — — — — τῇ εἰς] ἐμὲ εὐσεβείαι̣ ἣν
[— — — — — — — — — — — — — —] πολὺ δὲ πλέον
[— — — — — — — — — — — — — —ο]υ τὰ μέγιστα
[— — — — — — — — — — — — — —]μετέραν εἶναι
[— — — — — — — — — — — — — δ]ιάκειμαι διά τε
[— — — — — — — — — — — — —] ὑπάρχοντα αὐ-
[τ— — — — — εἰς τὸν ἐμὸν οἶ]κον καὶ τὸν Ῥω-
[μαίων δῆμον — — — — — — κ]αὶ διὰ τὸν συ-
[ζῶντά μοι ἰατρὸν καὶ φίλον Στ]ερτίνιον, ἄν-
[δρα οὔτε τὸν τῆς εἰς ἐμὲ εὐσ]εβείας ὅρον

col. II. [ἀ]πολείποντά τινα οὔτε τῆς ὑπὲρ ὑμῶν
[π]ρονοίας, ἐντυχὼν τῶι πεμπθέντι ψηφίσ-
[μ]ατι καὶ διὰ τῶν ἐν αὐτῶι γεγραμμένων τὴν
διηνεκῆ τῆς πόλεως ἐπιγνοὺς πρὸς ἐμαυ-
τὸν διάθεσιν οὐ μόνον ἐφ’ οἷς ἐθύσατε τοῖς
ἐπιχωρίοις θεοῖς, τὰ ὑπὲρ τῆς ἐμῆς σωτηρί-
ας χαριστήρια αὐτοῖς ἀποδίδοντες δη-
μόσια καὶ ἴδια λευχειμονοῦντες καὶ στεφα-
νηφοροῦντες, ἀπεδεξάμην τε καὶ τὰς ὑ-
πάτας εἰς τοὺς μέλλοντας παν[ηγ]ύρε̣[ις ἃ]ς̣
ἐποιήσασθε ἐμοὶ μετὰ τὸν ἀγῶνα τῶν
θεῶν τὴν τῆς ἡμετέρας ἡγεμονίας ἀσά-
λευτον διαμονὴν ἐπαινοῦντες [κ]α̣τ̣α̣[ξ]ί-
ως ταῖς προϋπαρχούσαις π[ρὸ]ς τ̣[ὸν] δ̣ῆ̣[μον]
δωρεαῖς αἷς παρ̣έ̣χομαι εἰς̣ ἀε[ὶ] τ̣ὰ̣ς ε̣[ὐ]ε̣ρ̣-
γεσίας προσεξευρίσκων πρ̣[ὸς τὸ κοινὸν] ἐ̣π̣ι̣-
τήδειο̣ν πά̣[σ]α̣[ι]ς τ̣ε π̣ό̣λ̣ε̣[σιν πανηγύρεις ἱε]-
ρὰς ἡμε̣[ῖ]ν ἀ̣γ̣ού̣σαις· οἱ σὺν Στερτινίωι Ξενο-
φῶντι πρεσβεύοντες ἦσαν· Ὀνύμανδρος
Θευγένους, Γάϊος Ἰούλιος Φ̣ιλε̣ῖ̣νο̣[ς. ἔρρωσθε].
Τιβέριος Κλαύδιος Καῖσαρ Σεβαστὸς Γερμα-
νικός, ἀρχιερεύς, δημαρχικῆς ἐξουσίας τὸ
ὄγδοον, ὕπατος τὸ τέταρτον, αὐτοκράτωρ
τὸ ἑκκαιδέκατον, πατὴρ πατρίδος, τειμη-

τής, Κώιων ἄρχουσι βουλῆι δήμωι χαίρειν·
ἐνφανίσαντός μοι Στερτινίου Ξενοφῶντος
τοῦ ἰατροῦ μου καὶ φίλου περὶ τῆς παρ' ὑμεῖν γε-
ρουσίας αἰτησαμένου τε ὅπως τοὺς τοῦδε
μετέχοντας τοῦ συστήματος τῆς τε̣ πε-
ρὶ τᾶς ξενοδοχίας ὀχλήσεως ἀτελε̣ῖ̣ς̣ κ̣αὶ
vacat 0,045

col. III. [— —]
[— —]
[.][— —]
ΝΟ̣[— —]
ΤΕΙ[— —]
ΜΟΝ[— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —]
ΕΠΙΣ[— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —]
βουλο[— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —]
ΤΑΝΤΑ[— — — — — — — — — — — — — — — — — —]
ας καὶ τα̣[— — — — — — — — — — — — — — — — — —]
κομένων [— — — — — — — — — — — — — — — — —]
γείνεσθαι [— — — — — — — — — — — — — — — —]
χειων τοὺς [— — — — — — — — — — — — — — — —]
λομένου τη[— — — — — — — — — — — — — — — —]
τὰς δικαιοτάτ[ας — — — — — — — — — — — — μὴ]
ἄλλως ἢ̣ οὕτως [— — — — — — — — — — — — — —]
Τιβέριος Κλαύδιο[ς Καῖσαρ Σεβαστὸς Γερμα]-
νικός, ἀρχιερεύς, δη̣[μαρχικῆς ἐξουσίας τὸ ὄγδο]-
ον, ὕπατος τὸ τέταρ[τον, αὐτοκράτωρ τὸ ἑκ]-
και δέκατον, πατὴρ [πατρίδος, τειμητής, Κώι]-
ων ἄρχουσι βουλῆι δή[μωι χαίρειν· — — — —]
λ̣ο̣ν ὑμεῖν ἔγραψα διὰ [— — — — — — — — — —]
ας ὑμῶν ἄρας ἀεὶ̣ νευ̣[— — — — — — — — — —]
ην̣ π̣αρακληθεὶς ἐπ[— — — — — — — ὑπὸ Στερ]-
τινίου Ξενοφῶντος [τοῦ ἰατροῦ μου καὶ φί]-
λου αἰεὶ φιλοπάτριδο[ς — — — — — — — — —]
δείσαντος μήποτ[ε — — — — ἡ νῦν μάλιστα ἀ]-
κμάζουσα στάσις ἐν [τῆι πόλει ὑμῶν — — — —]
μείζονος κακοῦ αἰτ[ία γένηται, — — — — — —]
ἀπόρων πάντα Ο[— — — — — — — — — — —]

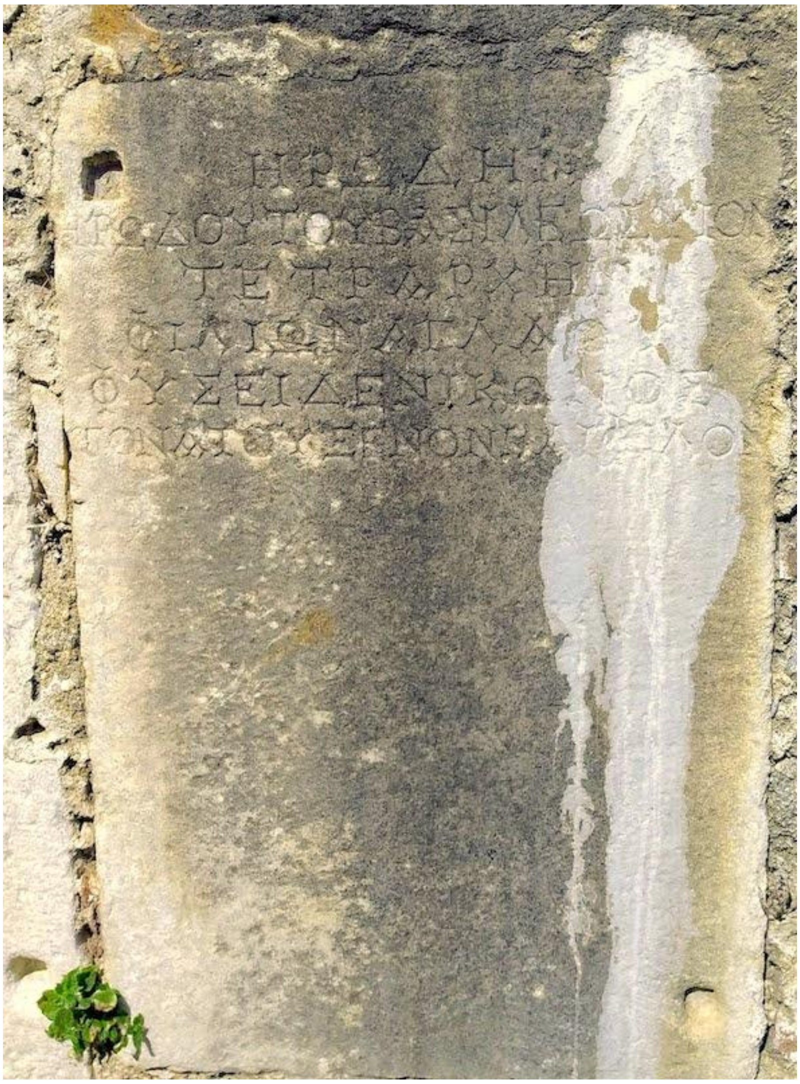
60.«Ευημερισμός»

«Εὐήμερε Εὐ̣ημέρου χρηστὲ χ[αῖρε]».

Επιτάφιος του Ευήμερου, γιος του Ευήμερου. Λευκή μαρμάρινη κώτικη στήλη, βρέθηκε στο Πλατάνι, είναι του 1ου π.Χ. Δημοσιεύθηκε από τον καθηγητή Δ.Μποσνάκη.Συναντάται σήμερα στο Κάστρο.Με την ευκαιρία να θυμηθούμε τον «Ευημερισμό» την φιλοσοφική θεωρία του Ευήμερου του 3ου αιώνα π.Χ. Ενός σημαντικού φιλοσόφου από την Κυρήνη που όμως δεν έχει σχέση με τον Ευήμερο της επιγραφής. Λέγεται ότι ο Ευήμερος επιχείρησε το εξερευνητικό του ταξίδι στην Ερυθρά θάλασσα και τα παράλια της Ασίας. Στο βιβλίο του «Ιερά αναγραφή», από το οποίο σώζονται μόνο αποσπάσματα, διηγείται πως βρέθηκε στο νησί των Παγχαίων του Ινδικού Ωκεανού. Εκεί βρήκε έναν ναό του Δία και μία χρυσή στήλη, όπου ήταν γραμμένες οι πράξεις του Ουρανού, του Κρόνου, και του Δία.Με βάση αυτά τα ευρήματα ο Ευήμερος υποστήριξε ότι οι θεοί ήταν σπουδαίοι άνθρωποι που έγιναν βασιλιάδες καθώς η φήμη τους ήταν τόσο μεγάλη και οι άνθρωποι τους ανύψωσαν σε θεούς.

61.Ηρώδης Αντίπας

«Ἡρώδην Ἡρώδου τοῦ βασιλέως υἱόν,
τετράρχην,Φιλίων Ἀγλάου
φύσει δὲ Νίκωνος
τὸν ἀτοῦ ξένον καὶ φίλον».

Τιμητική επιγραφή για τον τετράρχη της Γαλιλαίας και της Περαίας, Ηρώδη Αντίπα [4 π.Χ-39 μ.Χ] γιο του Μέγα Ηρώδη. Βρισκόταν σε βάση από λευκό μάρμαρο. Δημοσιεύθηκε για πρώτη φορά από τους Paton-Hicks το 1891. Από το 1888 βρίσκεται στο Κάστρο στην Πύλη Carmandino. Ποιός ήταν ο Ηρώδης Αντίπας; Όταν ο Ιησούς είχε συλληφθεί την άνοιξη του ΄30 στην Ιερουσαλήμ ο Πόντιος Πιλάτος τον έστειλε στον Αντίπα γιατί ήταν Γαλιλαίος. Εκείνος του ζήτησε να κάνει κάποιο θαύμα. Ο Ιησούς δεν του απάντησε. Τότε, αφού τον εξευτέλισε και τον ενέπαιξε, τον έστειλε πίσω στον Πιλάτο.

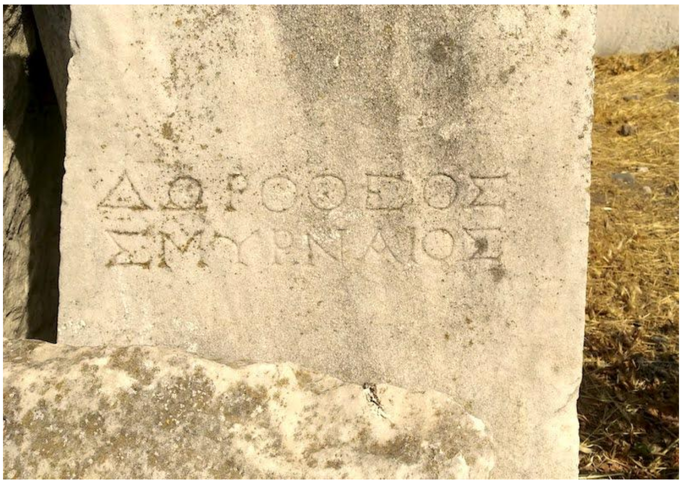
62.Στερτίνιος Ζώσιμος ,νεότερος

«ἀγαθῇ τύχῃ·ἡ βουλὴ καὶ ὁ δῆμος ἐτείμησεν Γάϊον Στερτίννιον Ζώσιμον νεώτερον».

Τιμητική επιγραφή σε κώτικο μάρμαρο για τον Γάιο Στερτίνιο Ζώσιμο τον νεότερο. Η προέλευση του είναι άγνωστη.Πρόκειται για επιγραφή του 2ου αιώνα μ.Χ. που θα δείτε στο Κάστρο. Δημοσιεύθηκε από τον M. Segre, Iscr. di Cos, 1993.

63.«Δωρόθεος Σμυρναίος»

Επιτάφιος του Δωρόθεου από την Σμύρνη, στήλη από κώτικο μάρμαρο. Βρέθηκε στο Εβραϊκό νεκροταφείο της πόλης Κω, είναι του 2ου αιώνα π.Χ. Η Σμύρνη είναι από τις αρχαιότερες πόλεις της Μεσογείου και της αρχαίας Ιωνίας. Ιδρύθηκε το 3000 π.Χ, υπάρχει μέχρι σήμερα. Στη ιστορία της έχει αλλάξει δύο θέσεις. Η πρώτη των προϊστορικών χρόνων «Παλαιά Σμύρνη» που αναφέρει ο

Στράβων και η δεύτερη που έχτισε ο Μ.Αλέξανδρος και οι επίγονοι του κατά την ελληνιστική περίοδο. Ο Δωρόθεος μάλλον ήταν από την Νέα Σμύρνη του Μ.Αλεξάνδρου. Την επιγραφή δημοσίευσε ο Δημ.Μποσνάκης. Σήμερα συναντάται στο Κάστρο των Ιπποτών.

64.Επιτάφιος Μάρθας

«Μάρθα χρηστὴ χαῖρε».

Επιτάφιος της Μάρθας. Λευκός μαρμάρινος βωμός με ανάγλυφο αέτωμα. Βρέθηκε στον ελληνιστικό Δήμο Φυξιωτών, Ζηπάρι. Είναι του 1ου αιώνα μ.Χ. Δημοσιεύθηκε από τον Δ.Μποσνάκη. Συναντάται σήμερα στο Κάστρο.

65.Επιτάφιος

«[—] Αἰφικί [α —]Μάρθα Δ[—]»

Επιτάφιος, λευκή μαρμάρινη στήλη που βρέθηκε στην Κω.Επιγραφή του 1ου αιώνα μ.Χ.Βρίσκεται στο Κάστρο.Δημοσιεύθηκε από τον Δημ.Μποσνάκη.

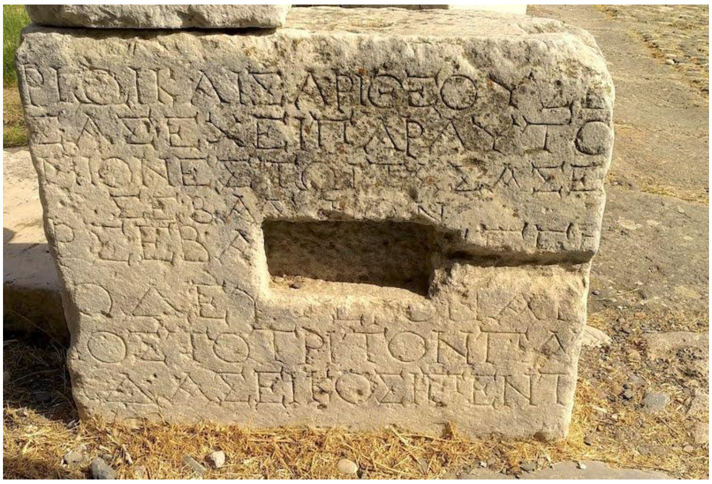
66.Μνείας χάριν

«Δ[ημ]ήτριος β΄ τοῦ Ἀντι[— τῆς αὐτοῦ] μητρὸς Ἀγαθαμερίδο[ς μνείας χάριν]».

Επιτάφιος Αγαθαμέρη. Βάση ιονικής στήλης από λευκό κώτικο μάρμαρο. Επιγραφή 2ου αιώνα μ.Χ. Μνείας χάριν: όταν οι ζωντανοί αποχαιρετούν τους νεκρούς. Συναντάται στο Κάστρο των Ιπποτών. Δημοσιεύθηκε από τον Δημ.Μποσνάκη.

67.Τιμητική επιγραφή για Τιβέριο και Κλαύδιο

[ὁ δᾶμος καθιέρωσε Τιβε]ρίωι Καίσαρι θεοῦ Σε[βαστοῦ υἱῶι]
[χαριστήριον τᾶς ἀσυλία]ς, ἇς ἔχει παρ' αὐτο[ῦ βεβαιωθείσας]·
[τῶι παραβαίνοντι ἐνθύ]μιον ἔστωι τᾶς ἀσε[βείας τᾶς εἰς τὸν]Σεβαστόν....

[Τιβ(έριος) Κλαύδιος Καῖσα]ρ Σεβα[στὸ]ς Γερ[μανικός, ἀρχιερεύς],
[δημαρχικῆς ἐξουσίας τ]ὸ δεύτερον, αὐ̣[τοκράτωρ τὸ τρίτον],
[ὕπατος ἀποδεδειγμέ]ν̣ος τὸ τρίτον, πατ̣[ὴρ πατρίδος, —]
[— δραχμὰς μυρι]ά̣δας εἰκοσιπέντ[ε —].

Επιγραφή που τιμά τους αυτοκράτορες Τιβέριο και Κλαύδιο. Από λευκό κώτικο μάρμαρο. Επιγραφή του 23 μ.Χ. [Ι], 42 μ.Χ- Δημοσιεύθηκε από τον M. Segre, στο Iscr. di Cos. Συναντάται σήμερα στο Κάστρο.

68.Επιτάφιος του Διαγόρα

«Διαγόρας χρησ<τ>ὸς χαῖρε».

Επιτάφιος του Διαγόρα. Λευκή μαρμάρινη στήλη από κώτικο μάρμαρο. Βρέθηκε στο Πλατάνι. Επιγραφή του 2ου-3ου αιώνα μ.Χ.Συναντάται σήμερα στο Κάστρο.Δημοσιεύθηκε από τον Δ.Μποσνάκη.

69.Επιτάφιος του Καλλίπου

«Κάλλιππος Διονυσίου Μυλασεῦ χαίρ<ε>ιν».

Επιτάφιος του Καλλίππου, γιος του Διονύσιου, της Μύλασας.Λευκή μαρμάρινη στήλη βρέθηκε στο Πλατάνι. Επιγραφή του 2ου αιώνα μ.Χ. Από μάρμαρο της Κω. Σήμερα μπορείτε να την δείτε στο Κάστρο των Ιπποτών. Δημοσιεύθηκε από τον Δ.Μποσνάκη.

70.Μάρκου Πακωνίου Νίκωνος

*«Μάρκου Πακωνίου Νίκωνος».*Βωμός μαρμάρινος με επιγραφή ρωμαϊκής περιόδου.Δημοσιεύτηκε για πρώτη φορά από τον Amedeo Maiuri το 1925. Βρίσκεται σήμερα στο Κάστρο των Ιπποτών.

71.Αλαβανδεύς

«Ἀθηναῒς Λεωνίδα Μυλασίς. Ἀπολλώνιος Λέοντος Ἀλαβανδεύς.Λεοντίσκος Ἀπολλωνίου Ἀλαβανδεύς».

Μία ακόμη μαρμάρινη επιγραφή [αναποδογυρισμένη στην φωτογραφία για να διαβαστεί καλύτερα] από το Κάστρο. Δημοσιεύθηκε τόσο από τον Amedeo Maiuri το 1925, όσο και απο τους Paton-Hicks το 1891. Είναι επιγραφή του 2ου αιώνα π.Χ. Τα Αλάβανδα ήταν ήταν μία από τις πλουσιότερες πόλεις της Μ.Ασίας. Το έδαφός της ήταν πολύ γόνιμο, το εμπόριό της ήταν εξαιρετικά ανεπτυγμένο και από τα λατομεία της εξορυσσόταν μαύρο μάρμαρο υψηλής ποιότητας, που ονομαζόταν αλαβανδικός λίθος. Οι Αλαβανδείς, είχαν τη φήμη φιλήδονων και άσωτων ανθρώπων.Πολλοί αρχαίοι αποκαλούσαν τα Αλάβανδα «Σύβαριν της Μ.Ασίας».Ηταν πόλη της Καρίας, κοντά στον ποταμό Μαρσύα [Τσίνα-τσάυ], παραπόταμο του Μαιάνδρου συναντάται 30 χλμ. νότια των Τράλλεων της Τουρκίας. Το όνομα της πόλεως προέρχεται από την τοπική γλώσσα και σημαίνει άλα[άλογο] και βάνδα [νίκη]. Προφανώς της δόθηκε το όνομα με αφορμή τη νίκη κάποιου κατοίκου της πόλεως σε μονομαχία ιππέων. Η μυθολογία μας αναφέρει ότι η πόλη έλαβε το όνομα από τον Αλάβανδο γιο του Καρός και της Καλλιρρόης, εγγονό του ποτάμιου θεού Μαιάνδρου από τη μητέρα του.

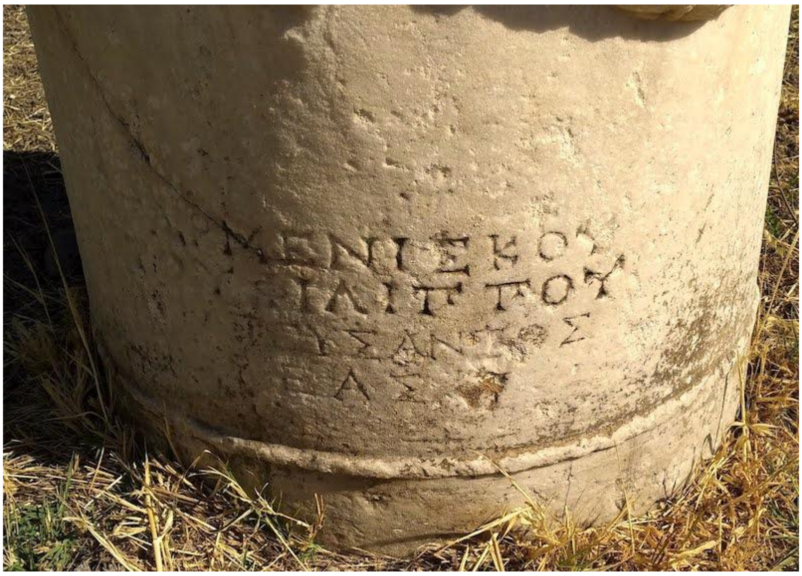
72.Γράκου

«Μάρκου Σενπρων<ί>ου Γράκου».

Επίγραμμα ρωμαϊκής περιόδου σε μαρμάρινο βωμό που δημοσιεύτηκε για πρώτη φορά από τον Amedeo Maiuri, το 1925. Συναντάται σήμερα στο Κάστρο των Ιπποτών στη θέση που βρισκόταν ο Οθωμανικός Στρατώνας.

73.Ρέας

«Παρμενίσκου τοῦ Φιλίππου ἱερατεύσαντος Ῥέας».

Επίγραμμα σε μαρμάρινο βωμό που δημοσιεύτηκε για πρώτη φορά από τον Amedeo Maiuri, το 1925. Συναντάται σήμερα στο Κάστρο στη θέση του πρώην Οθωμανικού Στρατώνα.

74.Στρατηγό Δεξιφάνη

«Δεξιφάνους τοῦ Ῥούφου στρατηγήσαντος ἁγνῶς καὶ δικαίως,καθὼς ἡ βουλὴ καὶ ὁ δῆμος ἐμαρτύρησεν, θεοῖς χαριστήριον».

Αφιέρωση στον στρατηγό Δεξιφάνη. Στήλη[;] από λευκό κώτικο μάρμαρο, επιγραφή σε έναν πίνακα με λαβές[tabula ansata]. Βρέθηκε στην Κω, είναι περίπου του 100-150 μ.Χ.Πρωτοδημοσιεύθηκε από τον A. Maiuri το 1925. Σήμερα η επιγραφή με το στεφάνι συναντάται στον εξωτερικό τοίχο του Κάστρου.

75.Επιγραφή Αντωνάκη Παντέλογλου

Επιγραφή που βρισκόταν στο υπέρθυρο του Παρθεναγωγείου κοντά στον μητροπολιτικό ναού του Αγίου Νικολάου της Χώρας εκεί όπου ήταν και η κατοικία του Αντώνη Παντέλογλου. Το σχολείο ανηγέρθηκε με δωρεά του υπέρ της μνήμης της κόρης του Μαριγώς στο κοινό προαύλιο του Παρθεναγωγείου της Χώρας. Μεταξύ του και του ναού υπήρχε μεγαλοπρεπές μαρμάρινο μνήμα που είχε ανεγείρει ο μεγάλος ευεργέτης. Το Παρθεναγωγείο καταστράφηκε στον σεισμό του 1933. Η θέση της επιγραφής είναι στην Αρχαία Αγορά και όχι στο Κάστρο.

76.Αναξίκλεια Χαρμύλου

«ὁ δᾶμος ἀνέθηκε Ἀναξίκλησαν Εὐαί<ω>νος,γυναῖκα δὲ Χαρμύλου τοῦ Χαρμύλου, ἀρετᾶς ἕνεκα καὶ σωφροσύνας καὶ τᾶς ποτὶ τὸν ἄνδρα αὐτᾶς εὐνοίας».

Τιμητική επιγραφή του δήμου[Αλεντίων-Πέλλης;] για την Αναξίκλεια γυναίκα του Χαρμύλου.Προέλευση της μάλλον το αρχαίο Πυλί. Βάση αγάλματος από λευκό μάρμαρο, περίπου του 1ου αιώνα π.Χ ή 1-50 μ.Χ.Η επιγραφή συναντάται στην είσοδο, δεξιά της Καστρόπορτας κάτω από την διονυσιακή γιρλάντα. Δυστυχώς η χάραξη της τείνει να χαθεί λόγω της αποσάθρωσης. Στο Πυλί, υπάρχει Σύλλογος Γυναικών προς τιμή της Αναξίκλειας.Η επιγραφή δημοσιεύθηκε από τους Paton-Hicks, το 1891.

77.Σεβαστό Ανδριανόν

«Αὐτοκ[ράτορα Καίσαρα θε]οῦ Τραϊα[νοῦ Παρθικο]ῦ υἱόν,θεοῦ [Νέρουα υἱω]νόν, Τραϊαν̣[ὸν Ἁδριαν]ὸν Σεβα̣[στόν, ἀρχιερ]έα μέγ[ι]ͅ[στον, δημαρχικῆς] ἐξουσ[ί][ας τὸ —ʹ, ὕ]πατον τὸ δ [Κῴων ὁ δᾶ]μος τὸν σωτῆρα [καὶ ἑαυτο]ῦ εὐεργέταν κα[ὶ][...κ]τίσταν».

Τιμητική επιγραφή για τον αυτοκράτορα Αδριανό στην είσοδο του Κάστρου,κάτω από το οθωμανικό υδραγωγείο, απέναντι από την επιγραφή του Γάιου Στερτίνιου Ξενοφώντα. Ενα από τα 3 θραύσματα βάσης από λευκό μάρμαρο, μάλλον του Κοκκινόνερου, εκδόθηκε επι βασιλείας του Αδριανού [117-138μ.Χ]. Δημοσιεύθηκε από τον M. Segre, Iscr. di Cos [1993].

78.Λαμίας...

[Θεσσαλίας] Λαμίας ἐρατὰν ἀνὰ δ̣[ειράδα θρεφθεὶς]
[Δαμύ]λος εὐγενέτας τᾶιδε κόνε[ι κρύφεται]
[ὀκτω]χωιγδωικονταέτης· ὁσίως δὲ [βιώσας]
[πρέσ]βυς ὀφειλομένωι κανθὸν ἔκλ[αιξεν ὕπνωι].
[τὸν] δὲ καὶ ἐν ζωᾶι τε καὶ ἐν φθιμέ[νοισι ποθητὸν]
[ἄγα]γεν Ἑρμείας χῶρον ἐπ' εὐσ[εβέων].

Επιγραφή του 2ου αιώνα π.Χ σε μάρμαρο κώτικο μάλλον του Δίκαιου. Άγνωστης προέλευσης.Από το Supplementum Epigraphicum Graecum [SEG,1965] του W. Peek. Συναντάται σήμερα κοντά στον προμαχώνα Caretto.

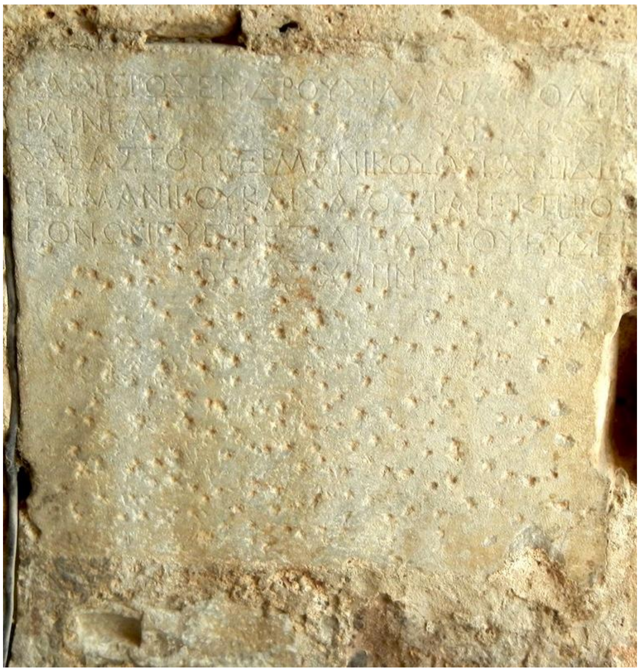
79.Αυρηλίου Ευδάμου

«Αὐρηλίου Εὐδάμου».

Επιγραφή μαρμάρινη από την ρωμαϊκή περίοδο του νησιού. Άγνωστη η προέλευση της, την δημοσίευσε για πρώτη φορά ο Ιταλός αρχαιολόγος Amedeo Maiuri, το 1925.

80.Νέα Αφροδίτη;

«[ὁ δᾶμος]καθιέρωσεν Δρουσίλλαι, Ἀφροδείται νέαι,
⟦ἀ̣δ̣[ελφᾶι Γαΐου]⟧ Καίσαρος
Σεβαστοῦ Γερμανικοῦ, θυγατρὶ δὲ
Γερμανικοῦ Καίσαρος, τᾶι ἐκ προγόνων
εὐεργέτιδι ἑαυτοῦ εὐσεβείας χάριν».

Αφιέρωση στην Ιουλία Δρουσίλλα ως Νέα Αφροδίτη.Επίγραμμα του 37-38 μ.Χ από λευκό μάρμαρο άγνωστης προέλευσης. Τοποθετήθηκε μάλλον από τους Ιωαννίτες τον 16ο αιώνα μ.Χ στην είσοδο της Εξωτερικής Πύλης του Κάστρου των Ιπποτών, προερχόμενη ωστόσο από άγνωστη τοποθεσία της πόλης. Η Ιουλία Δρουσίλλα [16 Σεπτεμβρίου 16-10 Ιουνίου 38] ήταν η 2η κόρη και το 5ο παιδί του Γερμανικού και της Αγριππίνας της Πρεσβύτερης. Ήταν αδελφή του αυτοκράτορα Καλιγούλα, είναι γνωστή ως η πρώτη γυναίκα που ονομάστηκε κληρονόμος στην ρωμαϊκή αυτοκρατορία. Η Δρουσίλλα ήταν η αγαπημένη του Καλιγούλα, μάλιστα λέγεται ότι ήταν ερωμένη του. Πέθανε όταν ήταν περίπου 22 ετών.Ένα χρόνο αργότερα, ο Καλιγούλας ονόμασε τη μοναδική του γνωστή κόρη Δρουσίλλα, από την νεκρή του αδερφή.Ο χήρος της Δρουσίλλας, Μάρκος Αιμίλιος Λεπιδός, έγινε εραστής των αδελφών της, Λιβίλλας και Αγριππίνας.Οταν ανακαλύφθηκε η συνωμοσία από τον Καλιγούλα ο Λεπιδός εκτελέστηκε ενώ η Λιβίλλα και η Αγριππίνα εξορίστηκαν.Η επιγραφή δημοσιεύθηκε από τον Ιταλό αρχαιολόγο A.Maiuri,το 1925.

81.«Βίτιον Δημητρίου»

«Βίτιον Δημητρίου».

Επίγραμμα μαρμάρινο, του 2ου αιώνα π.Χ από την Κω. Την επιγραφή δημοσίευσε για πρώτη φορά ο Ιταλός αρχαιολόγος Amedeo Maiuri [1886-1963].Την βρήκε στο Κάστρο. Βίτιον είναι αρχαίο ελληνικό όνομα.

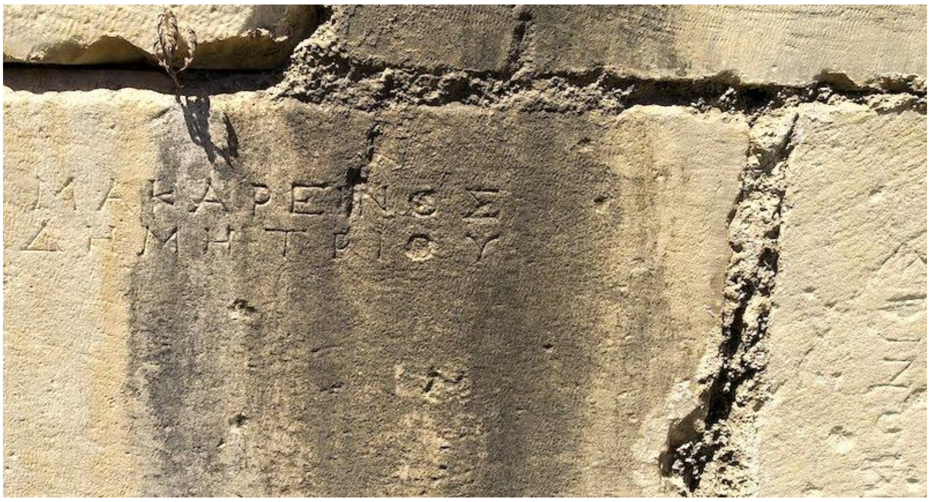
82.Ἀστυπαλαίισσα

«Ζωπύρα Ἀριστίωνος Ἀστυπαλαίισσα».

Βρέθηκε στον Ισθμό, Κέφαλο. Είναι επιγραφή του 2ου-1ου αιώνα π.Χ. Δημοσιεύθηκε το 1978 στο Supplementum Epigraphicum Graecum [Flights].Η επιγραφή αναφέρεται σε σύζυγο από το νησί Αστυπάλαια και όχι από την Κέφαλο, την παλαιότερη πρωτεύουσα του νησιού.

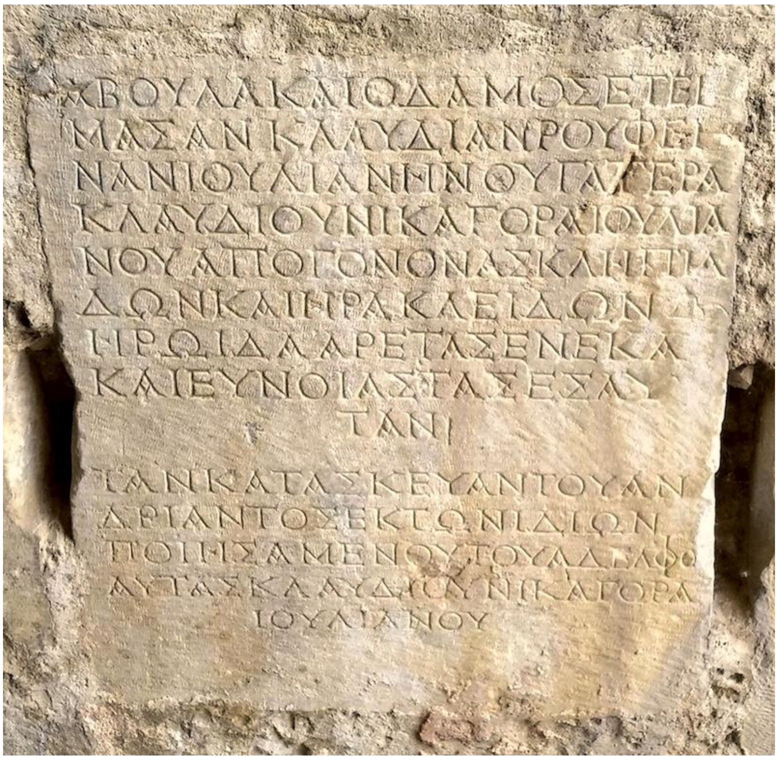
83.Μακαρείνος

«Μακαρεῖνος Δημητρίου».

Επιγραφή του 2ου αιώνα π.Χ βρέθηκε στην Κω.Δημοσιεύθηκε από τον Amedeo Maiuri το 1925.

84.Απόγονο Ασκληπιάδων και Ηρακλειδών

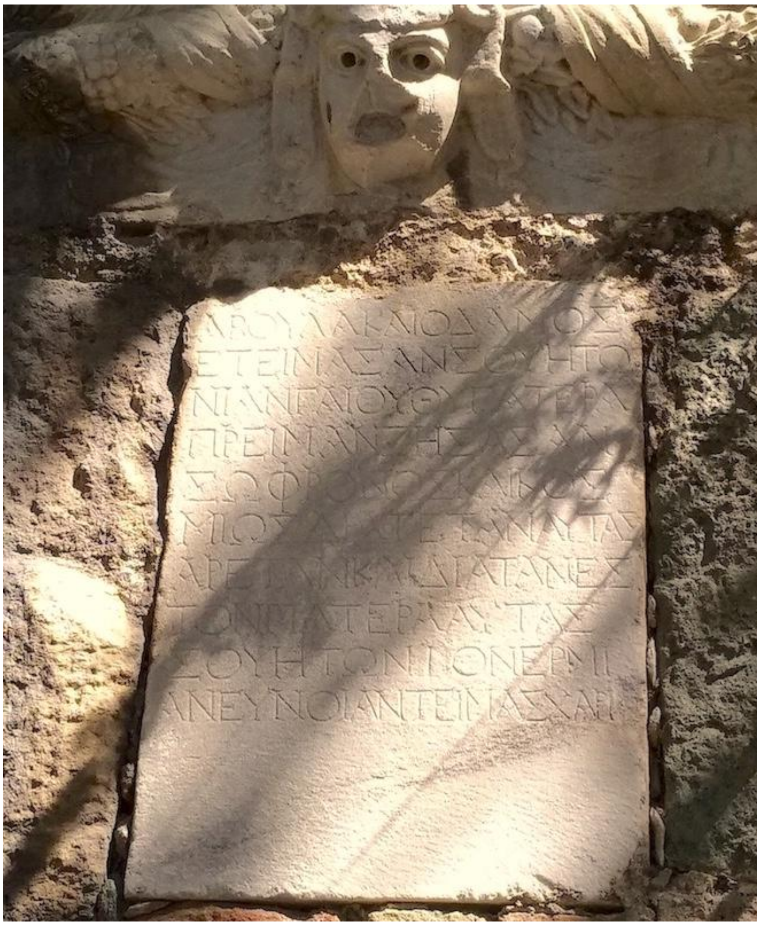

«ἁ βουλὰ καὶ ὁ δᾶμος ἐτείμασαν Κλαυδίαν Ῥουφεῖναν Ἰουλιανὴν θυγατέρα Κλαυδίου Νικαγόρα Ἰουλιανοῦ ἀπόγονον Ἀσκληπιάδων καὶ Ἡρακλείδων, ἡρωΐδα ἀρετᾶς ἕνεκα καὶ εὐνοίας τᾶς ἐς αὐ τάν [vacat] τὰν κατασκευὰν τοῦ ἀνδριάντος

ἐκ τῶν ἰδίων ποιησαμένου τοῦ ἀδελφοῦ{ΑΔΕΛΦΟ (copy)}αὐτᾶς Κλαυδίου Νικαγόρα Ἰουλιανοῦ».

Συναντάται στην είσοδο του Κάστρου, μετά την Καστρόπορτα της Λ.Φοινίκων. Πρόκειται για επίγραμμα μαρμάρινο ρωμαϊκής περιόδου. Δημοσιεύτηκε για πρώτη φορά από τον Ιταλό αρχαιολόγο Maiuri, Amedeo γύρω στο 1925. Είναι άγνωστης προέλευσης.

85.Σουητωνία η Πρώτη

«ἁ βουλὰ καὶ ὁ δᾶμος
ἐτείμασαν Σουητωνίαν Γαΐου θυγατέρα
Πρείμαν, ζήσασαν
σωφρόνως καὶ κοσμίως, διά τε τὰν αὐτᾶς
ἀρετὰν καὶ διὰ τὰν ἐς τὸν πατέρα αὐτᾶς
Σουητώνιον Ἑρμίαν εὔνοιαν, τειμᾶς χάρι[ν].»

Θυγατέρα του Γάιου.Βρίσκεται στην εξωτερική είσοδο του Κάστρου των Ιπποτών κάτω από την γιρλάντα του αρχαίου θεάτρου.Βάση από λευκό μάλλον ντόπιο μάρμαρο. Άγνωστη η προέλευση της επιγραφής του 1ου αιώνα μ.Χ.

Δημοσιεύθηκε από τους Paton-Hicks το 1891.Η βουλή και ο δήμος τίμησαν την Σουητωνία την κόρη του Γάιου την Πρώτη, που έζησε με σύνεση και με κοσμιότητα, για τις δικές της αρετές και για την εύνοια προς τον πατέρα της Σουητώνιο Ερμία, χάριν τιμής.

86.Πατρὸς Μενίππου

«[Ν]άννιον ἁ χρηστὰ [π]ατρὸς Μενίππου [γ]υνὰ δὲ Ἀπολλωνίου». Επιγραφή του 2ου αιώνα π.Χ, δημοσιεύθηκε από τον Amedeo Maiuri το 1925.

87.Κάσδαγλης

Επιγραφή «Κάσδαγλη», προφανώς από το αρχοντικό που βρισκόταν μεταξύ Αποθήκης Αλατιού-Αγ.Γεωργίου του Αρρεναγωγείου και γκρεμίστηκε μετά τον σεισμό του 1933 από τους Ιταλούς.

88.Κλαυδία Ηδία

Α.ὁ δᾶμος ἀνέθηκεν Κλαυδί[αν]
Ξενοφῶντος θυγατέρα Ἡδῖα[ν],
ματέρα δὲ Γαΐου Στερτινίου
Ἡρακλίτου υἱοῦ Ξενοφῶντος,
φιλοκαίσαρος, φιλοκλαυδίου,
φιλοσεβάστου, φιλοπάτριδος,
εὐσεβοῦς, ἐπὶ τῷ τοιούτος ἄ̣[ν]δρας γεγέννακεν.

Β.ὁ δᾶμος ἀνέθηκεν
Κλαυδίαν Ξενοφῶντος θυγατέρα
Ἡδεῖαν, ματέρα δὲ Γαΐου Στερτινίο[υ]
Ἡρακλείτου υἱοῦ Ξενοφῶντος, φιλοκαίσαρος,
φιλοκλαυδίου, φιλοσεβάστου, φιλοπάτριδος, εὐσεβοῦς,
ἐπὶ τῷ τοιούτος ἄνδρας γεγέννακεν.

Τιμητική επιγραφή για την Κλαυδία Ηδία, μητέρα του πατριώτη, ευσεβή και ευεργέτη Γάιου Στερτίνιου Ξενοφώντα. Μεγάλη βάση από λευκό μάρμαρο, γυρισμένη επιγραφή, έχει ξαναγραφτεί τον 2ο αιώνα μ.Χ. Βρέθηκε στην Κω, βασιλεία του Κλαύδιου [Α] η πάνω[10 π.Χ-54 μ.], του 2ου αιώνα μ.Χ η κάτω [Β].Δημοσιεύθηκε το 1925 από τον A.Maiuri. Συναντάται δίπλα στην τριπλή επιγραφή της εισόδου του Κάστρου.

89.Οθωμανική επιτύμβια στήλη

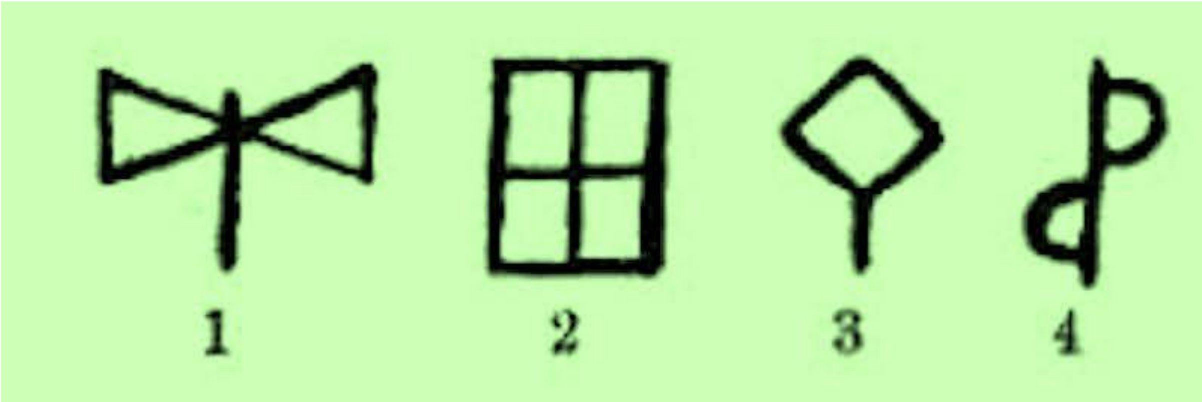

Επιγραφή γυναικεία στο Κάστρο σύμφωνα με τον τουρκολόγο συμπατριώτη μας Ευθύμιο Μαχαίρα.Συναντάται στο έδαφος, εκτός θέσης.Η περιήγηση δεν τελειώνει εδώ, συνεχίζεται στο γραφείο. Ακολουθούν σημαντικές ιστορικές στιγμές, χαρτογραφικές αποτυπώσεις και τα οικόσημα του «Κάστρου της Πορτοκαλιάς» από τον 14ο αιώνα μ.Χ.

δ.ΣΥΜΒΟΛΑ

Στο Κάστρο υπάρχουν από καρικά ή προελληνικά σύμβολα έως θυρεοί του μεσαίωνα.Στο Τάγμα των Ιωαννιτών συμμετείχαν 8 εθνότητες. Της Προβηγκίας, Ωβέρνης, Γαλλίας, Ιταλίας, Αραγώνας, Αγγλίας, Γερμανίας και Καστίλλης. Κάθε ομάδα είχε το δικό της αρχηγό, τα δικά της διαμερίσματα και φυσικά το δικό της οικόσημο.Το μεγαλύτερο μέρος από τους υφιστάμενους θυρεούς ανήκει στον D'Amboise, ως εκ τούτου το Κάστρο θα μπορούσε να φέρει το όνομα του. Ακολουθούν τα σύμβολα του φρουρίου σύμφωνα με τους R.Herzog, A.Maiuri και G.Gerola.

90.Καιρικά και προελληνικά σύμβολα;

«Ψάχνοντας στο νησί της Κω για επιγραφές το καλοκαίρι του 1900, είχα την ευκαιρία να κάνω μια προσεκτική μελέτη του κάστρου στην πόλη της Κω [Στάνκο]. Αυτό το κάστρο χτίστηκε από τους Ιππότες του Αγίου Ιωάννη και τα τείχη του κατασκευάστηκαν ως επί το πλείστον από αρχαίες πέτρες. Η εμφάνιση άλλων τμημάτων του ίδιου είδους διάσπαρτα στην περίμετρο της πόλης καθιστά πρακτικά βέβαιο ότι προέρχονται από την πόλη και το τείχος του λιμανιού, τα οποία σύμφωνα με τον Διόδωρο, χτίστηκαν το 366 π.Χ. για την προστασία της νεοσύστατης πρωτεύουσας.

Τα εν λόγω μπλοκ φέρουν μεγάλα, τολμηρά κομμένα σημάδια μαστόρων ή λατομικά σημάδια, τα οποία αντιπροσωπεύουν ως επί το πλείστον μεμονωμένα γράμματα ή συνδέσμους του ιωνικού αλφαβήτου των μορφών που ταιριάζουν με την ημερομηνία του τοίχου. Ωστόσο, ορισμένα από τα σημάδια δεν μπορούν να εξηγηθούν από αυτό το αλφάβητο.

Τα πιο σημαντικά, αντιπροσωπεύονται από πολλά παραδείγματα, αναπαρίστανται στο σχήμα, που όχι πόσο καλά διατηρήθηκαν ως απολιθωμένα. Επιβίωσαν από τα προελληνικά φύλλα στην Κω, την περίοδο των Καρών του νησιού.

Το πρώτο σημάδι μπορεί να εξηγηθεί με βεβαιότητα ως καρικός «διπλός πέλεκυς» [λαβρύς] και εμφανίζεται επίσης στην προελληνική γραφή της Κρήτης [Evans, Journal of Hellenic Studies].

Το δεύτερο σημάδι βρίσκεται επίσης στην Κρήτη, το τρίτο και το τέταρτο θα μπορούσαν από μόνα τους να συνδεθούν με τα ελληνικά σημεία της αλφαβήτου. Προτιμώ να μην επιχειρήσω να ερμηνεύσω τα σημάδια ή να βγάλω περαιτέρω συμπεράσματα από την ανακάλυψή τους αλλά ίσως η καταγραφή τους να είναι μια ξεχωριστή συμβολή στο φλέγον ζήτημα της προελληνικής γραφής στα νότια νησιά του Αιγαίου».

Άρθρο του Dr. Rudolf Herzog, καθηγητή στο Πανεπιστήμιο του Tübingen.Το δημοσίευσε ο Κώστας Κωστογλάκης στην ομάδα ΠΑ.ΦΩ.ΚΩ.

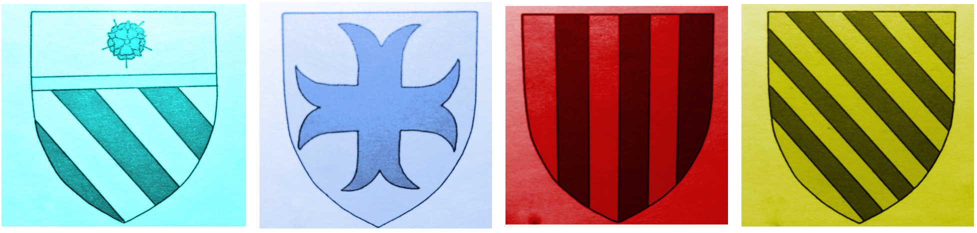

Τα περισσότερα καρικά σύμβολα στο Κάστρο είναι χαραγμένα σε ντόπιο τραβερτίνη ίσως του Κοκκινόνερου, του Λινοπότη ή ακόμη από την λίμνη του Τρίοπα, περιοχές ήδη γνωστές με ίχνη προϊστορικής κατοίκησης του νησιού. Κάτω το Ε και το Α προελληνικά σύμβολα αρκετά ενδιαφέροντα,προς το παρόν άγνωστης προέλευσης.Από τα σύμβολα που είδα κάποια είναι χαραγμένα σε ντόπιο ασβεστόλιθο.

91.Μεγάλοι Μάγιστροι

Ο Μεγάλος Μάγιστρος ήταν ο ανώτατος άρχοντας των Ιωαννιτών Ιπποτών της Ρόδου, είχε ευγενική καταγωγή και η εξουσία του ήταν ισόβια.Εδώ είναι ένας μικρός κατάλογος από μάγιστρους που έπαιξαν σπουδαίο ρόλο στην κατασκευή και την ιστορία του Κάστρου της Κω.

1.Foulques de Villaret,πέθανε την 1η Σεπτεμβρίου 1327.Κατάγεται από το Languedoc-Roussillon της Γαλλίας, ήταν ο 25ος Μεγάλος Μάγιστρος των Ιπποτών.Υπό την ηγεσία του ξεκίνησαν μια επιτυχημένη προσπάθεια για την κατάκτηση της Ρόδου, στα έτη 1308 και 1309. Τότε κατέλαβαν το Καστελλόριζο και την Αλικαρνασσό.Το 1306, οι Οσπιταλιέροι ξεκίνησαν επίθεση κατά της Ρόδου, το νησί τότε άνηκε στο Βυζάντιο.Τον Αύγουστο του 1310 το Τάγμα κατόρθωσε να εγκατασταθεί στο νησί και να γίνει η έδρα του, πήρε μάλιστα την ονομασία της Ρόδου.Το 1315, Οθωμανοί επεχείρησαν ανεπιτυχώς να την ανακαταλάβουν.Ενδιάμεσα το Τάγμα συνέχισε τις κατακτήσεις του, καταλαμβάνοντας διαδοχικά την Κω, Νίσυρο, Σύμη, Τήλο και Χάλκη. Η κατασκευή του παλιού Κάστρου της Κω άρχισε κατά την διάρκεια της θητείας του.

2.Giovanni Battista Orsini, ήταν ο 39ος Μεγάλος Δάσκαλος του Τάγματος των Ιπποτών από το 1467 έως το 1476.Πέθανε το 1498.

Ιππότες της Ρόδου: Οικόσημα Μεγάλων Μαγίστρων. Από αριστερά Giovanni Battista degli Orsini, Pierre D'Aubusson, Emery D'Amboise ,Fabrizio del Carretto.

3.Pierre d'Aubusson[1423-1503].Μεγάλος Μάγιστρος των Ιωαννιτών Ιπποτών. Διακρίθηκε κυρίως για την επιτυχή υπεράσπιση της Ρόδου κατά την πολιορκία του 1480 από τα οθωμανικά στρατεύματα υπό τους πασάδες Μεσίχ και Γεδίκ Αχμέτ. Κατά τη διάρκεια της θητείας του, προχώρησε σε εκτεταμένες διώξεις εναντίον της εβραϊκής κοινότητας της Ρόδου.Ανακηρύχτηκε στις 8 Ιουνίου του 1476 ως ο 40ος μέγας Μάγιστρος της Ρόδου.Πέθανε στις 3 Ιουλίου του 1503 στη Ρόδο.Το τραγικό μέγιστο σεισμικό επεισόδιο του 1493 της Κω εκδηλώθηκε επί θητείας του.

4.Emery d'Amboise [1434-1512], του Τάγματος του Αγίου Ιωάννη,κληρικός, θρησκευτικός αξιωματούχος, κυβερνήτης. Διετέλεσε Μέγας Μάγιστρος από το 1503 έως το 1512.

5.Fabrizio del Carretto [1455-10 Ιανουαρίου 1521] ήταν Ιταλός ευγενής και ο 43ος Μεγάλος Μάγιστρος των Ιπποτών από το 1513 έως το 1521.Στα 7 χρόνια της διακυβέρνησής του ενίσχυσε την άμυνα της πόλης της Ρόδου, της Κω και των άλλων νησιών της Δωδεκανήσου, παρέχοντας στα φρούρια άφθονα εφόδια και ενισχύσεις.Ο Carretto μετά από σύντομη ασθένεια πέθανε στις 10 Ιανουαρίου 1521, ήταν ο τελευταίος από τους μεγάλους δασκάλους που πέθανε στη Ρόδο.

92.Διοικητές της Κω

Κατάλογος των διοικητών της φρουράς της Κω, του Τάγματος των Ιωαννιτών Ιπποτών της Ρόδου:«Αφαιρώντας τον [κατάλογο] από την ιστορία του Hopf, χωρίς να αναφέρουμε πώς δεν πρέπει μόνο να θεωρείται πιθανώς ελλιπής, αλλά κυρίως δεν αξίζει υπερβολική πίστη λόγω των συχνών στρεβλώσεων των ονομάτων με τα οποία το έργο των Γερμανών δημοσιεύτηκε.Έχουμε εισαγάγει ορισμένες προσθήκες και διορθώσεις με βάση τον Bosio», Από τον G.Gerola,1915.

Dragonetto di Gaudiosa [1338-1344]
Bertrando di Cantesio [1346-1353]
Raimondo Berenger [1358- ...]
Betrione di Guyac [... -1381]
Ruggero di Lupoalto [1381-1385]
Essone Schlegelholt [1386-1412]
Lucio di Valines [1413]
Ermanno di Ow [1414-1415]
Pietro di Baume [1421-...]
Gisberto di Miraljes [1428]
Ruggero di Lnbant
Fantino Querini [1436-1453]
Giovanni di Fay [1453-1454]
Giovanni di Ohateauneuf [1454-1457]
Pietro di Brissons [1458- ...]
Adimaro Dupuy [1464-1466]
Giacomo de la Geltru
Edoardo di Carmadino [1471-1495]
Giovanni Dacleu [1495-1501]
Costanzo Operti [1501-1503]
Bernardino Piossasco di Airasca [1503-1505]
Berengario di Monsaberg [1505-1507]
Antonio di S. Martino [1507-1510]
Guiotto Castellana detto Ragusa [1510-1513]
Francesco Sans [1513-1515]
Giovanni de la Valette detto Parisot [1515-1516]
Giacomo Gibert [1516-1519]
Prejan de Bidoux [1519-1522]
Pierino da Ponte [1522]

Πρώτος διοικητής των ιπποτών της Κω φέρεται ο Dragonetto di Gaudiosa [1338-1344] και τελευταίος ο Pierino da Ponte [1522].

1.Fantino Querini,διοικητής της Κω το χρονικό διάστημα μεταξύ 1436-1453, κατασκεύασε τα πρώτα οχυρωματικά έργα του Κάστρου. Κατέλαβε σπίτια και ιδιωτική περιουσία,η ενέργεια του αυτή που προκάλεσε την αντίδραση στον τοπικό πληθυσμό, το 1451.

2.Adimaro du Puy, γνωστός και ως Dupuy, υπήρξε κομεντόρης [διοικητής] των νησιών Κω, Καλύμνου και Λέρου. Ήταν ιππότης του Τάγματος του Οσπιταλίου του Αγίου Ιωάννου της Ιερουσαλήμ από γνωστό φεουδαρχικό οίκο καταγόμενος από το Dauphiné, που έδωσε μεταξύ των άλλων τον πρώτο Μεγάλο Μάγιστρο του Τάγματος του Αγίου Ιωάννη της Ιερουσαλήμ, Raymond du Puy [1118/20-1158/60].

3.Giacomo de la Geltru,κομεντόρης των νήσων Κω, Καλύμνου και Λέρου.

4.Ο Γενοβέζος Edoardo de Carmadino [1471-1495] του Τάγματος του Οσπιταλίου του Αγίου Ιωάννου της Ιερουσαλήμ, ήταν κομεντόρης της νήσου Κω. Κατάγεται από γνωστό φεουδαρχικό οίκο από την Β. Ιταλία.

5.Fransesco Sans [1513-1515], ανέλαβε διοικητής μετά τον Ragusa για δύο χρόνια. Στο μεσαιωνικό περιμετρικό τείχος που ανακαινίστηκε από τους Ιταλούς, κοντά στο μνημείο του Αγνώστου Στρατιώτη, υπάρχει κτίσμα που φέρει την υπογραφή του.

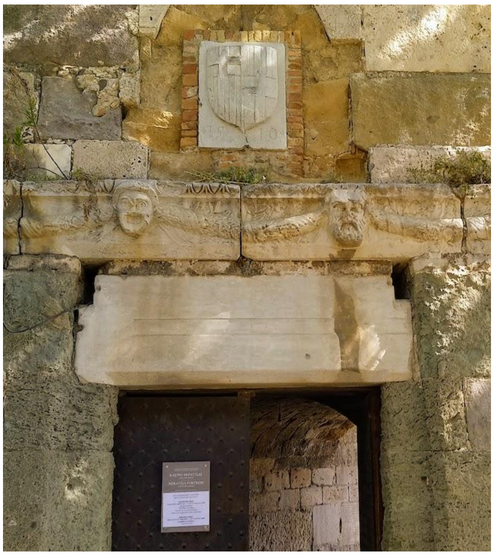

Το μόνο διατηρητέο κτίριο ιπποτικής περιόδου, επί του μεσαιωνικού τείχους της πόλης Κω. Συναντάται κοντά στο μνημείο του Αγνώστου Στρατιώτη, ίσως χρησιμοποιήθηκε ως παρεκκλήσι, φέρει τα οικόσημα του Del Carretto και του Francesco Sans, είναι του 1514.

ΛΙΜΑΝΙ
ΣΤΟΜΙΟ ΛΙΜΑΝΙΟΥ
ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΤΑΦΡΟΣ
ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΤΑΦΡΟΣ
ΕΙΣΟΔΟΣ ΚΑΣΤΡΟΥ
ΕΚΤΟΣ ΤΟΠΟΥ
ΟΡΜΟΣ ΚΩ
1.D'Amboise,1510
2.D'Amboise,1508
3.D'Amboise,1509
5.Del Carretto,1514
6.Del Carretto,1514
7.D'Amboise,1508
8.D'Amboise,1505
9.D 'Aubusson,1503
10.D'Amboise , 1505
11.Del Carretto,?
12.D'Amboise,1505
13.D'Amboise,1506
14.D'Amboise,1505
15.D'Aubusson,?
16.Ademaro Dupuy?
17.Querini,?
18.D 'Aubusson?
19.D'Aubusson,1498
20.D'Amboise,1506
21.D'Aubusson,?
22.D'Amboise ,1511
23.Dupuy,1465
24-25.Orsini,Ordine,Geltru?
26.Lastic,Milly-1454
27.D'Aubusson, Ordine ,Carmadino -1478
28.D'Aubusson, Ordine ,Carmadino,?
29.Orsini,Ordine ,Carmadino - 1472
30.D'Aubusson, Ordine e Carmadino,?
31.D'Aubusson, Ordine , Carmadino-1476
32.Orsini, Ordine,Geltru -1472
A
B
C
D
E
F
G
H
I
L
M
N
O
P
Q
R
S
U
V
Z
Google Earth
30 m

93.Εραλδικά εμβλήματα του Κάστρου

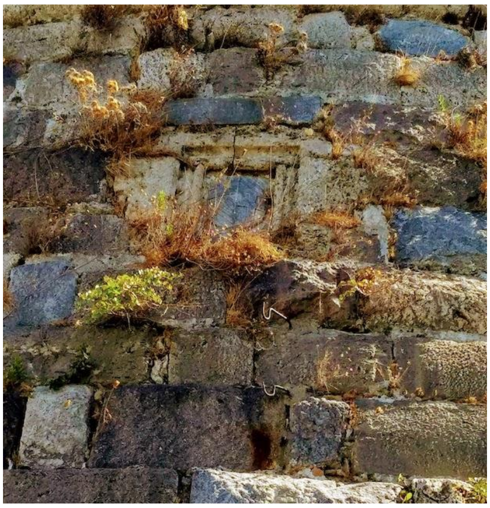
[Από τους G.Gerola, A.Maiuri]

1.Στην αρχιτεκτονική της κύριας πόρτας εισόδου: Οικόσημο D'Amboise με τον σταυρό του Τάγματος με την ημερομηνία 1510.

2.Στο πτερύγιο του στρογγυλεμένου προμαχώνα της νοτιοανατολικής γωνίας [D]: Οικόσημο D'Amboise με τον σταυρό του Τάγματος και την ημερομηνία 1509.
3.Στην ανατολική πλευρά του τοιχώματος ο θυρεός D'Amboise επίσης με την ημερομηνία 1508.
4.Ήδη εντοιχισμένος στον τοίχο του προμαχώνα, τώρα στον παρακείμενο δημοτικό κήπο: Οικόσημο Del Carretto με το Τάγμα: χωρίς ημερομηνία.

5-6.Στην ανατολική και δυτική πλευρά του μεγάλου προμαχώνα της νοτιοδυτικής γωνίας [A]: Τα εθνόσημα του Del Carretto τετραγωνισμένα με τον σταυρό του Ordine: και στα δύο η ημερομηνία του 1514 είναι αναγνωρίσιμη.

7.Κοντά στην επιγραφή της δυτικής κουρτίνας στον νοτιοδυτικό προμαχώνα: Οικόσημο D'Amboise με ημερομηνία 1508.

8.Στο τέλος της κουρτίνας: Οικόσημο D'Amboise με ημερομηνία 1505.

9.Στην ανατολική πλευρά του πολυγωνικού προμαχώνα της βορειοδυτικής γωνίας [Β]:Οικόσημο D'Aubusson του 1503 με ιταλική επιγραφή σύμφωνα με τον Gerola.

10, 12.Στην αρχή και στο τέλος της βόρειας κουρτίνας: Οικόσημα D'Amboise με την ημερομηνία 1505.

11.Πάνω από το στεφάνωμα αυτής της κουρτίνας: Οικόσημο Del Carretto χωρίς ημερομηνία.

13.Στη δυτική πλευρά του βορειοανατολικού πύργου:Οικόσημο D'Amboise με την ημερομηνία 1506.

14.Στην ανατολική κουρτίνα του προμαχώνα της βορειοανατολικής γωνίας [C]: Οικόσημο D'Amboise με ημερομηνία 1505.

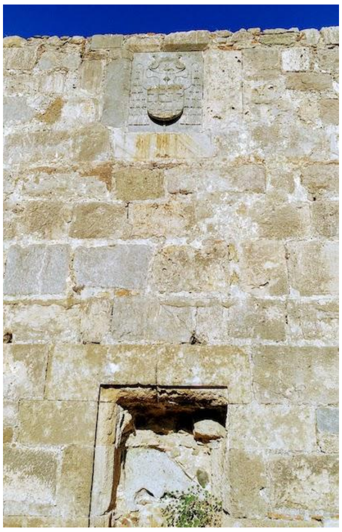
15-16. Στον επόμενο προμαχώνα [G]: D'Aubusson εθνόσημο με το καπέλο του καρδινάλιου και το οικόσημο του Ademaro Dupuy, εκτός τόπου.

17-17α.Στέμμα Fantino Querini εκτός τόπου. Στους τοίχους του προμαχώνα C στην ανατολική πλευρά, ένα άλλο οικόσημο Querini, σε συνδυασμό με αυτό του Lastic.

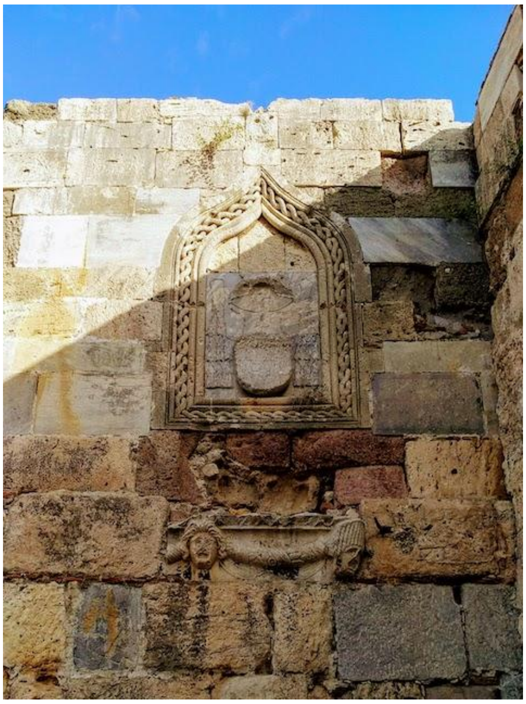
18.Κατά μήκος του εξωτερικού τοίχου της εσωτερικής τάφρου:Οικόσημο D'Aubusson με τον σταυρό του Τάγματος.

19.Στη γωνία της εσωτερικής τάφρου: μεγάλο εθνόσημο D'Aubusson με καπέλο ενός καρδινάλιου, του 1498.

20.Οικόσημο D'Amboise με την αναγνωρίσιμη ημερομηνία του 1506. Η διπλανή σχισμή είναι του 2017.

21.Στη νότια πλευρά του τετράγωνου προμαχώνα [E]: Οικόσημο D'Aubusson με τα βασικά διακριτικά, σύμφωνα με τον Gerola.Τα χαρακτηριστικά του έχουν σε μεγάλο βαθμό φθαρεί σήμερα.

22.Στην πρόσοψη των δωματίων που ακουμπούν στην εσωτερική πλευρά της νότιας κουρτίνας: Οικόσημο D'Amboise με ημερομηνία 1511. Κοντά σε δίγλωσση επιγραφή, απέναντι από την ράμπα.

23.Στον ημικυκλικό πύργο του εσωτερικού τοίχου [F]: ομάδα θυρεών που πλαισιώθηκε αρχικά από δύο αρχαία λιοντάρια στα ράφια: οικόσημα της Γαλλίας, του Τάγματος ή του Ademaro Dupuy και ημερομηνία 1465 [G.Gerola]. «Έμβλημα του Βασιλείου της Γαλλίας, ο εστεμμένος θυρεός με τα εραλδικά κρινάνθεμα [τρία από το 1376], βρίσκεται στα τείχη του κάστρου της Κω, ακριβώς πάνω από το οικόσημο του [γαλλικής επίσης καταγωγής] Ιωαννίτη ιππότη Adimaro du Puy. Πιθανότατα τέθηκε προς τιμήν του Λουδοβίκου ΙΑ' [1461-1483], ο θυρεός του οποίου κοσμεί επίσης τον πύργο του μόλου στη Ρόδο, λόγω της οικονομικής ενίσχυσης που προσέφερε για την ανοικοδόμησή του 1465» [Κ.Καλλιβρετάκης,2005].

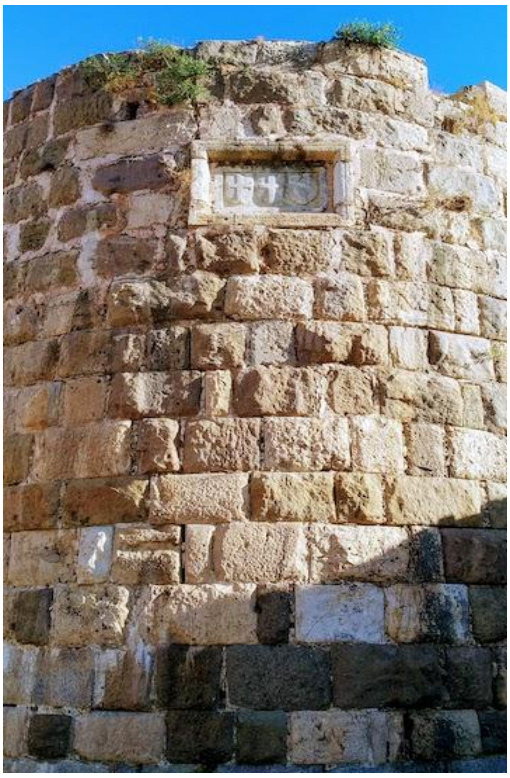
24-25.Κατά μήκος της νότιας κουρτίνας του εσωτερικού τοίχου: ομάδα Orsini, Ordine και Geltru. Στο κέντρο του πυργίσκου αυτής της κουρτίνας υπάρχουν στις δύο πλευρές, κατεστραμμένα από τη σμίλευση, τα οικόσημα του Orsini και Geltru, στο κέντρο αυτό του Ordine.

26.Στον πλευρικό πύργο της πόρτας του εσωτερικού τοίχου [I]: ομάδα θυρεών των Lastic, Ordine και Milly με επιγραφή του 1454 που επικολλήθηκε από τον μπαγκλίβο[αξιωματούχο] Giovanni di Ohatoauneuf, σύμφωνα με τον Gerola.

27.Στο υπέρθυρο της πόρτας εισόδου στην αυλή του εσωτερικού τοίχου: ομάδα θυρεών D'Aubusson, Ordine e Carmadino με επιγραφή και ημερομηνία 1478, σύμφωνα με τον Gerola.

28.Στον [N] πύργο: οικόσημα της ομάδας D'Aubusson,Ordine και Carmadino.

29.Κατά μήκος της δυτικής κουρτίνας του εσωτερικού τοίχου: Ομάδα Orsini, Ordine και Carmadino με επιγραφή και ημερομηνία 1472, από Gerola.Δεξιά και αριστερά υπήρχαν οικοσημα που έχουν αφαιρεθεί.

30.Βορειοδυτικός πύργος (0): Ομάδα D'Aubusson, Ordine και Carmadino.

31.Στη γωνία της βόρειας κουρτίνας προς τον ερειπωμένο πύργο: Ομάδα οικοσήμων D'Aubusson, Ordine και Carmadino με επιγραφή και ημερομηνία 1476, σύμφωνα με τον Gerola.

32.Ερειπωμένος πύργος της βορειοανατολικής γωνίας [P]: Ομάδα οικοσήμων Orsini,Ordine, Geltru με επιγραφή και ημερομηνία 1471, σύμφωνα με τον Gerola.

Στον ακριβή κατάλογο που συνέταξε ο G.Gerola με τα μεσαιωνικά εθνόσημα και μάρμαρα των Ιπποτών στο Κάστρο, προσθέτει ο A.Maiuri τα εξής:

33.Μεγάλο εθνόσημο του Μεγάλου Μαγίστρου Amerigo D'Amboise με τον σταυρό του Τάγματος σε ορθογώνια μαρμάρινη πλάκα [1,05 Χ 0,84 Χ 0,2 μ.] από κομψό πλαίσιο διακοσμημένο με βλαστούς φύλλων και τσαμπιά σταφυλιών με την ημερομηνία 1512.Ανακαλύφθηκε στις χωματουργικές εργασίες της κεντρικής αυλής του Κάστρου και μεταφέρθηκε στο τοπικό Μουσείο:Είναι το τελευταίο χρονολογημένο οικόσημο αυτού του Μεγάλου Μαγίστρου στο φρούριο της Κω.

34.Μεγάλο εθνόσημο του Del Carretto σε μπλοκ από λευκό μάρμαρο [0,87 Χ 0,72 μέτρα] με ασπίδα σε ισχυρό ανάγλυφο του Ordine και του Del Carretto: στο κάτω μέρος είναι η ημερομηνία 1496. Πιθανότατα προέρχεται από τον δημοτικό κήπο κοντά στην Πλατεία του Πλάτανου.Είναι πολύ ασυνήθιστο να βρούμε εδώ το έμβλημα του Del Carretto με το σταυρό του Ordine όπως χρησιμοποιήθηκε μόνο από τους Μεγάλους Μάγιστρους, ενώ το 1496 ο D'Aubusson ήταν μάγιστρος και ο Del Carretto Διοικητής της Λομβαρδίας βρισκόταν στη Ρόδο ως αρχηγός δύο νέων γαλέρων που αγοράστηκαν στη Γένοβα, από τον Ordine: O Del Carretto έγινε Μεγάλος Μάγιστρος το 1513-21.

37.Ένα άλλο οικόσημο Querini από λευκό μάρμαρο [ύψος 0,60, πλάτος 0,59μ.] που βρέθηκε στην κατεδάφιση των τουρκικών υπερκατασκευών του Κάστρου.Το ίδιο σε σκούρο μάρμαρο χωρίς υπόμνημα και ημερομηνία [0,4-15 Χ 0,43μ.] που ανακαλύφθηκε στις κατεδαφίσεις των τουρκικών κτιρίων του Κάστρου: τώρα είναι στο Μουσείο.

35-8.Εθνόσημο του Fantino Querini από λευκό μάρμαρο [0,77 Χ 0,75 μ.] ασβεστωμένο και αναποδογυρισμένο στην εξωτερική ανατολική κουρτίνα του Κάστρου με την επιγραφή χαραγμένη στις δύο πλευρές: F[rater] Fantinus

Quirinus preceptor a fu [ν] dame [n] έως ecli [p] h [i] cav [it] ή κάτω από την ημερομηνία MOOOOXLV. Άλλα οικόσημα Querini του ίδιου τύπου [0,85 x 0,79 X 0,28μ.] είναι διακοσμημένα στην άκρη με φύλλα και τσαμπιά.

39.Οικόσημο του υπολοχαγού Costanzo Operti,[0,3-i X 0,29 μ.] με την επιγραφή: R [everendus] d [ominus] f [rater] Go [n] sta [n] Ofas de Opertis looiim tene [n] s Ootb [sic] Lero Cal[i]m[n]o. O Costanzo Operti, ναύαρχος της γλώσσας της Ιταλίας υπό τον Μέγα Μάγιστρο Del Carretto, είχε από τον D'Aubusson το 1501-3 το αξίωμα του υπολοχαγού , την περίοδο κατά την οποία ο D'Aubusson ανέλαβε την διοίκηση του νησιού. Το εθνόσημο είναι αξιοσημείωτο πάνω απ 'όλα επειδή είναι η πρώτη έγκυρη επιβεβαίωση αυτού που πιστοποιεί ο Bosio,ότι δηλαδή, ότι υπό την διοίκηση της Κω ανήκαν οι καστελλανίες της Λέρου και Καλύμνου. Ανακαλύφθηκε στις εργασίες του Κάστρου, τώρα είναι στο Μουσείο.

40.Άγνωστο εθνόσημο κοντά στη σκάλα του τετραγώνου προμαχώνα E , με ελάφι που βόσκει και αντικρίζει ένα φυλλώδες κλαδί συνοδευόμενο από ένα τριαντάφυλλο.Το οικόσημο φαίνεται να ανήκει σε μια ομάδα αρκετών κρυμμένων στον ίδιο τον τοίχο του προμαχώνα.

41.Επιτύμβια στήλη σε γκρι μάρμαρο χωρίς ζωφόρους και ανάγλυφα [ύψος 1,10, πλάτος 0,51, πάχος 0,15] ήδη περιτοιχισμένη στις τουρκικές κατασκευές του Κάστρου, τώρα στο Μουσείο.
Πρόκειται για έναν Καταλανό από την ίδια οικογένεια στην οποία ανήκε ο Galceran de Luge [sic], που θυμήθηκε ο Bosio από την πυρκαγιά του 1480 και εξέλεξε τον Drappello το 1485 και του οποίου το εθνόσημο επαναλαμβάνεται στο Κάστρο της Αλικαρνασσού.Η απλότητα της ταφόπλακας και η έλλειψη οποιουδήποτε τίτλου καθιστούν αδύνατο σε κάθε περίπτωση να πρόκειται για το ίδιο πρόσωπο που ανέφερε ο Bosio: πιθανότατα ο νεκρός δεν ήταν ακόμη ιππότης αλλά μόνο υπηρέτης.

94.Οικόσημα εκτός θέσης

Μετά την είσοδο, δεξιά των εκδοτηρίων εισιτηρίων βρίσκονται στο έδαφος σκόρπια οικόσημα-απέναντι από την εσωτερική επικλινή γέφυρα, κοντά στα τωρινά αποχωρητήρια.

Οικόσημο D'Aubusson

Οικόσημα του Fantino Quirini

Οικόσημο Del Carretto

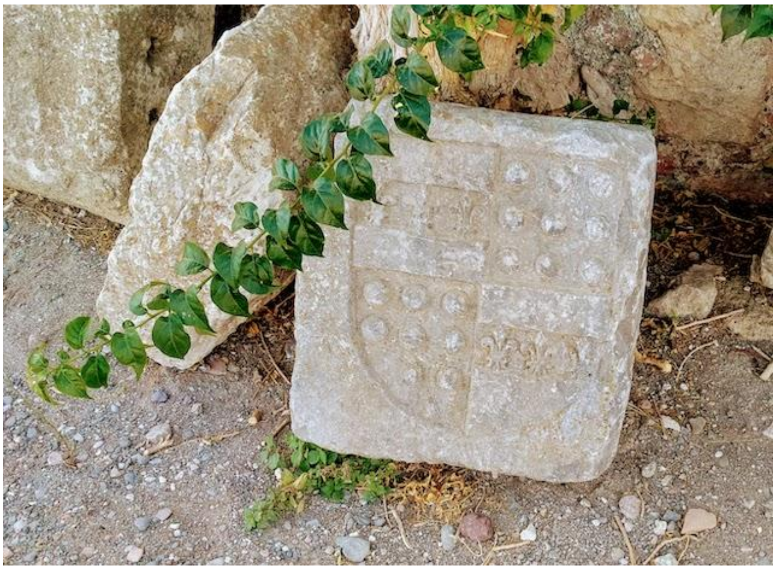

Οικόσημα του Fantino Quirini

Σταυρός του Τάγματος;

Οικόσημο του Fantino Querini

Οικόσημα των Fantino Querini, Costanzo Operti

Οικόσημα του Emery D'Amboise

Οικόσημα του Emery D'Amboise

Οικόσημο Del Carretto

Οικόσημο D'Aubusson

Βωμός με βουκράνια και επιγραφή, πάνω του αρχ.μέλος από την ελληνιστική περίοδο του νησιού.Από ντόπιο μάρμαρο και εργαστήριο.

ε.ΟΠΩΣ ΤΟ ΕΙΔΑΝ

Στιγμές από την ιστορία του Κάστρου- ιστορικές φωτογραφίες από τις αρχές του 20ου αιώνα έως την δεκαετία ΄70.Πρόκειται για υλικό που προέρχεται από συλλογές των Ascsa Archive, Bildindex, Saia, G.Gerola, A.Maiuri, E.Migliorini, της Ιταλικής Γεωγραφικής Υπηρεσίας, Δ' Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων Δωδ/σου, Vanda Grasso, καρτ ποστάλ του Σ.Γεωργαλλίδη, οικογενειακά αρχεία και άλλες άγνωστες ή ανώνυμες πηγές κυρίως από το διαδίκτυο.

95.Giussepe Gerola

Ένας από τους πιο χαρισματικούς χαρακτήρες στην ιστορία της ιταλικής τέχνης που έζησε στις αρχές του 19ου αιώνα και τις πρώτες δεκαετίες του 20ου αιώνα, ο Giussepe Gerola[1877-1938] σε φωτογραφία του 1910, από το Πανεπιστήμιο της Μπολόνιας.

Ήταν ένας λόγιος εκπαιδευμένος στη Φλωρεντία και τη Γερμανία, ένας εξερευνητής των αρχαίων μνημείων της Κρήτης, Ρόδου, Κω, Αθήνας και των Κυκλάδων.

Ήταν ιστορικός τέχνης, ερευνητής, συγγραφέας δεκάδων δοκιμίων για διάφορα θέματα και διευθυντής του μουσείου Bassano. Πέρασε από την Κω, άφησε πίσω του ένα σπουδαίο δοκίμιο για τα κάστρα του νησιού το 1915.

«Η πόλη Νεραντζιά, που βρίσκεται στον κάμπο, είναι στα ανατολικά από τη θάλασσα, ενώ ένα μικρό λιμάνι είναι στα βορειοδυτικά, πίσω από το ακρωτήριο που καταλαμβάνει η ακρόπολη.

Προς τα βόρεια η προαναφερθείσα γλώσσα ξηράς μεταξύ ανοικτής θάλασσας και του παλιού λιμανιού οχυρώθηκε από το κάστρο. Τα χωριά δυτικά και βόρεια, που έχουν επεκταθεί πέρα από τα τείχη, είναι σε μεγάλο βαθμό μεταγενέστερα.Η ακρόπολη της Νεραντζιάς αποτελεί έτσι ένα συμπλήρωμα του αστικού τείχους και, προστατεύοντας το στόμιο του μικρού λιμανιού στο ακρωτήρι, αποτελεί μια πολύ αναγκαία άμυνα για την πόλη, είναι χρήσιμο να πιστεύουμε ότι υπήρχε ταυτόχρονα με το τείχος ή χτίστηκε πριν από αυτό.

Ωστόσο, ενώ ένας ταξιδιώτης από το 1395 φαίνεται να μιλάει ήδη για την ύπαρξή του, οι παλαιότερες αναμνήσεις που μπορούν να αναφερθούν γύρω από την κατασκευή του κάστρου χρονολογούνται μόνο στα μέσα του επόμενου αιώνα, όταν το κάστρο έπρεπε να ξαναχτιστεί πλήρως λαμβάνοντας τη σημερινή του εμφάνιση.

Το 1451, όταν ο Balivo [όνομα αξιωματούχου με διάφορους τύπους εξουσίας ή δικαιοδοσίας, υπήρχε τους προηγούμενους αιώνες σε πολλές δυτικές χώρες] Fantino Querini γκρέμισε κάποια σπίτια για την οχύρωση αυτού του φρουρίου, οι κάτοικοι της Νεραντζιάς επαναστάτησαν. Τα δύο εθνόσημα σίγουρα παραπέμπουν σε εκείνα του Querini, τα οποία είναι ακόμα εντοιχισμένα στους πίσω τοίχους, το ένα αναποδογυρίστηκε κοντά στην είσοδο της εξωτερικής πόρτας, το άλλο σε ανατολικό merlon του βορειοανατολικού πύργου, πανομοιότυπο με το προηγούμενο, αλλά προσαρτημένο σε εθνόσημο του Μεγάλου Μάγιστρου Lastic με σταυρό.

Το όμορφο εσωτερικό κάστρο με τις επάλξεις του, που μπορούν να θαυμάσουν ακόμα και σήμερα, πιστεύεται ότι ξεκίνησε ακριβώς από τον Querini και ότι υψώθηκε από τους ταραξίες: επί του παρόντος είναι γνωστό μόνο από επιτύμβιες στήλες και οικόσημα των διαδόχων του Ohateauneuf, του Dupuy, του Giacomo de la Geltru και του Carmadino, από το 1454 έως το 1478.

Αυτή η οχύρωση ολοκληρώθηκε πρόσφατα-καθώς δεν είχε μόνο κάποιες συμπληρωματικές εργασίες ή αποκατάστασης, που ολοκληρώθηκαν λίγο αργότερα-όταν μια νέα αμυντική δομή χτίστηκε έξω από το κάστρο, αποτελώντας ένα δεύτερο εξωτερικό τείχος της ακρόπολης.Ξεκίνησε μεταξύ 1489 και 1503, η κατασκευή του συνέχισε μέχρι τουλάχιστον το 1514».

Απόσπασμα από το δοκίμιο με τίτλο «Μεσαιωνικά μνημεία των δεκατριών Σποράδων» [Monumenti medievali delle tredici Sporadi] του Gerola, εκδόθηκε το 1915.

96.Amedeo Maiuri

Δεξιά ο αρχαιολόγος A.Maiuri [1886-1963], φωτογραφία από το Πανεπιστήμιο Ρώμης.

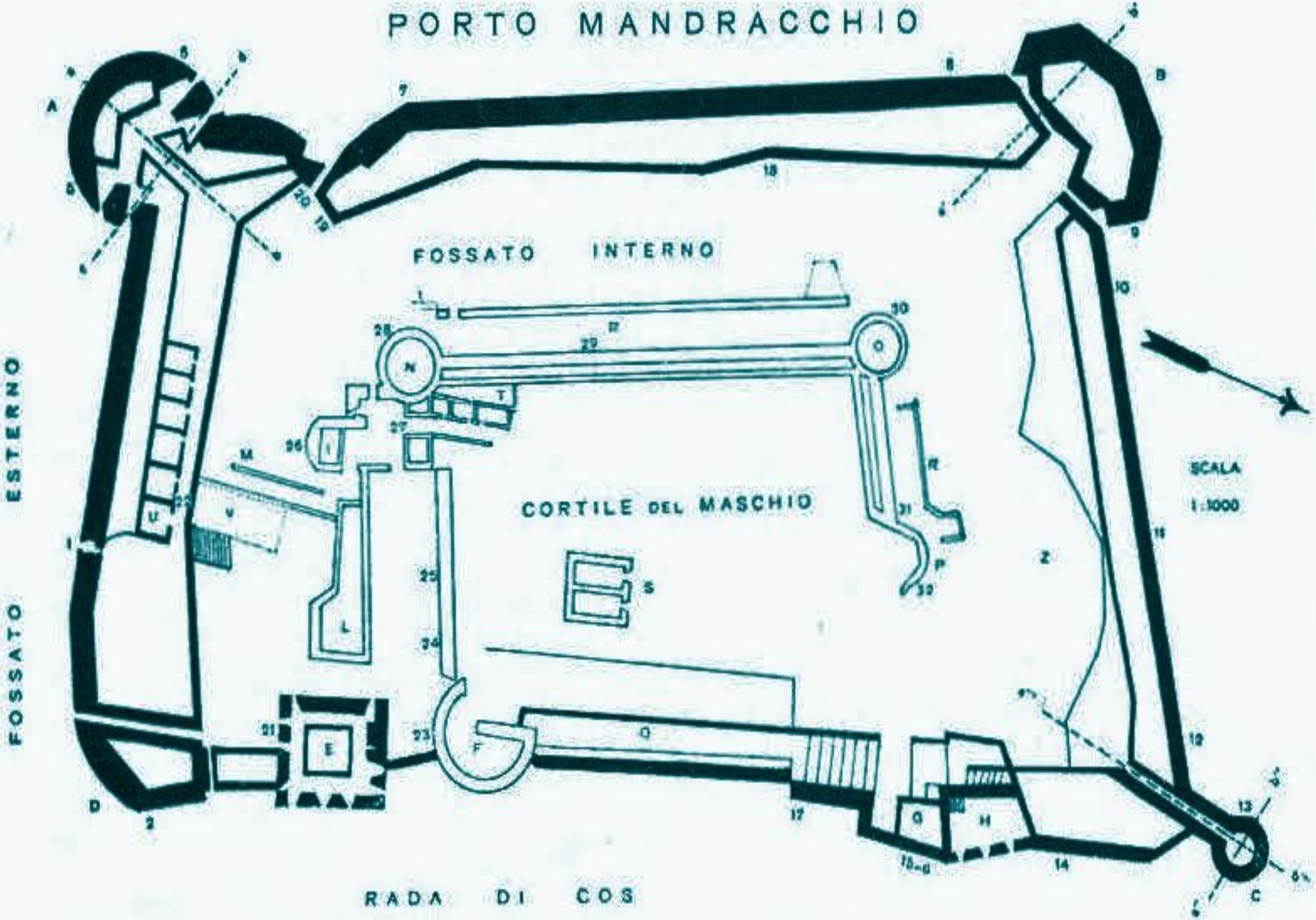
Ένας από τους πιο σπουδαίους ερευνητές που εργάστηκαν στο Κάστρο, επικεφαλής της αρχαιολογικής αποστολής στα Δωδεκάνησα μεταξύ 1912-1924. Δούλεψε στην Ρόδο, Κάλυμνο, Αρκόνησο και σε άλλα μέρη. Στην Κω, άσκησε το έργο του ως αρχαιολόγος - συντήρησε, αποκατάστησε υποδειγματικά το Κάστρο των Ιπποτών και κατέγραψε πολλές επιγραφές που υπάρχουν μέχρι τις μέρες μας. Συνεργάστηκε με τον Ιάκωβο Ζαρράφτη σε όλες τις αποστολές του στην Κω.

Το 1924, ο Amedeo Maiuri ήταν ο κύριος αρχαιολόγος στις ανασκαφές της Πομπηίας, κι αργότερα ως διευθυντής μέχρι το 1961.

Το μοντέλο του πυρσού που χρησιμοποιήθηκε στους Ολυμπιακούς Αγώνες του 1960 στη Ρώμη ήταν δικής του έμπνευσης, από πυρσούς αρχαίων μνημείων.Ο Maiuri πέθανε στη Νάπολη το 1963. Ακολουθεί η εργασία του, σχετικά με το φρούριο της Κω:

<u>96.1.Κάστρο στη θάλασσα</u>

«Το Κάστρο το έχτισαν οι Καβαλλιέροι της Ρόδου στο αμμώδες ανατολικό άκρο του νησιού της Κω.Το απομονωμένο Κάστρο κυρίως θαλάσσιας οχύρωσης, υποστηρίζεται από την άμυνα της ηπειρωτικής χώρας με έναν εντελώς δευτερεύοντα τρόπο.Η πόλη της Κω εικονογραφήθηκε για πρώτη φορά από τον Gerola στο Annuario [τόμος ΙΙ,1915] κάτι το οποίο έλειπε από τις προηγούμενες περιγραφές των Ross, Pullan, Rayet, Dubois.Παρά τη απαγόρευση των τουρκικών

PORTO MANDRACCHIO
FOSSATO INTERNO
CORTILE DEL MASCHIO
FOSSATO ESTERNO
RADA DI COS
SCALA
1:1000

αρχών κατάφερε να απομνημονεύσει το σχέδιο του μνημείου, αποτυγχάνοντας ωστόσο να το δώσει σε σκίτσο.
Ο Herzog της γερμανικής αποστολής για τις ανασκαφές του Ασκληπιείου, δίνει μερικές πληροφορίες για το Κάστρο, εστιάζοντας ιδιαίτερα στα υλικά κατασκευής και στα εκατοντάδες μεγάλα μπλοκ που αφαιρέθηκαν από τους Ιππότες από τα αρχαία τείχη της πόλης και του λιμανιού. Οι εργασίες αποκατάστασης και ανακαίνισης του Κάστρου που διεξήχθησαν μεταξύ 1915-16, ανέδειξαν τα μη ορατά τμήματα της οχύρωσης, απαλλάσσοντάς την από τις άθλιες υπερκατασκευές που κατασκευάστηκαν για τη χρήση της τουρκικής στρατιωτικής φρουράς.
Τα μεσαιωνικά οχυρωματικά έργα στην Κω αποτελούνται από το αστικό τείχος [Χώρας] που περιλαμβάνει μόνο ένα μέρος της σημερινής κατοικημένης περιοχής και το Κάστρο. Η διαφορά στην κατασκευή μεταξύ των δύο οχυρώσεων είναι πολύ αξιοσημείωτη. Ενώ το αστικό τείχος του οποίου έχει απομείνει μόνο μια ομάδα οικόσημων από την πρώτη περίοδο [Schlegelhotz,Heredia 1386-1396] με μια πολύ αδύναμη κουρτίνα [μέρος των τειχών ανάμεσα σε 2 διαδοχικούς πύργους ή προμαχώνες.Βασικό στοιχείο κάθε οχύρωσης, καθώς καθορίζει την περίμετρο που πρέπει να υπερασπιστεί] στη νότια και δυτική πλευρά ενισχυμένη με μικρούς ορθογώνιους πύργους με ενιαίο ημικυκλικό πύργο στη νοτιοδυτική γωνία, φαίνεται να σταματά την ανάπτυξή του στα τέλη του 14ου αιώνα και μας προσφέρει έναν από τους απλούστερους και παλαιότερους τύπους ιπποτικής οχύρωσης στις Σποράδες.
Το «Castello a mare» [Κάστρο στην θάλασσα] είναι μια από τις πιο ισχυρές και πιο ωραίες κατασκευές λατινικής στρατιωτικής τεχνικής στο Λεβάντε, που ξεπερνιέται μόνο από το μεγαλείο του μεγέθους, αν όχι από το οργανικό σχέδιο, του Πετρωνίου στο Budrum.
Το Κάστρο της Κω περιήλθε σε ιταλική κατοχή μετά από μια κατάσταση μεγάλης παραμέλησης αφού μετατράπηκε σε έδρα της τουρκικής φρουράς.Ένας άθλιος οικισμός καταλυμάτων και στρατιωτικών εγκαταστάσεων παραμόρφωσαν σοβαρά το αρχιτεκτονικό του μεγαλείο, το απέκρυψαν κάτω από τα μεγάλα μπαλώματα από γύψο και ασβέστη, άλλαξαν τα διακοσμητικά χαρακτηριστικά το χρώμα και το σχήμα των όμορφων σειρών από μεγάλες τετραγωνισμένες αρχαίες πέτρες από τραβερτίνη.
Οι εργασίες αποκατάστασης που πραγματοποιήθηκαν από τους στρατιωτικούς μηχανικούς το 1915-16 οδήγησαν στην κατεδάφιση όλων των τουρκικών κτιρίων, στην επαναλειτουργία των αρχαίων κανονιοφόρων, στην ενοποίηση ορισμένων τμημάτων την απομάκρυνση παλαιών υλικών ταφής που έχουν συσσωρευτεί στα εσωτερικά χαντάκια και στις οδούς πρόσβασης μέσα στις μεγάλες επάλξεις της νοτιοδυτικής γωνίας.
Από τα τουρκικά κτίρια, μέρος του αρχαίου κοιτώνα της φρουράς διατηρήθηκε κατά μήκος της νότιας πλευράς και μειώθηκε κατά ύψος, χρησιμοποιήθηκε μικρό αρχαιολογικό μουσείο αρχαίων και μεσαιωνικών γλυπτών και μαρμάρων που συλλέχθηκαν στο Κάστρο, την πόλη και το προάστιο της.
Στο γενικό του σχέδιο το Κάστρο αποτελείται από δύο τείχη που διακρίνονται σαφώς από τον τύπο οχυρωματικής κατασκευής μεταξύ τους και που αντικατοπτρίζουν σαφέστερα από αλλού τις δύο κύριες φάσεις ανάπτυξης που η

στρατιωτική αρχιτεκτονική των Ιπποτών ακολούθησε στον νησιωτικό τομέα. Μόνο στην ανατολική πλευρά, όπου για να είναι η παραλία δυνατή από τους ανατολικούς και σιροκώδεις ανέμους, η κατασκευή ενός νέου περιβόλου θα απαιτούσε ένα πιο μεγαλειώδες έργο προστασίας και αναχώματος από ό, τι στα νερά του εσωτερικού λιμανιού, οι κατασκευαστές της δεύτερης και της τελευταίας περιόδου περιορίστηκαν στην ενίσχυση της κουρτίνας του πρωτόγονου κάστρου, ενισχύοντας την με ενδιάμεσους προμαχώνες που ταιριάζουν καλύτερα και ανταποκρίνονται στις μεταβαλλόμενες ανάγκες της μετέπειτα οχύρωσης και στις αυξημένες δυνατότητες βαλλιστικών μέσων. Το υπόλοιπο εσωτερικό κάστρο, στη δυτική και βόρεια πλευρά, εντελώς διαχωρισμένο από τον πίσω τοίχο που ήρθε με το ύψος και το βάθος των επιχωμάτων του για να ακυρώσει εντελώς τις αρχαίες άμυνες, μετατράπηκε σε «αρσενικό» της ακρόπολης.

96.2.Εσωτερικό Κάστρο

Τα τείχη εσωτερικού κάστρου κατελάμβαναν την ορθογώνια αμμώδη πλαγιά που χωρίζει τα νερά του λιμανιού από αυτά του κόλπου. Κάθε πλευρά του περιβάλλεται και προστατεύεται από το νερό: έπρεπε να ωφεληθεί εν μέρει από τα λιμάνια και τα οχυρωματικά έργα της ελληνικής εποχής. Δεν θα μπορούσε να απουσιάζει από την Κω, καθώς ήταν στρατηγικής σημασίας για την άμυνα από την θάλασσα της εμπορικής πόλης.

Μία πόλη που βρίσκεται σε άμεση επαφή με το κυρίαρχο ορεινό ακρωτήρι της Καρίας, μια φωλιά πειρατών, και σε μια από τις κύριες οδούς κυκλοφορίας στην αρχαιότητα μεταξύ των νησιών και των ακτών της Ασίας.

Το εσωτερικό κάστρο που χτίστηκε από αρχαίες ντόπιες πέτρες τοποθετημένες σε όμορφη διάταξη, αποκαλύπτεται στις τρεις κουρτίνες της νότιας, δυτικής και βόρειας πλευράς,Τα εθνόσημα και οι στήλες που εξακολουθούν να είναι in situ, σχετίζονται με αυτά των Μεγάλων Μαγίστρων από το 1454 έως το 1478. Το παλαιότερο έργο είναι το στρογγυλεμένο προστατευτικό [I, δες πίνακα Π5] κοντά στην μπροστινή πόρτα του Κάστρου, όπου υπάρχει η αναμνηστική πλάκα που τοποθετήθηκε από τον Chateauneuf το 1454 προς τιμή των Μεγάλων Μαγίστρων Lastic και Milly [δες οικόσημο 26, πίνακα Π5].

Ακολουθεί ο μεγάλος ημικυκλικός γωνιακός πύργος [F] με τα διακριτικά της Γαλλίας και του Ademaro Dupuy και ημερομηνία του 1465, που δεν συνδέεται αυστηρά με την κουρτίνα στην οποία στηρίζεται, και τέλος τις κουρτίνες και τους γωνιακούς πυργίσκους με τα οικόσημα των Orsini και Geltru [1471], Orsini και Carmadino[1472], D'Aubusson και Carmadino [1476-78].

Το άλλο οικόσημο Dupuy [16] με τείχος στην ανατολική πλευρά του προμαχώνα G είναι δίπλα, αλλά δεν σχετίζεται με το βασικό εθνόσημο του D'Aubusson, είναι πιθανότατα εκτός τόπου και ανήκει επίσης στα κτίρια του πρώτου κάστρου. Κανένα οικόσημο δεν βρέθηκε in situ του Fantino Querini για τη σύντομη περίοδο κατά την οποία είχε την διοίκηση της Κω [1436-1453], και στον οποίο αναμφίβολα χρωστάμε τα πρώτα οχυρωματικά έργα του πρωτόγονου κάστρου. Κατέλαβε σπίτια και ιδιωτική περιουσία, η ενέργεια του αυτή που προκάλεσε την αντίδραση στον τοπικό πληθυσμό, χρονολογείται από το 1451.

Επιπλέον, η οικοδομική δραστηριότητα του Querini πρέπει να εντοπιστεί τουλάχιστον στην προηγούμενη δεκαετία. Ένα κομψό εθνόσημο που διέφυγε της προσοχής του Gerola, ήταν δικό του με υπόμνημα και ημερομηνία: F. FANTlNVS•QUIRINUS.PRECEPTOR.A.FUNDAMENTO EDI (P)H (I) CAV (IT) MCCCCXLV. Πιθανώς αυτό το εθνόσημο, αν και εκτός τόπου, αναφέρεται στην ίδια πλευρά της παλαιότερης ανατολικής κουρτίνας, κρυμμένη, όπως θα δούμε. Εκτός από τα άλλα δύο οικόσημα του Querini που ανέφερε ο Gerola, βρέθηκαν στην κατεδάφιση των τουρκικών υπερκατασκευών και στις χωματουργικές εργασίες, 4 άλλα εθνόσημα της ίδιας οικογένειας που ανήκαν σίγουρα στον Fantino χωρίς ημερομηνία και επιγραφή. Αυτό δείχνει τη σημαντική δουλειά του στην κατασκευή του πρωτόγονου κάστρου, και επιβεβαιώνει την αδυναμία να μπορέσουμε να προσδιορίσουμε τα ίχνη με οποιοδήποτε από τα υπόλοιπα κτίρια. Πιθανώς να έχουν εξαφανιστεί με την αλλαγή που υπέστη ολόκληρη η ανατολική πλευρά του τείχους.

Η αρχική γραμμή του αρχαίου κάστρου ήρθε στο φως κατά τη μερική εκκαθάριση του μεγάλου αναχώματος αποστράγγισης στην ανατολική πλευρά της αυλής [Q]: ενάντια στην επένδυση της τρέχουσας κουρτίνας εμφανίστηκε μια σειρά από μικρά κανόνια προστατευμένα από θολωτές οροφές με ανοιγόμενο τετράγωνο παράθυρο και σχισμή δομής τοίχου με μικρά ασλάρια πολύ πιο μέτρια από τη γενική κατασκευή του Κάστρου. Στο ίδιο ανάχωμα με επίπεδο χαμηλότερο από αυτό των κανονιοφόρων, εμφανίστηκαν επίσης μερικές αρχαίες καταρρακωμένες αποθήκες με θολωτές στέγες ίδιων κατασκευών, των οποίων η πρόσβαση είναι εν μέρει χτισμένη από ένα σύγχρονο ανάχωμα.

Η ακραία βορειοανατολική γωνία αυτής της γραμμής βρίσκεται στον προμαχώνα G, ο οποίος βρίσκεται σε αντιστοιχία με τον μισογκρεμισμένο μεσαίο πύργο της βόρειας κουρτίνας ή ίσως επιβεβαιώνει την παρουσία δύο θυρεών Dupuy και D'Aubusson με τα βασικά διακριτικά, δύο εποχές με διαφορετική κατασκευή.

Η ομάδα αμυντικών έργων που συνθέτουν τις επάλξεις στην κύρια πόρτα πρόσβασης του αρχικού κάστρου υπέστη εν μέρει τις τροποποιήσεις της μεταγενέστερης διεύρυνσης. Σε αντιστοιχία με το revellino [ισχυρό πρόσθετο μεσαιωνικό οχυρωμένο έργο] L που επρόκειτο να συνεχιστεί μέχρι τη θάλασσα, ο πανίσχυρος τετράγωνος πύργος E χτίστηκε μεταξύ Όρμου και εσωτερικής τάφρου,αναπτύχθηκε σε 4 θολωτούς διαδρόμους και με μικρή πλατεία στο ανώτερο ύψος.

Το εθνόσημο του καρδινάλιου του D'Aubusson [21] πλαισιωμένο εδώ σε ένα ογκιβάλ, όπως στις σύγχρονες ροδίτικες κατασκευές του Μεγάλου Μάγιστρου, αποκαλύπτει ότι αυτό μαζί με τον άλλο προμαχώνα της ίδιας ανατολικής κουρτίνας [G], ανήκουν σε διαφορετική περίοδο, της οικοδομικής δραστηριότητας

του D'Aubusson, έως τις ανακαινίσεις που ακολούθησαν τον τρομερό σεισμό "terremoto hòrrendo", ο οποίος είχε καταστρέψει μεγάλο μέρος του αρχαίου κάστρου το 1493 [Bosio] και ξεκίνησε αποτελεσματικά μόνο από τον D 'Aubusson το 1495, όταν αυτός ο μεγάλος δάσκαλος, υπακούοντας στις επείγουσες απαιτήσεις του Γενικού Συμβουλίου, ανέλαβε το βαρύ φορτίο της Langò [Κω], αναθέτοντάς το σε έναν από τους υπολοχαγούς του.
Αυτός ο πύργος από τον οποίο κατεδαφίστηκαν τα κτίρια του τουρκικού αναρρωτηρίου στην πάνω πλατεία, αποκάλυψε ένα από τα πιο όμορφα οχυρωματικά έργα του Κάστρου: για την τοποθέτηση των κανονιοφόρων στη γκαλερία που καλύπτεται και από τις 4 πλευρές, υπενθυμίζει μια άλλη παρόμοια τετράγωνη κατασκευή που διατηρείται στα τείχη της Γλώσσας της Προβηγκίας στη Ρόδο, ένα έργο που επίσης φέρει την υπογραφή του D΄ Aubuson.
Παρόμοια με το μεταγενέστερο κάστρο, επίσης το κάστρο της πρώτης περιόδου είχε στην ηπειρωτική πλευρά μια μεγάλη τάφρο εξοπλισμένη με μια γέφυρα. Κάτω από την ράμπα, μια μερική ανασκαφή έφερε στο φως δύο καμάρες [M] που πρέπει αναμφίβολα να ανήκουν στην αρχαία γέφυρα που ανέφερε ένας ταξιδιώτης το 1395, κάτι το οποίο αναφέρθηκε από τον Gerola.
Στην μεταγενέστερη ανακατασκευή, αντί για τη γέφυρα, χτίστηκε στο νέο επίπεδο του εδάφους πλήρωσης, σήραγγα κανονιοφόρων που θυμίζει μια πανομοιότυπη σήραγγα μεταξύ του προμαχώνα Del Carretto και του εξωτερικού revellino των τειχών του Γλώσσα της Ιταλίας [Lingua d'Italia] στη Ρόδο.
Το εσωτερικό κάστρο δεν είχε μόνο την άμυνα του άνω μέρους του με κανονιοφόρες και μηχανές: μερικά ερείπια που έχουν ήδη αναφερθεί από τον Gerola κοντά στον βορειοανατολικό πύργο ως ίχνη του πρώτου μέρους και μια μερική ανασκαφή της εσωτερικής τάφρου, δείχνουν αντίθετα ότι γύρω από τους πρόποδες των τειχών του, μια δεύτερη χαμηλή κουρτίνα έτρεχε εξωτερικά σχημάτιζε γύρω από τους γωνιακούς πύργους πολυγωνικές ράβδους, εξοπλισμένες με σχισμές [R].
Ολη αυτή η ενισχυτική κουρτίνα στην οποία πρέπει να έφτανε το θαλασσινό νερό στην αρχαιότητα, παρέμεινε θαμμένη κάτω από το μεγάλο γέμισμα του πίσω αναχώματος που σχημάτιζε την εσωτερική τάφρο.
Από τους εσωτερικούς χώρους αυτής της πρώτης περιόδου της οχύρωσης είναι εύκολο να αναγνωριστεί στα δωμάτια δίπλα στην πόρτα της εισόδου [T] το αρχαίο φυλάκιο και στη μέση της αυλής δύο θολωτές αποθήκες [S] που φαίνεται ότι υποστήριζαν άλλα κτίρια πλήρως κατεδαφισμένα.
Δίπλα στις προαναφερθείσες αποθήκες, η έρευνα έφερε στο φως τα ερείπια μιας βυζαντινής εποχής μικρής εκκλησίας, η οποία πρέπει επίσης να χρησίμευσε ως παρεκκλήσι του Κάστρου κατά τη διάρκεια της κυριαρχίας των Ιπποτών.
Στο σύνολό του, αυτό που απομένει από τα τείχη του Κάστρου Querini, Dupuy, Geltru και Carmadino, αποτελεί έναν από τους ωραιότερους τύπους ιπποτικής οχύρωσης του 15ου αιώνα, στο οποίο η σχεδόν συνολική χρήση αρχαίου υλικού τόσο στη δομή του τοίχου όσο και στις διακοσμητικές λεπτομέρειες, προσθέτει μια μεγαλοπρέπεια και μια μορφή που κανένα σύγχρονο ιπποτικό μνημείο δεν μπορεί να καυχηθεί.

96.3.Εξωτερικό Κάστρο

Ο πανίσχυρος περίβολος του εξωτερικού κάστρου με τεράστια αναχώματα, βαθιές πλάγιες κανονιοφόρες στις διάφορες κατευθύνσεις πυροδότησης, καλυμμένες μπαταρίες και με μεγάλες επάλξεις σε όλες τις νέες κουρτίνες, αναπτύσσεται από 3 πλευρές ανεξάρτητα από τους πρωτόγονους τοίχους. Πρόκειται για ένα ισχυρό έργο που συμμορφώνεται στο γενικό σχέδιο και στις λεπτομέρειες της άμυνας των Ιπποτών στα τέλη του 15ου και αρχές του 16ου αιώνα.

Η ανακατασκευή και μόνο η μερική ανακαίνιση του αρχαίου τείχους [ανατολική πλευρά] ξεκίνησε από τον D'Aubusson όχι πριν από το 1495, το έτος κατά το οποίο ανέλαβε το νησί, μέχρι το 1503. Ολοκληρώθηκε από τον D'Amboise,του οποίου τα επί τόπου εθνόσημα πηγαίνουν από το 1505 έως το 1511.Ενισχύθηκε και ολοκληρώθηκε από τον Del Carretto, δύο οικόσημα φέρουν την ημερομηνία του 1514. Ο πύργος και ο προμαχώνας G,E [δες χάρτη με τις θέσεις των οικοσήμων] κατά μήκος της ανατολικής κουρτίνας [15,21] ανήκουν στον D'Aubusson.

Η αρχή του μεγάλου δυτικού αναχώματος με τον λοξό εξωτερικό τοίχο [οικόσημα 18, 19], και τον προμαχώνα της βορειοδυτικής γωνίας που, όπως λέει η επιγραφή που τοποθετήθηκε στο οικόσημο 9 στις 3 Ιανουαρίου 1503, θα μπορούσε να ολοκληρωθεί μόνο υπό τον διάδοχό του, αφού ο D'Aubusson πέθανε στις 3 Ιουλίου του ίδιου έτους.

Το μεγαλύτερο μέρος της κατασκευής αναφέρεται στον D'Amboise [1503-1512]. Το οικόσημο του στέκεται στην πόρτα εισόδου [1510,οικόσημο 1] μόνο του και στον προμαχώνα της νοτιοανατολικής γωνίας [1509, οικόσημο 2], στην δυτική εξωτερική κουρτίνα[1505&1508, οικόσημα 7-8] ή βόρεια [1505-οικόσημα 11,10,12], στον πύργο της βορειοανατολικής γωνίας [1506, οικόσημο 13], σε μια προεξέχουσα ανατολική κουρτίνα [1505, οικόσημο 14], στην σκάρπα του αναχώματος σε συνέχεια του έργου του D'Aubusson [οικόσημο 20], στην λοξή σκάρπα της εξωτερικής τάφρου [1508, οικόσημο 8] και τέλος στην πρόσοψη των αρχαίων δωματίων που ακουμπούν στην εσωτερική πλευρά της νότιας κουρτίνας [1511,οικόσημο 22].

Ο Del Carretto, τροποποιώντας το προηγούμενο πιο μετριοπαθές αμυντικό σχέδιο, έχτισε στη νοτιοδυτική γωνία τον πιο τρομερό προμαχώνα του φρουρίου [1524, οικόσημα 5-6] του οποίου οι διαστάσεις ξέφυγαν από τον προκαθορισμένο σχεδιασμό του προκατόχου του, απαίτησαν την διεύρυνση της τάφρου και την ανακατασκευή του εξωτερικού λοξού τοίχου [οικόσημο 4].Είναι παρόμοιας τεχνικής με αυτή των οχυρώσεων στη Ρόδο και στο Budrùm [οικόσημο 11].

Το 1514 κλείνει η περίοδος των μεγάλων κατασκευών στο Κάστρο της Κω και στην ίδια την πόλη, όπου το μόνο διατηρητέο κτίριο της ιπποτικής περιόδου ακουμπά στην κουρτίνα του μεσαιωνικού τείχους της πόλης, που πιθανότατα χρησιμοποιήθηκε ως παρεκκλήσι [κατά τον Gerola] φέρει την υπογραφή του Del Carretto και του αξιωματούχου Francesco Sans με την ίδια ημερομηνία. Οι πρόσφατες εργασίες αποκατάστασης και καθαρισμού που πραγματοποιήθηκαν σε όλη την περίμετρο του εξωτερικού τοίχου έφεραν στο φως τη δομή των τειχών που σχηματίζουν τις τέσσερις γωνίες.

Ο πολυγωνικός πύργος της βορειοδυτικής γωνίας, όπως είπαμε, ξεκίνησε από τον D'Aubusson και χρονολογικά προηγείται των άλλων 3 πύργων, έχει τόσο τη γωνία της δυτικής κουρτίνας όσο και τη βόρεια κουρτίνα, μια γραμμή τριών σηράγγων που τοποθετούνται σε όλο το πάχος του προμαχώνα, καταλήγουν σε 3 μικρές κανονιοφόρες με τετράγωνο παράθυρο που ανοίγει στη δυτική πλευρά [B] και σε δύο κανονιοφόρες και μια υπόγεια διάβαση με εξωτερική πόρτα εξόδου στην βόρεια πλευρά: οι άνω στοές και στις δύο πλευρές είναι ανοιχτές στον τοίχο και το ανάχωμα βεράντας χωρίς προστασία θόλου. Αντίθετα, ο προμαχώνας στεφανώνεται με μεγάλες κανονιοφόρες όπως και η υπόλοιπη κουρτίνα. Πιστεύεται ότι ενώ οι πλάγιες κανονιοφόρες ανήκουν στον αρχικό σχεδιασμό του προμαχώνα που κατασκευάστηκε υπό τον D'Aubusson, το επάνω στέμμα είναι έργο του επόμενου Μεγάλου Μαγίστρου.

Στο εσωτερικό του κυκλικού πύργου στη βορειοανατολική γωνία διακρίνεται μια μακρόστενη σήραγγα με κεκλιμένο επίπεδο καλυμμένο με όμορφα μαρμάρινα μέλη και εξοπλισμένο στο τελευταίο τμήμα με κανονιοφόρες και στις δύο πλευρές: η σήραγγα οδηγεί στην κυκλική φύλαξη του πύργου καλυμμένου με ένα όμορφο θολωτό, με 3 κανονιοφόρες και ένα λάκκο πυρομαχικών στο κέντρο [C] μια τρύπα σε κυκλικό δακτύλιο ανοιχτή στην κορυφή του θόλου.Αυτή η κατασκευή, αν και στιβαρή και ακριβής, συνδέεται με τους πυργίσκους του πρωτόγονου κάστρου και όχι με τον πιο σύγχρονο τύπο αναχώματος.

Λίγο τονισμένο είναι το ανάγλυφο της απέναντι νοτιοανατολικής γωνίας που είναι έργο 2 διαδοχικών κατασκευών [οικόσημο D'Amboise].Η ανασκαφή της εσωτερικής αυλής έφερε στο φως μια υπόγεια διάβαση που διατρέχει όλο το πάχος του αναχώματος και οδηγεί στην εξωτερική τάφρο.

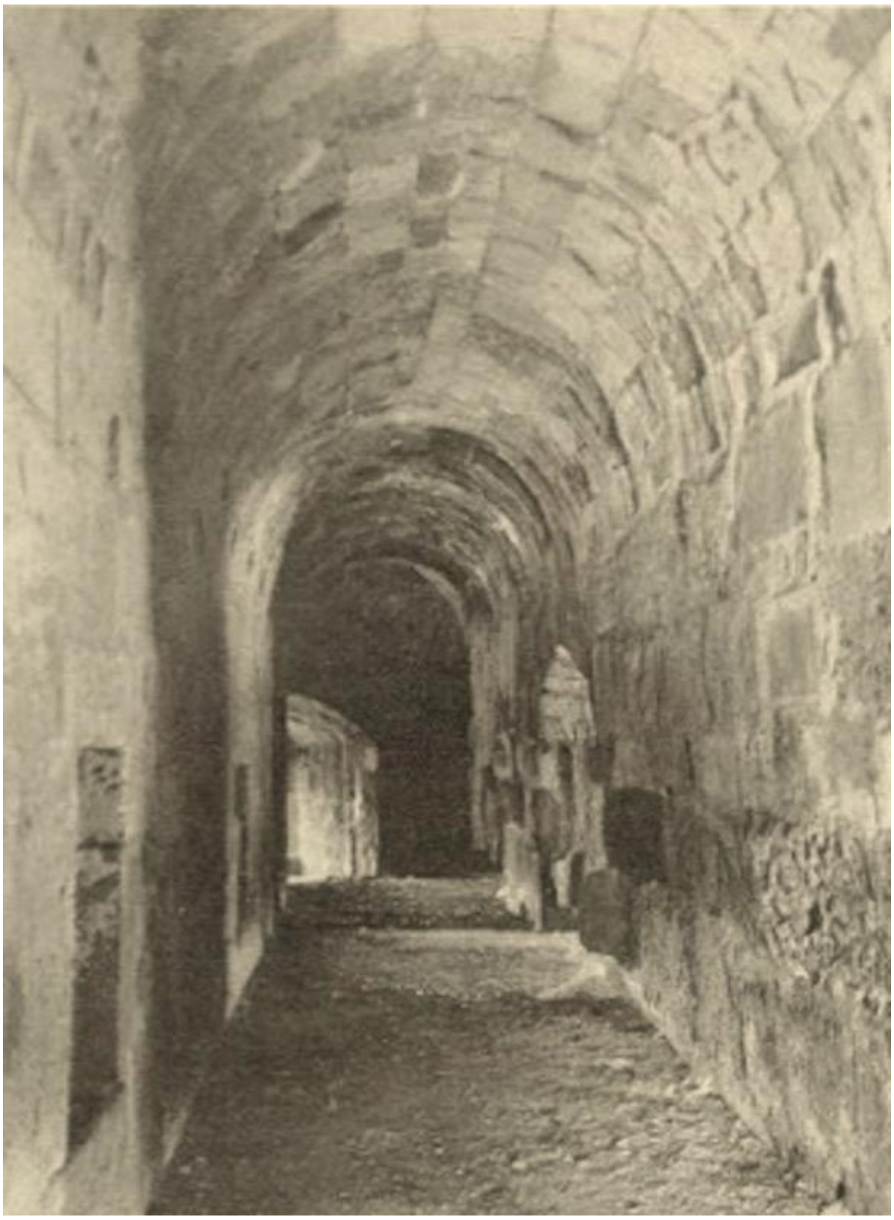
Το έργο που χαρακτηρίζει και σηματοδοτεί καλύτερα την τελευταία φάση της οχύρωσης είναι ο πανίσχυρος προμαχώνας Del Carretto στη νοτιοδυτική γωνία, τοποθετημένος με τέτοιο τρόπο ώστε να κυριαρχεί με τις καλυμμένες και ακάλυπτες μπαταρίες του, στην τάφρο, το λιμάνι και την περιτειχισμένη πόλη.Η επιβλητική στιβαρότητα του, το πλάτος των εσωτερικών χώρων είναι ανάλογο με τις ανάγκες του πυροβολικού στις αρχές του 16ου αιώνα.Αυτό το προπύργιο είναι ένα από τα πιο τέλεια έργα της ιπποτικής στρατιωτικής οχύρωσης, εμπνευσμένο από τα μοντέλα ιταλικής μηχανικής.

Ο προμαχώνας μοιάζει με αυτό των τειχών της Ιταλίας στη Ρόδο του 1515. Το έτος 1514, ο Del Carretto, ο οποίος ανήκε στο κάστρο του Budrùm είχε φτιάξει τον μεγάλο στρογγυλεμένο προμαχώνα χτισμένο στη ΒΔ γωνία του τείχους, ο οποίος λόγω της τεχνικής κατασκευής μπορεί να θεωρηθεί ως δίδυμο έργο του προμαχώνα της Κω.

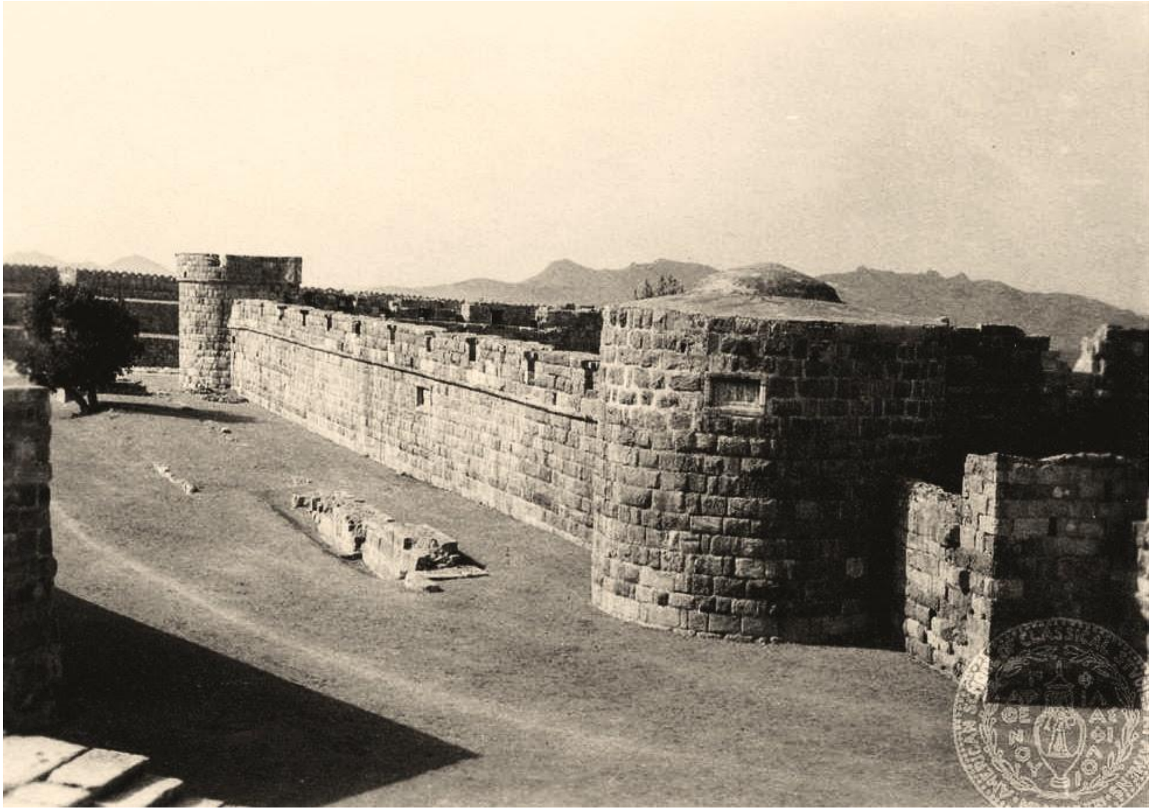

97.Ιστορικές φωτογραφίες

Πάνω ο εξωτερικός περίβολος και η τάφρος. Κάτω ένας από τους θολωτούς διαδρόμους του Κάστρου, φωτογραφίες του A.Maiuri.

Εσωτερικός περίβολος του Κάστρου, το 1938. Φωτογραφία Dorothy.B.Thompson, Ascsa Archives.

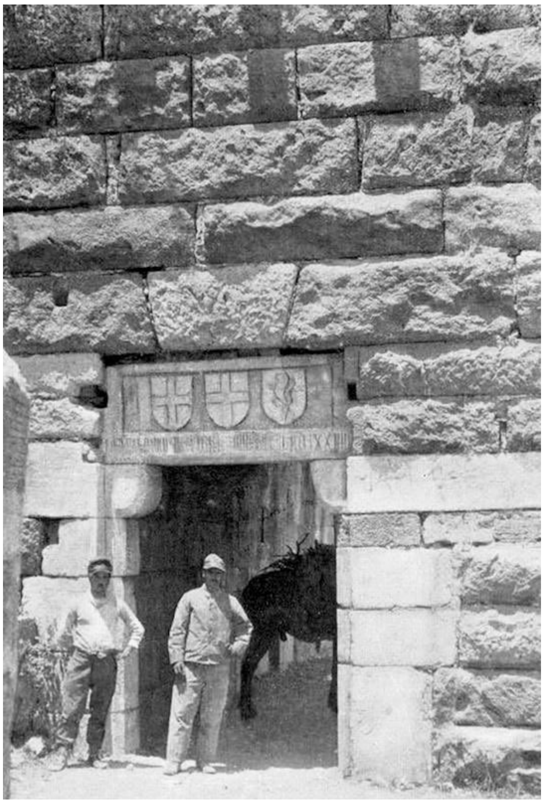
Είσοδος προς το Κάστρο με τους δυο πυργίσκους ,πριν από την αφαίρεση τους από τους Ιταλούς, [Δ' Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων Δωδ/σου].

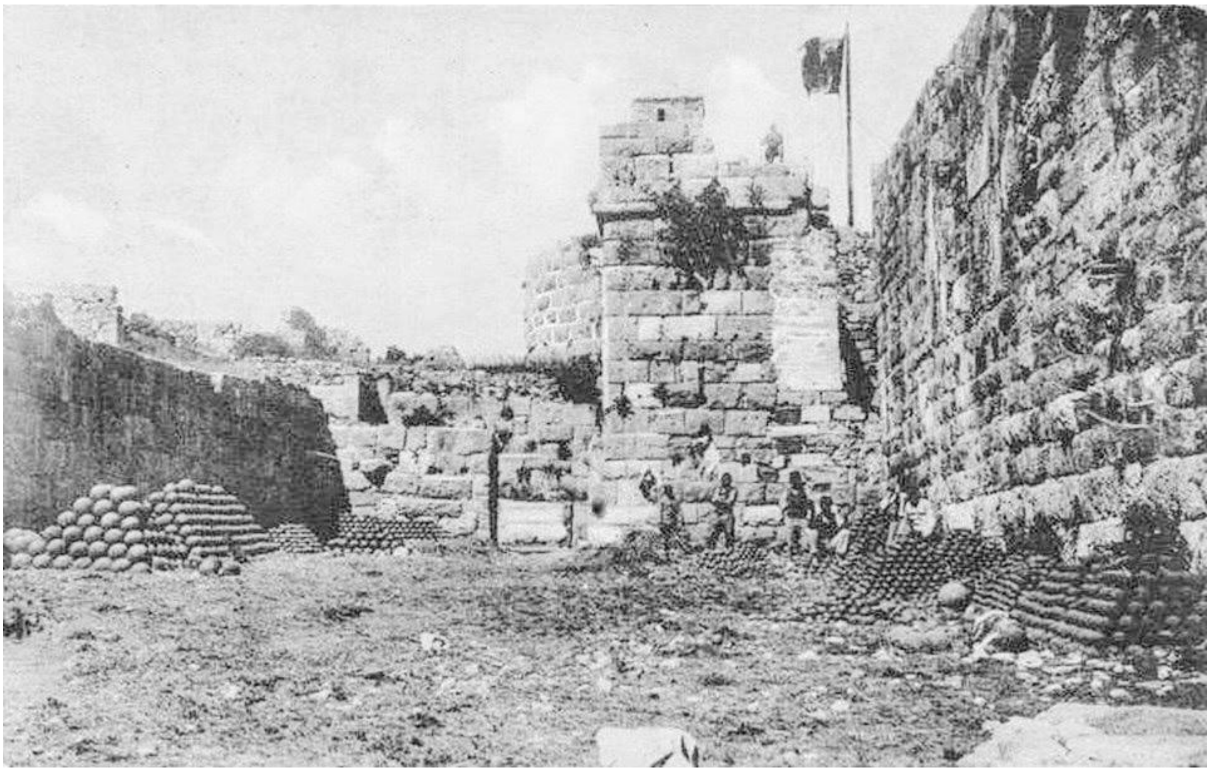
Ιταλοί στρατιώτες στο Κάστρο των Ιπποτών, αρχές του προηγούμενου αιώνα [G.Gerola].

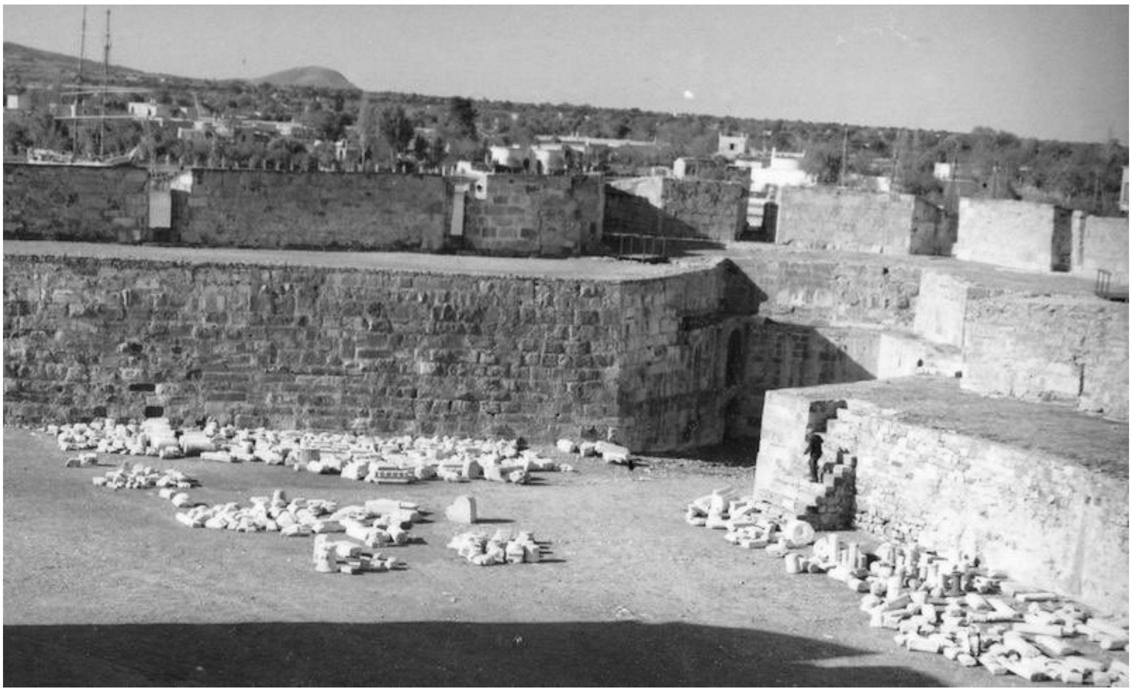
Από κοντινό πλάνο το Κάστρο των Ιπποτών με τα οθωμανικά κτίσματα, οι πύργοι της πρώιμης Λ.Φοινίκων.Αριστερά τμήμα από το οθωμανικό νεκροταφείο κοντά στη θάλασσα, αρχές του προηγούμενου αιώνα;

Η Πύλη του εσωτερικού περιβόλου του Κάστρου, αρχές του προηγούμενου αιώνα [G.Gerola].

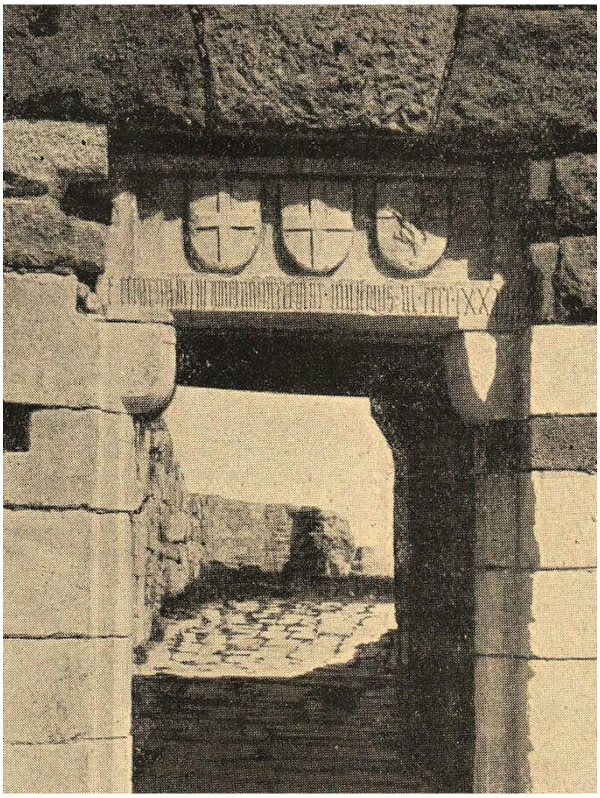
Το νότιο τμήμα του εσωτερικού περιβόλου του Κάστρου με ιταλική σημαία, αρχές του προηγούμενου αιώνα [G.Gerola].

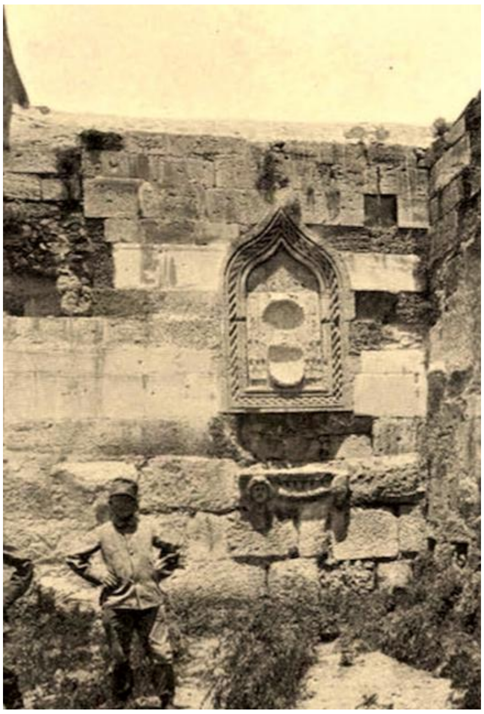
Το εσωτερικό του Κάστρου των Ιπποτών, δεκαετία ΄30;

Η είσοδος του Κάστρου των Ιπποτών με Ιταλούς στρατιώτες ,το οικόσημο d'Amboise και οι διονυσιακές γιρλάντες. Αρχές του προηγούμενου αιώνα ,G.Gerola.

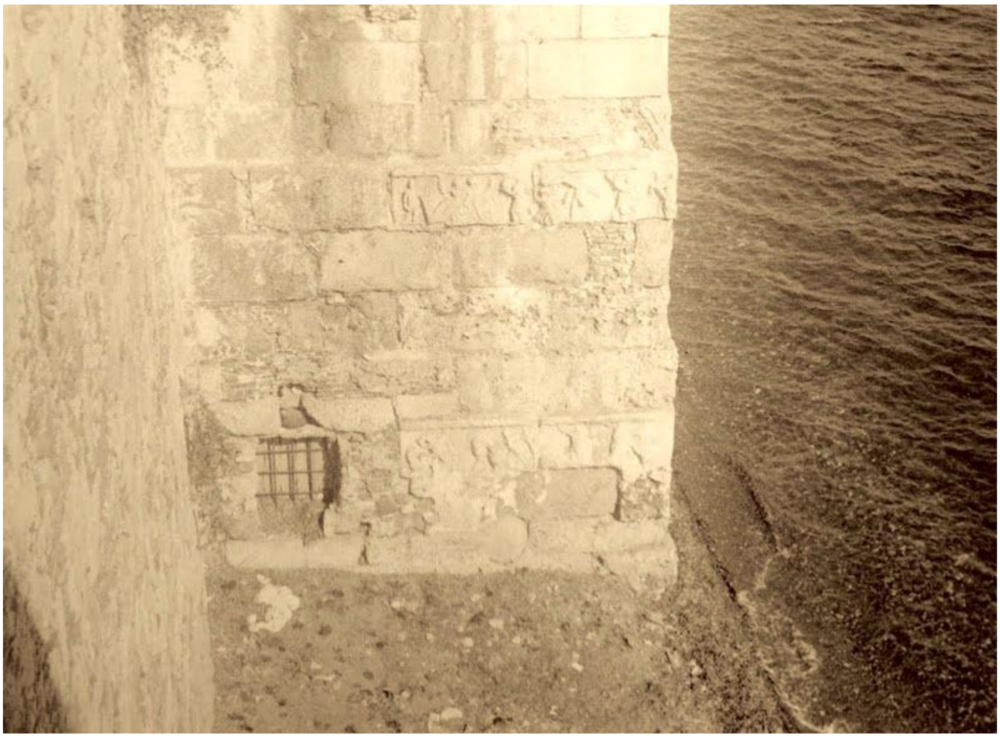
Η Πύλη Carmadino, είσοδος του εσωτερικού Κάστρου των Ιπποτών γύρω στο 1927.

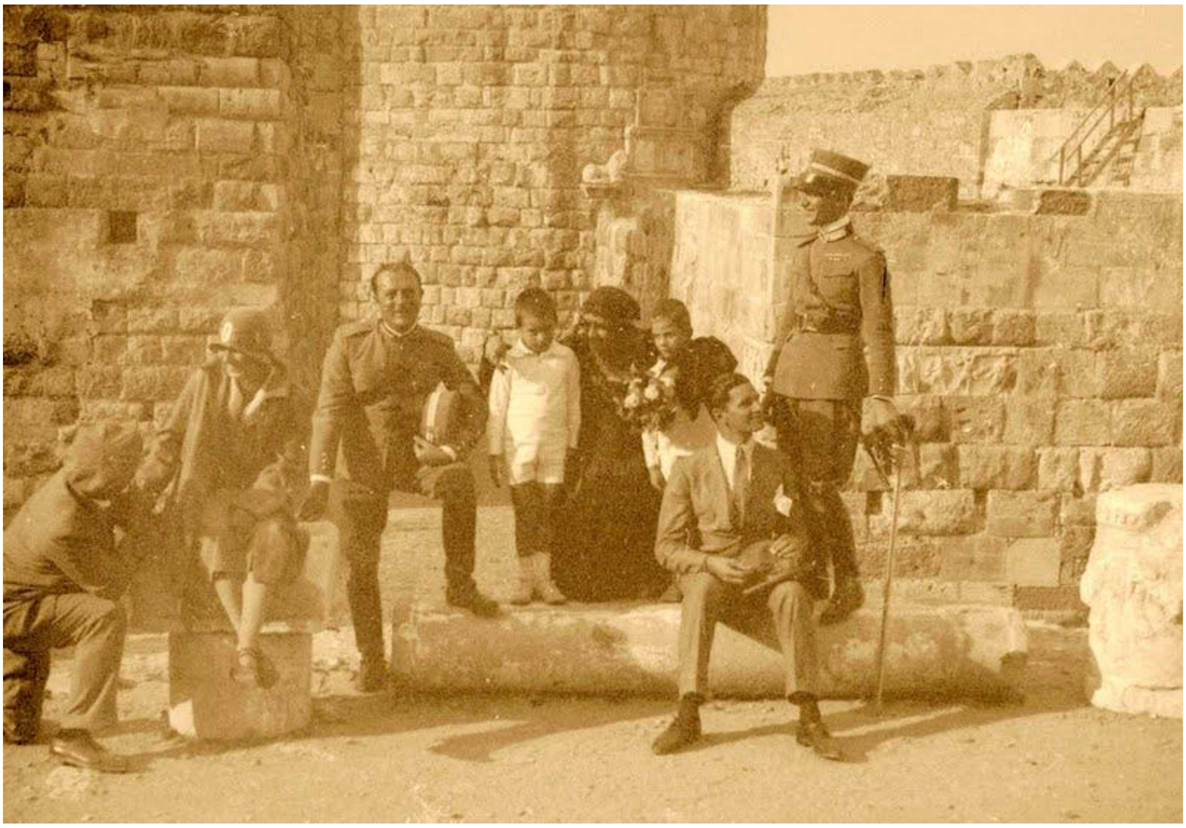
Το Κάστρο της Κω περιέχει αρχαία, μεσαιωνικά και γεωλογικά εκθέματα. Κάθε πέτρα του αφηγείται ιστορίες από ηφαιστειακές εκρήξεις, απολιθωμένους οργανισμούς, σεισμούς, καταποντισμούς, αρχαίους ναούς, ασκληπιεία, στάδια, θέατρα, στοές, παλαιοβασιλικές, μαυσωλεία και ότι άλλο μπορείς να βάλεις στο μυαλό σου. Αρχές του προηγούμενου αιώνα, G.Gerola.

Φωτογραφία μετασεισμική σύμφωνα με την ιταλική γεωγραφική υπηρεσία.Το κτίριο δεξιά πλέον δεν υφίσταται,είναι ο Οθωμανικός Στρατώνας.

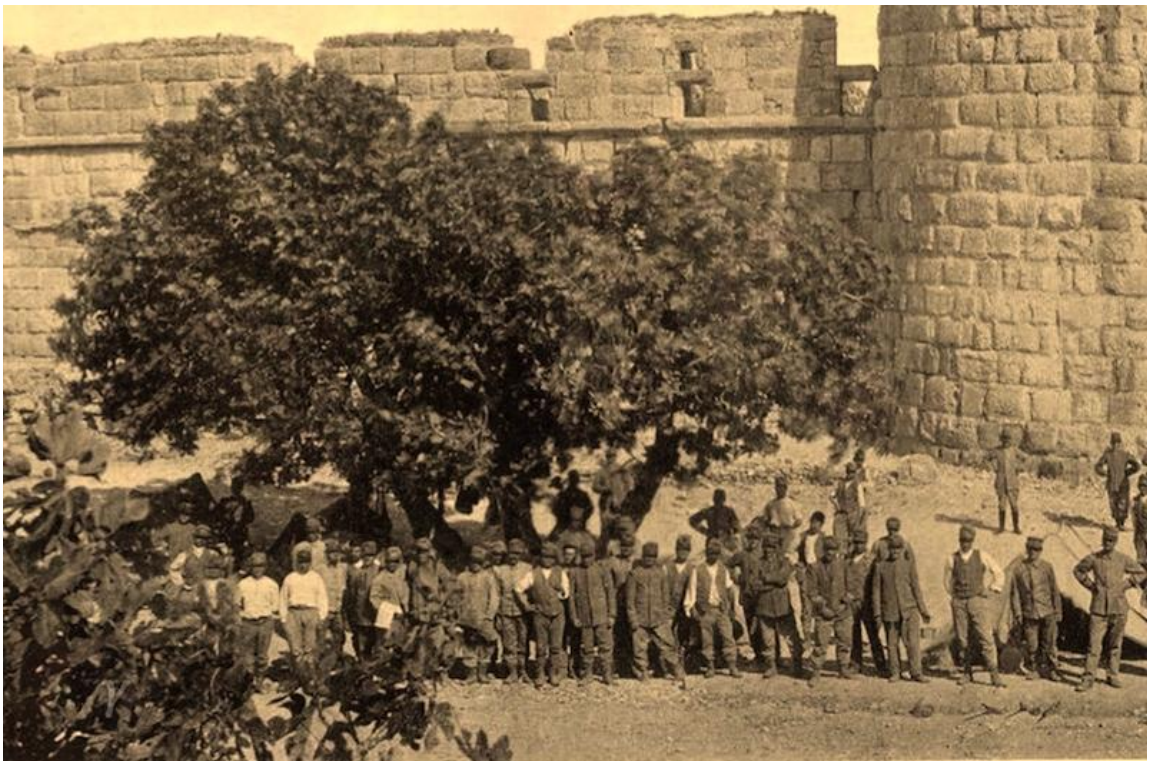
Το ανατολικό τμήμα του Κάστρου, την δεκαετία 20;

Ιταλοί στρατιώτες στο Κάστρο, δεκαετία 20;

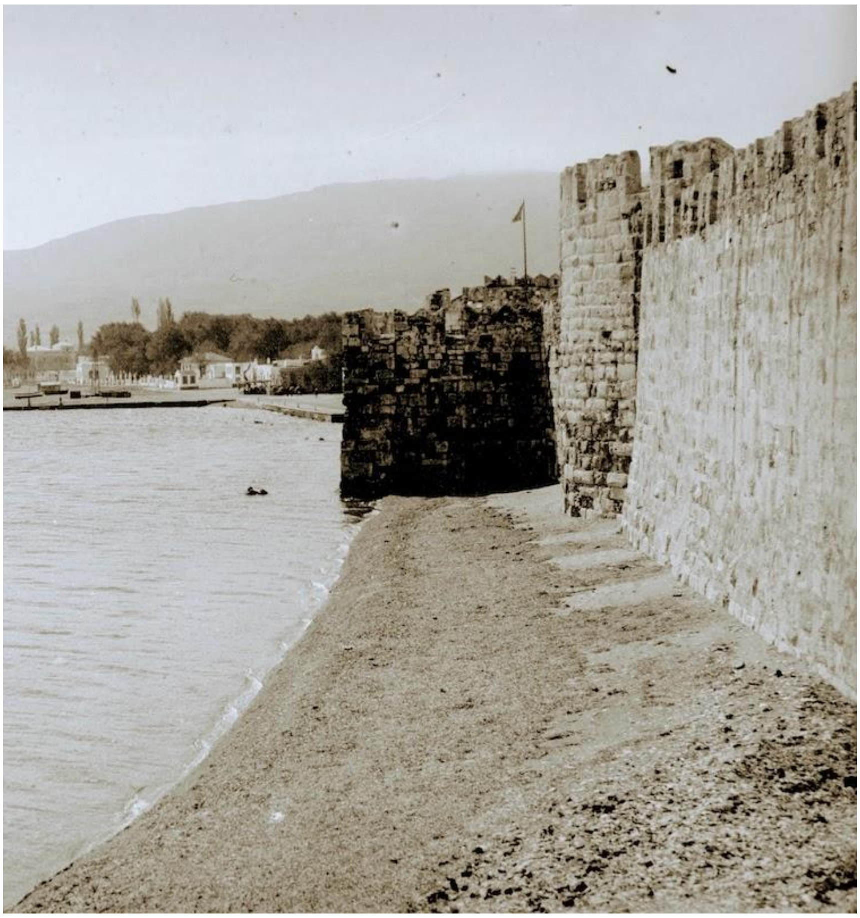
Το Κάστρο από την θάλασσα, γύρω στο 1936, φωτογραφία E.Migliorini;

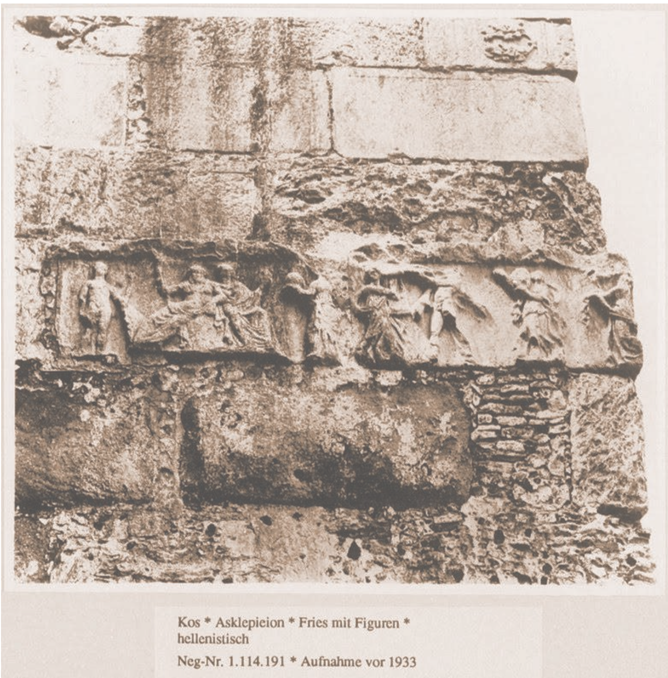
Εσωτερικός περίβολος του Κάστρου με Ιταλούς στρατιώτες.Αρχές του προηγούμενου αιώνα ,G.Gerola.

Από το διοικητήριο το Κάστρο πάνω σε αμμώδη παραλία, δεκαετία 50/60;

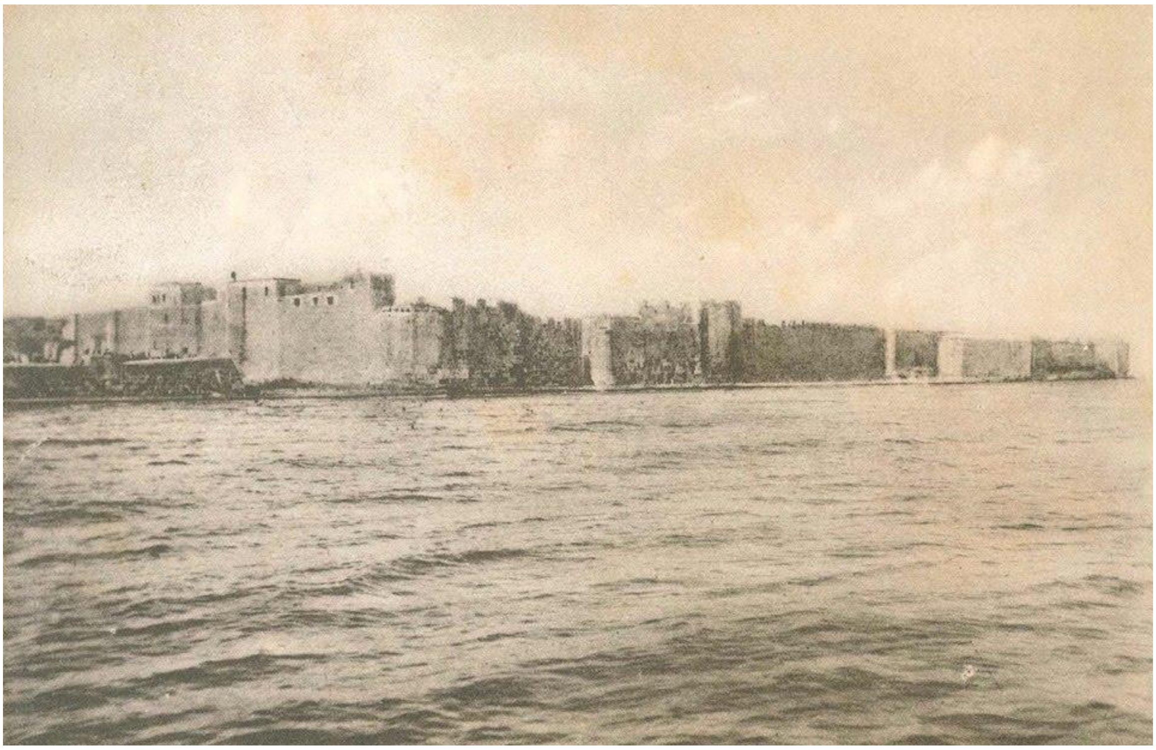
Η παραλία του Κάστρου, στο βάθος αριστερά η Αποβάθρα με την Σκάλα,δεκαετία ΄20.

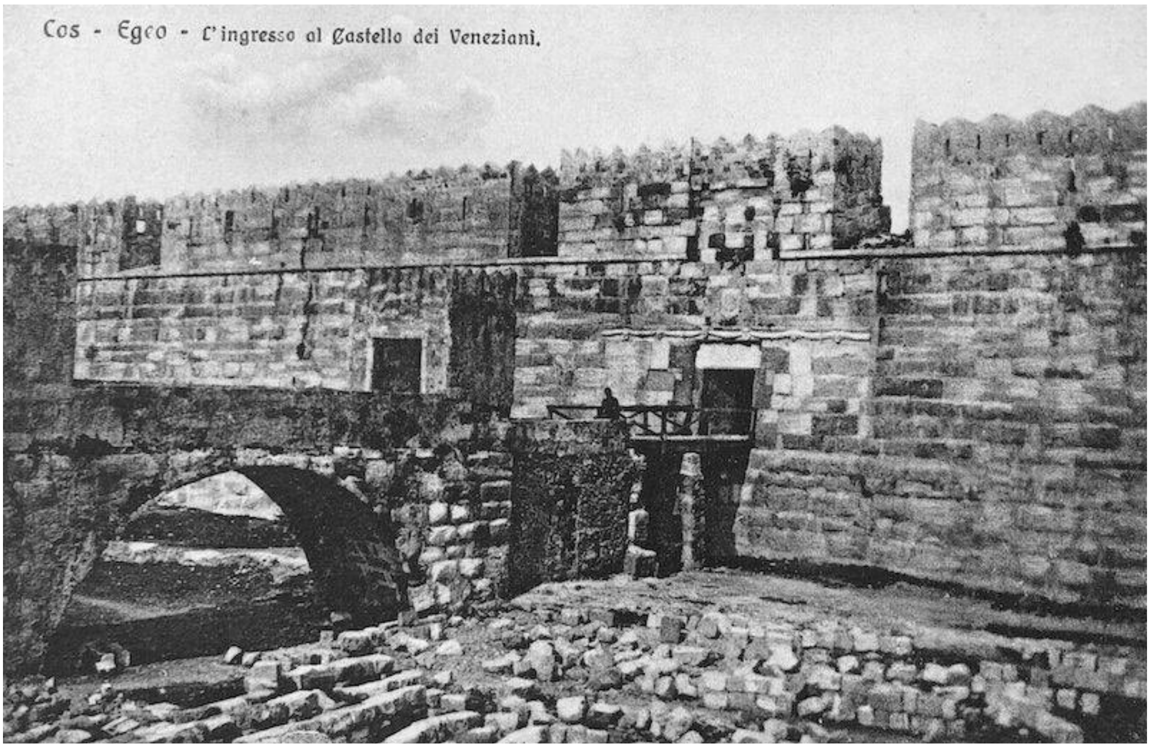
Η φωτογραφία αναφέρει Ασκληπιείο, ανάγλυφο ελληνιστικό. Μάλλον πρόκειται για έκθεμα που βρισκόταν στο Κάστρο των Ιπποτών ,το 1933.Από την Bildindex der Kunst und Architektur.

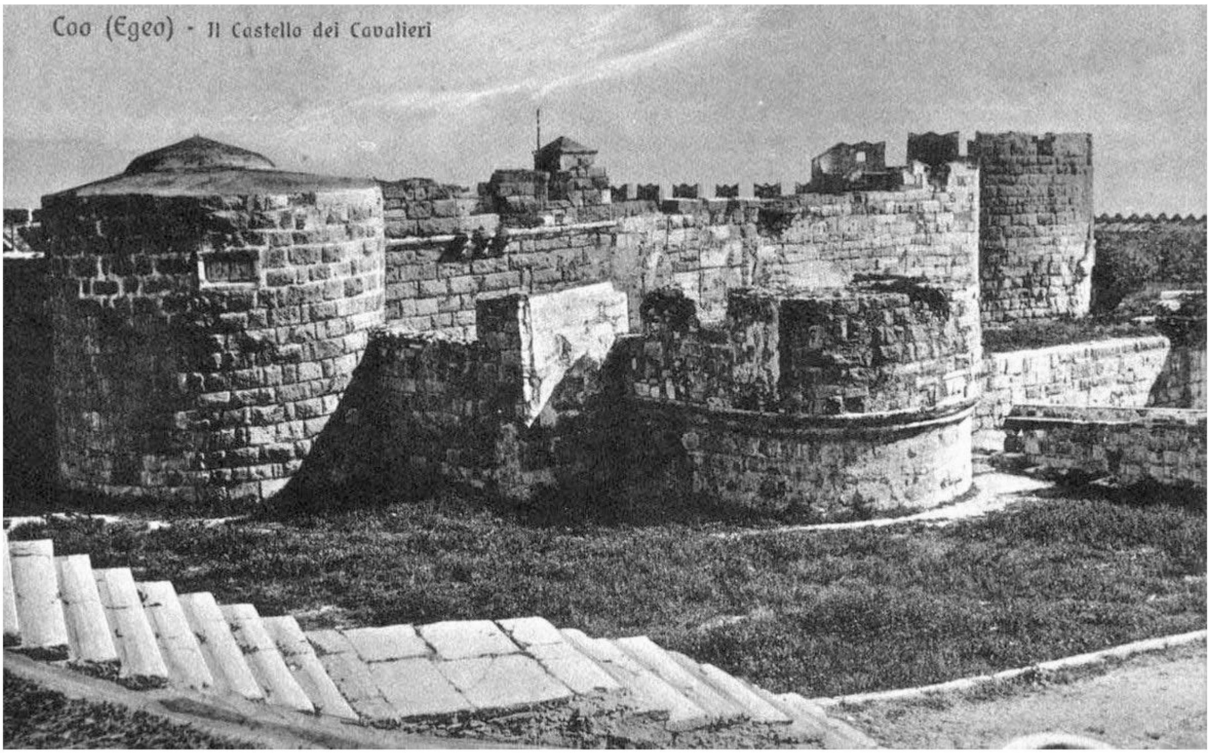
Σε αεροφωτογραφία το Κάστρο και το εσωτερικό λιμάνι, δεκαετία ΄20.

Το Κάστρο των Ιπποτών γύρω στο 1900, με κτίσματα οθωμανικής περιόδου.Δεν κατασκευάστηκε πάνω σε νησίδα σύμφωνα με την γεωλογία και την τοπογραφία της ακτής. Πάνω σε μια αρχαία τεχνητή πλατφόρμα θεμελιώθηκε ο εσωτερικός περίβολος του 14ου αιώνα, παλαιότερα από το δυτικό τμήμα του περνούσε ο ανατολικός αμυντικός λιμενοβραχίονας της αρχαίας πόλης του 4ου αιώνα π.Χ.

Καρτ ποστάλ με την γέφυρα της Λ.Φοινίκων και την Καστρόπορτα γύρω στο 1912.

Σε καρτ ποστάλ ο εσωτερικός περίβολος το 1912.

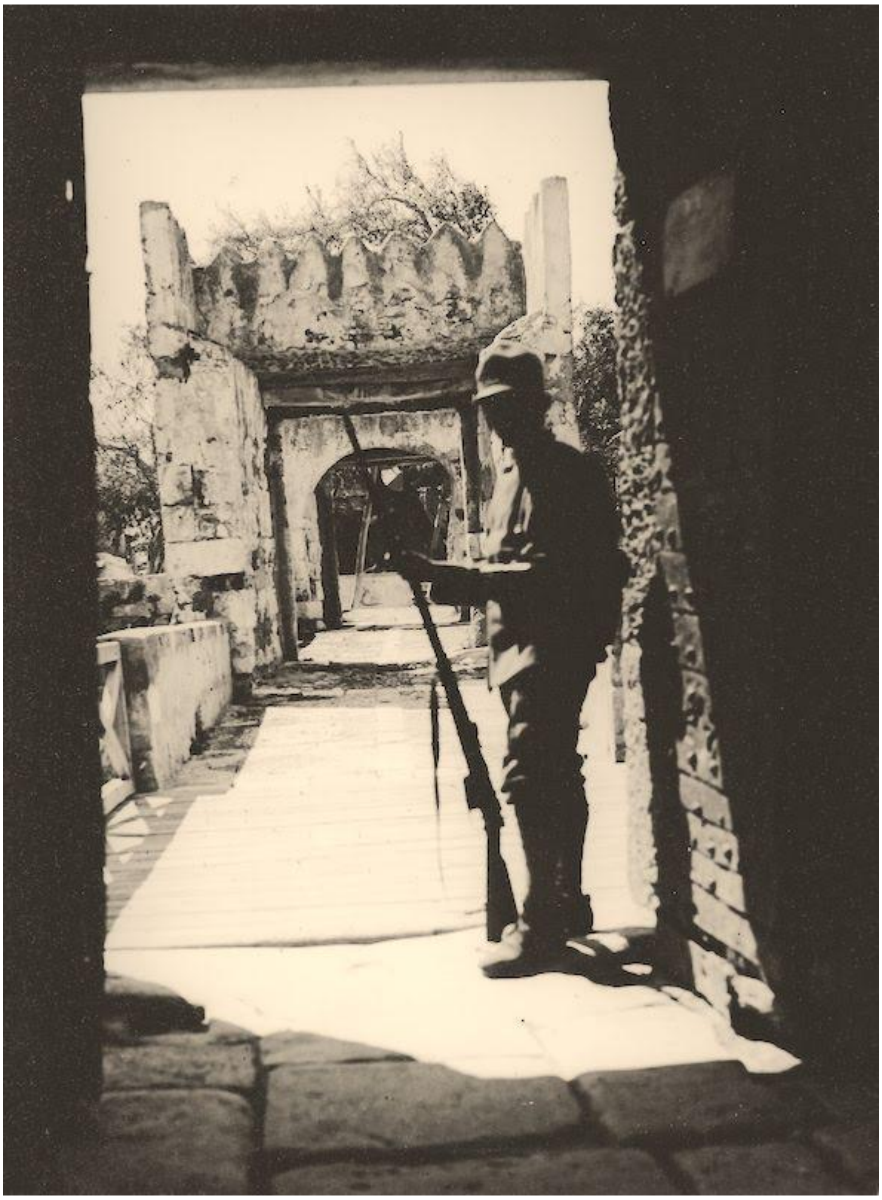
Αριστερά ο αρχαιοδίφης Ιάκωβος Ζαρράφτης, μαζί με Ιταλούς αξιωματούχους στο εσωτερικό Κάστρο, δεκαετία ΄20.

Ο Mario Lago διοικητής της ιταλοκρατούμενης Δωδεκανήσου, στην είσοδο του Κάστρου δίπλα στο τζαμί την δεκαετία του ΄20.

Ο εσωτερικός περίβολος του Κάστρου το 1912, με την ιταλική σημαία.

Ιταλός στρατιώτης στην είσοδο του Κάστρου, διακρίνεται η γέφυρα με τους πύργους, δεκαετία ΄20.

Σε αεροφωτογραφία το Κάστρο, δεκαετία ΄70/80;

Το Κάστρο με αρχ.μέλη,δεκαετία ΄20;

Από την Πλατεία Πλατάνου η είσοδος του Κάστρου με τους 2 πυργίσκους, δεκαετία ΄20.

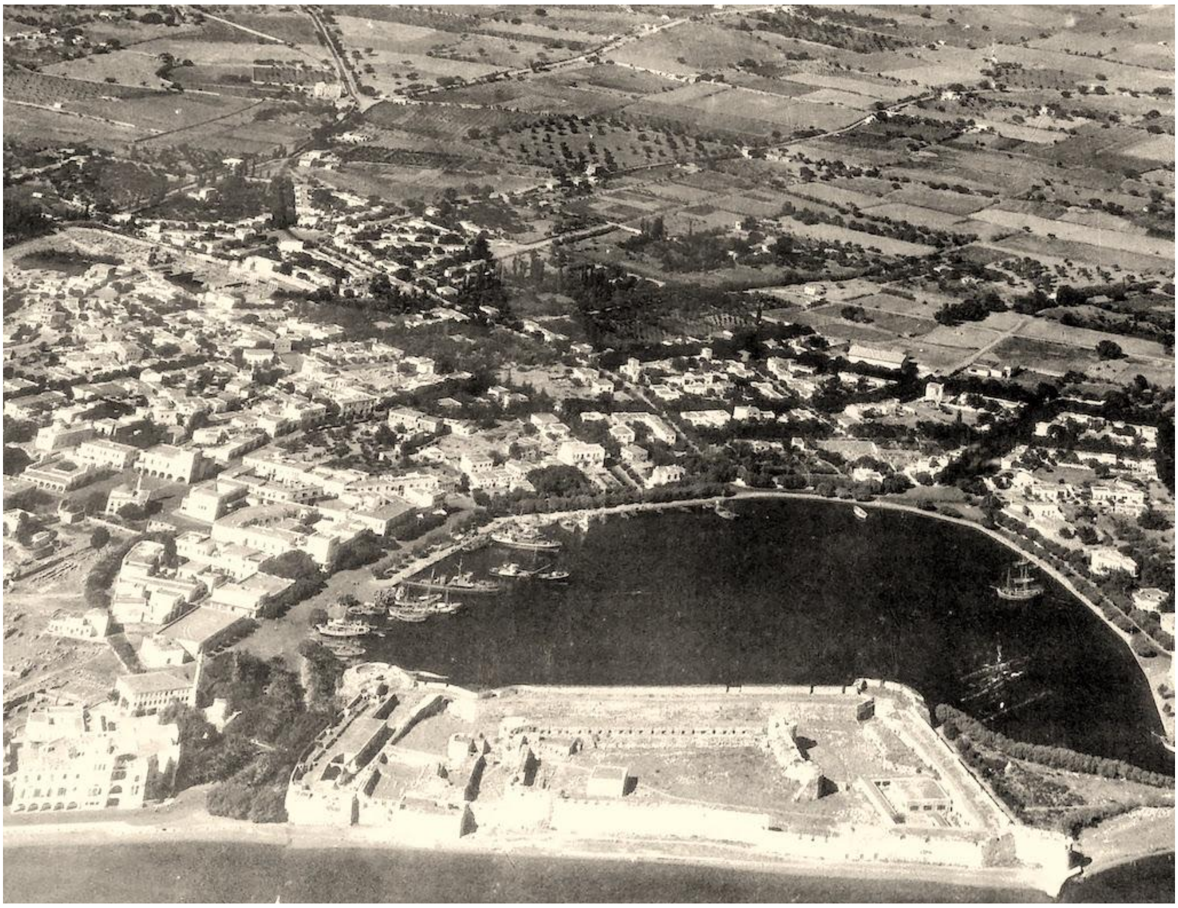
Ο προμαχώνας Del Carretto στο Μανδράκι της Κω, 1912;

Το άγαλμα της Υγιείας στο Κάστρο, γύρω στο 1937. Φωτογραφία του L.Morricone.

Ο τελευταίος ταρσανιέρης της Κω, Δημήτρης Μάρκογλου στο «σπίτι του» στην Πλατεία του Ταρσανά δίπλα στο Κάστρο των Ιπποτών όπου έζησε το μεγαλύτερο μέρος της ζωής του.Φωτογραφία-Παρασκευή Μάρκογλου.

Αεροφωτογραφία της δεκαετίας του ΄60, η πόλη της Κω και το Κάστρο των Ιωαννιτών.

Το Κάστρο,η επιχωματωμένη τάφρος και το οθωμανικό νεκροταφείο αριστερά, περίπου το 1900.

Ιταλοί στρατιώτες στρατοπεδεύουν στο Κάστρο γύρω στο 1914;

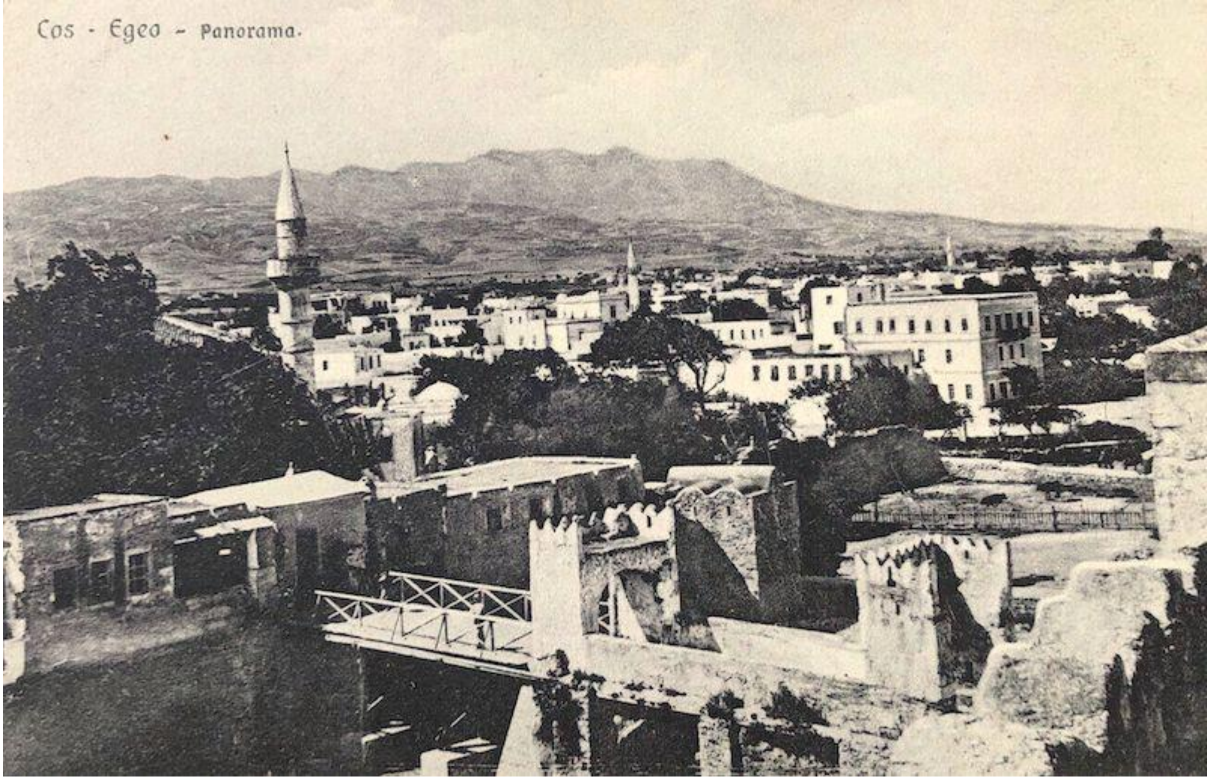
Το 1884 η τοποθεσία, δίπλα στον Torre d'Aubusson [προμαχώνας απέναντι από την ΔΕΗ] ήταν μία βαλτώδης έκταση με καλαμιές, αποτελούσε την μοναδική είσοδο στο μικρό λιμάνι της Κω το οποίο όμως ήταν σε αχρηστία.Κυρίως λόγω της σοβαρής καθίζησης που υπέστη η περιοχή από τον μέγιστο σεισμό του 1493. Πριν ακόμη γίνει κήπος, τα πρώτα χρόνια της ιταλοκρατίας, γύρω στο 1928, ήταν ένα νεκροταφείο αρχαίων από την πλούσια ιστορία της πόλης.

Το Κάστρο, η τάφρος και η γέφυρα με τους πύργους της τωρινής Λ.Φοινίκων με παράκτιες αμμώδεις αποθέσεις πριν το 1920. Οι πύργοι καταστράφηκαν από τον σεισμό του 1933, ο δε πυλώνας της γέφυρας αφαιρέθηκε για να περάσει ο δρόμος.

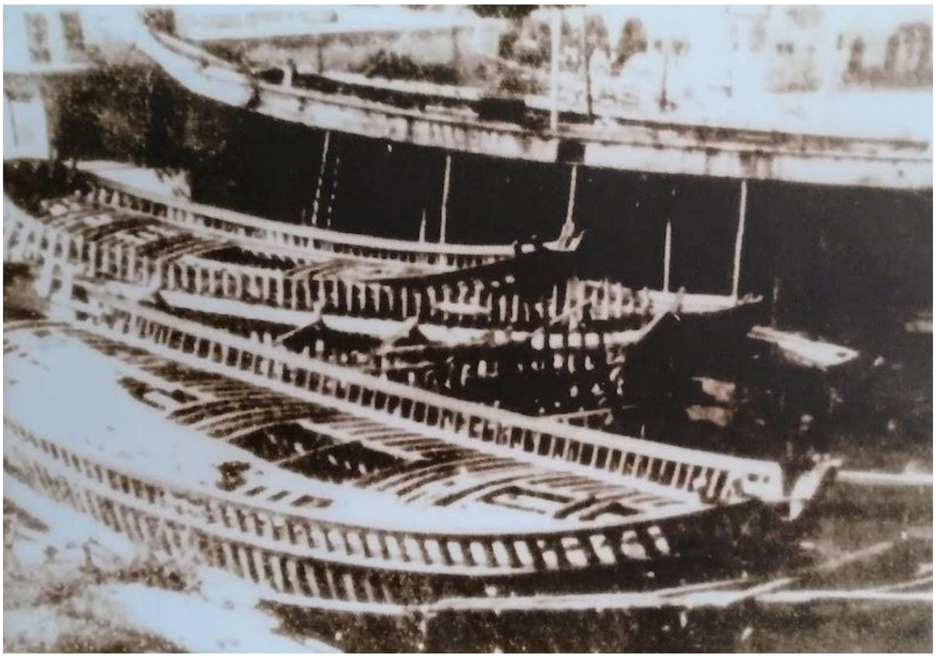
Η ιταλική σημαία σε προσεισμική φωτογραφία της δεκαετίας του ΄20.

Η γέφυρα με τους δύο πύργους και η επιχωματωμένη εξωτερική τάφρος του Κάστρου,1912.

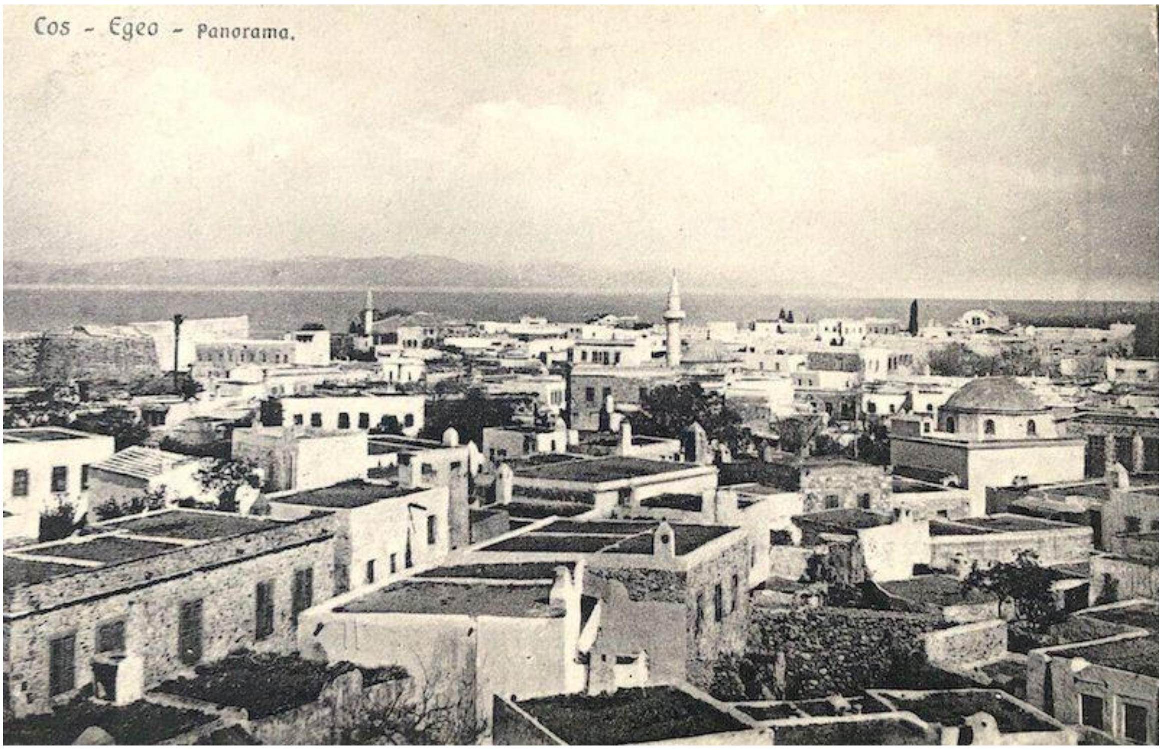
Είσοδος του Κάστρου, η τάφρος και ο πύργος της γέφυρας, δεκαετία ΄20.

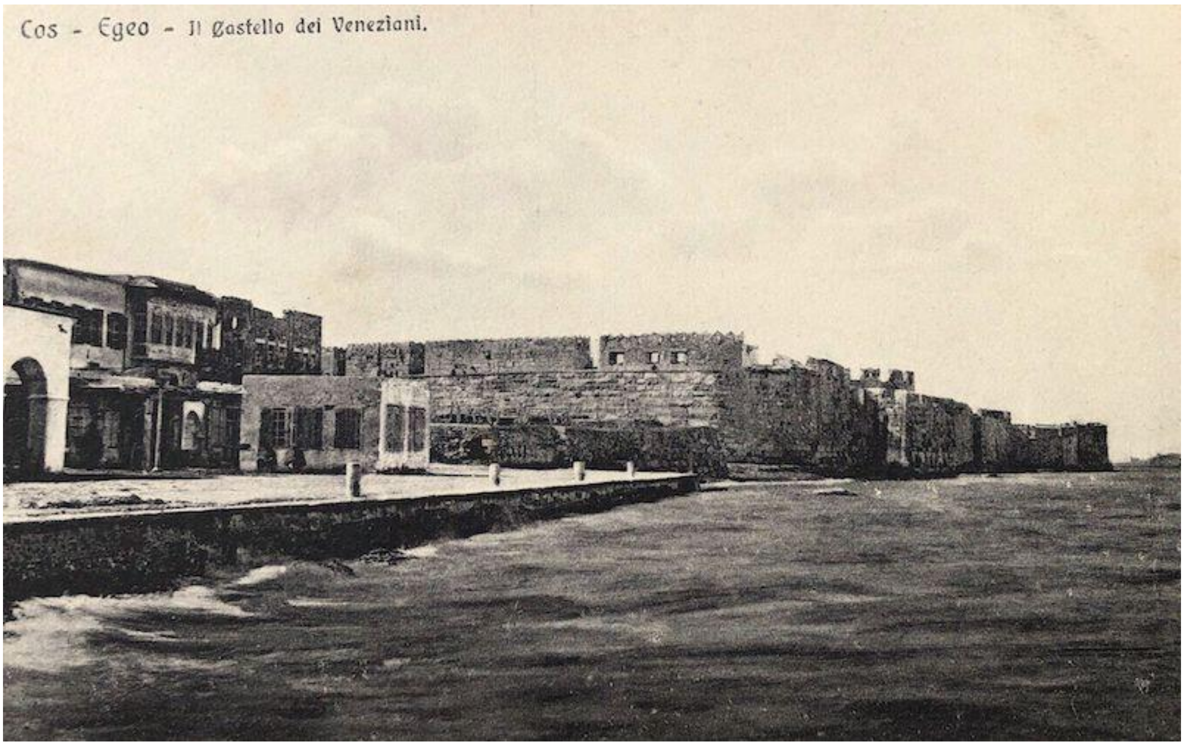
Από το Κάστρο, σκαριά στον γειτονικό ταρσανά επί Ιταλοκρατίας.Μέχρι το 1962 ο ταρσανάς της Κω ήταν βασικότερο ναυπηγοεπισκευαστικό κέντρο της Δωδεκανήσου και του Κεραμεικού Κόλπου. Έδινε λύσεις σε καΐκια,περάματα, τράτες και οτιδήποτε πλεούμενο μπορεί κανείς να σκεφτεί. Απασχολούσε από 40-50 τεχνίτες και μάστορες. Τότε γύρω στο 1962 τα πράγματα άλλαξαν. Κάποια μέρα ανάγκασαν τον ταρσανιέρη Μαστροδημήτρη να φύγει από το «σπίτι»του, το Κάστρο. Στην τουριστική ανάπτυξη δεν χωρούσε το Νεώριο της Κω [Φωτογραφία-Χρίστου Μάρκογλου].

Castello dei Cavalieri di Coo- Κάστρο των Ιπποτών της Κω, επί Ιταλοκρατίας, πιθανόν μετά τον σεισμό του 1933.

Πανόραμα της πόλης σε ιταλική καρτ ποστάλ του 1912. Αριστερά το Κάστρο των Ιπποτών, στο βάθος δεξιά ο Αγ.Νικόλαος της Χώρας.

Σε ιταλική καρτ ποστάλ η Ακτή του Γιαλού,σημερινή Ακτή Μιαούλη, πίσω το Οθωμανικό Νεκροταφείο και το Κάστρο, περίπου το 1912.

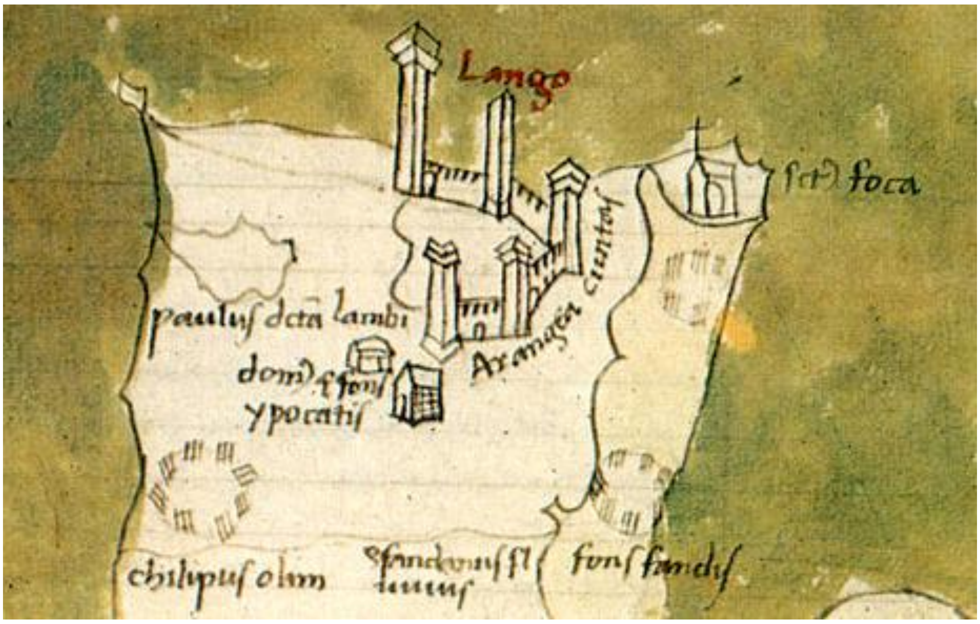
στ.ΠΡΩΤΟΣ ΧΑΡΤΗΣ

Ιστορικό ταξίδι στο Κάστρο της Κω μέσα από χάρτες, σχέδια και χαρακτικά.Το υλικό προέρχεται από συλλογές βιβλίων περιηγητών κυρίως γεωγράφων του 15ου ως τις αρχές του 20ού αιώνα.Ολα ξεκινούν από το πρωτοπόρο χαρτογραφικό έργο του Cristoforo Buondelmonti, ακολουθούν τα έργα των B. Sonetti [1485], B.Bordone [1547], G.Rosaccio [1598], το νησολόγιο του Antonio Millo [1582-91] μέχρι να φτάσουμε στους νεότερους και περισσότερο ακριβείς χάρτες.

1420

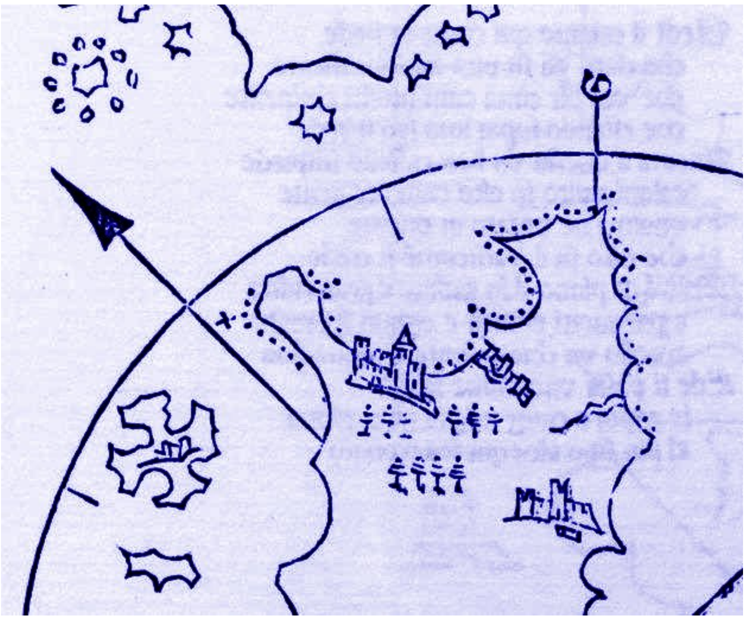

Η πρώτη εικονογραφημένη αποτύπωση του Κάστρου από τον C.Buondelmonti περίπου 1420;

Απόσπασμα από τον πρώτο χάρτη του Κάστρου με τίτλο «Choa nunc Lango»,αρχές του 15ου αιώνα. Από το βιβλίο Liber Insularum Archipelagi του χαρτογράφου, γεωγράφου και ανήσυχου καλόγερου Cristoforo Buondelmonti [περίπου 1385-1430]. Το νησί ονομάζεται Lango και Arangea ο περιτειχισμένος οικισμός με 5 πύργους. Σημειώνεται η Λάμπη με την λίμνη της δυτικά και τα φερόμενα κτίσματα του Ιπποκράτη. Ο Buondelmonti από το 1414 ως το 1430 ζούσε στην Ρόδο, Κρήτη, Κύπρο και Κωνσταντινούπολη. Γνώριζε καλά ελληνικά και συνέταξε διάφορες περιγραφές των Ενετικών αποικιών στο Αιγαίο, τις οποίες αφιέρωσε στον χορηγό του Νικκολό Νικκολί και τον Τζιορντάνο Ορσίνι. Θεωρείται ο πρώτος χαρτογράφος του Αιγαίου και της Κων/πολης. Πέθανε όχι πριν από το 1430, πιθανώς στην Ελλάδα.

1485

Από τον Βενετό ναυτικό Sonetti Bartolomeo φίλο του Leonardo da Vinci, εκτυπώθηκε στην Βενετία το 1485. Προφανώς έχει δανειστεί στοιχεία από τον Buondelmonti. Πρόκειται για σημαντικό χάρτη γιατί είναι προ του μέγιστου επεισοδίου του 1493. Ενας οικισμός εμφανίζεται δυτικά του Κάστρου. Νοτιοδυτικά παρατηρούνται συστάδες από δέντρα,πιθανώς οι πορτοκαλιές που ανέφερε ο G.Gerola.

1547

Απόσπασμα χάρτη έκδοσης του 1547 του Benedetto Bordone.Διακρίνεται το Κάστρο, ο μεσαιωνικός περιτοιχισμένος οικισμός Arangia και οι Μύλοι της Λάμπης.

1608

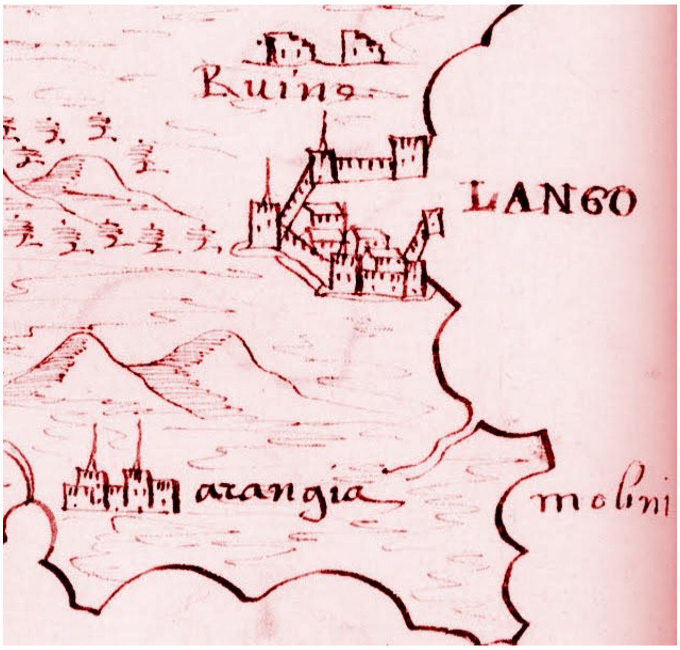
Ο Henri de Beauvau, ήταν Γάλλος διπλωμάτης και στρατιωτικός. Τον Νοέμβριο του 1604 πέρασε από την Κω, στον χάρτη του σημειώνονται οι Πύργοι του Κάστρου και η περιτειχισμένη μεσαιωνική πόλη.

1780,περίπου

Ville Arrange το περιτοιχισμένο χωριό, τα ερείπια του Ιπποκράτη προφανώς κοντά στην πηγή Ιπποκράτ Σουγιού και ο Οβελίσκος του Αλέξη προς τα δυτικά της πόλης. Δεξιά και βορειοδυτικά διακρίνονται πορτοκαλεώνες.Χάρτης της Κω περίπου του 1780 του Γάλλου γεωγράφου και χαρτογράφου Jean-Baptiste Bourguignon d'Anville[1697-1782]. Από την Gallica.

1590,περίπου

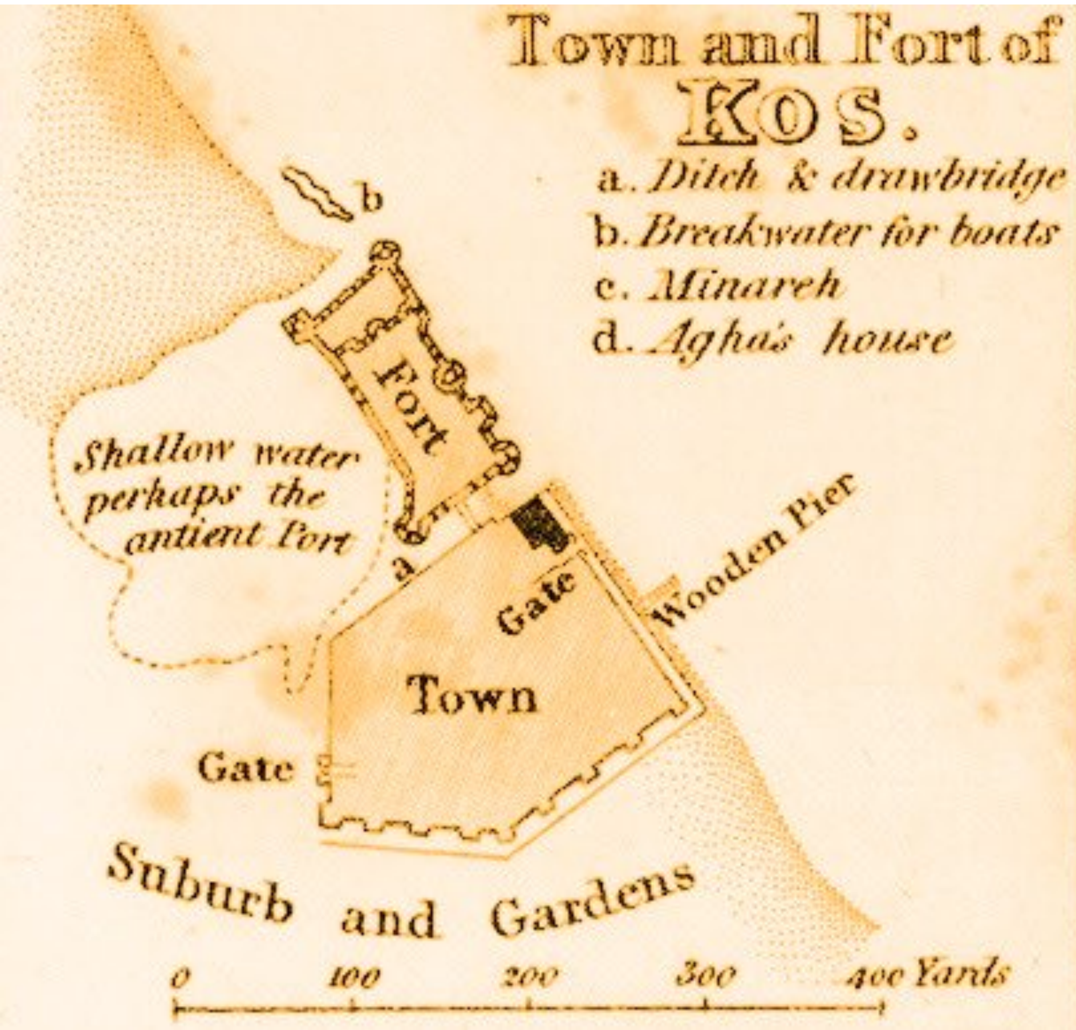
Χάρτης του Αντόνιο Μίλο, Έλληνα καπετάνιου και χαρτογράφου, ενεργού το χρονικό διάστημα μεταξύ 1557-1590. Νοτιοδυτικά σημειώνεται η Arangia, στον όρμο η Lango με το Κάστρο και τους πύργους. Βόρεια του υπάρχουν ερείπια ίσως από την τοποθεσία της πόλης Πουζουχτά[πρώην δημοτικός ανθόκηπος στο λιμάνι].

1598

Χάρτης του G. Rosaccio, εκδόθηκε το 1598. Φαίνεται το κάστρο και το μεσαιωνικό τείχος ως μια οικιστική ενότητα στο νησί Lango. Σημειώνονται οι Μύλοι της Λάμπης.

1818

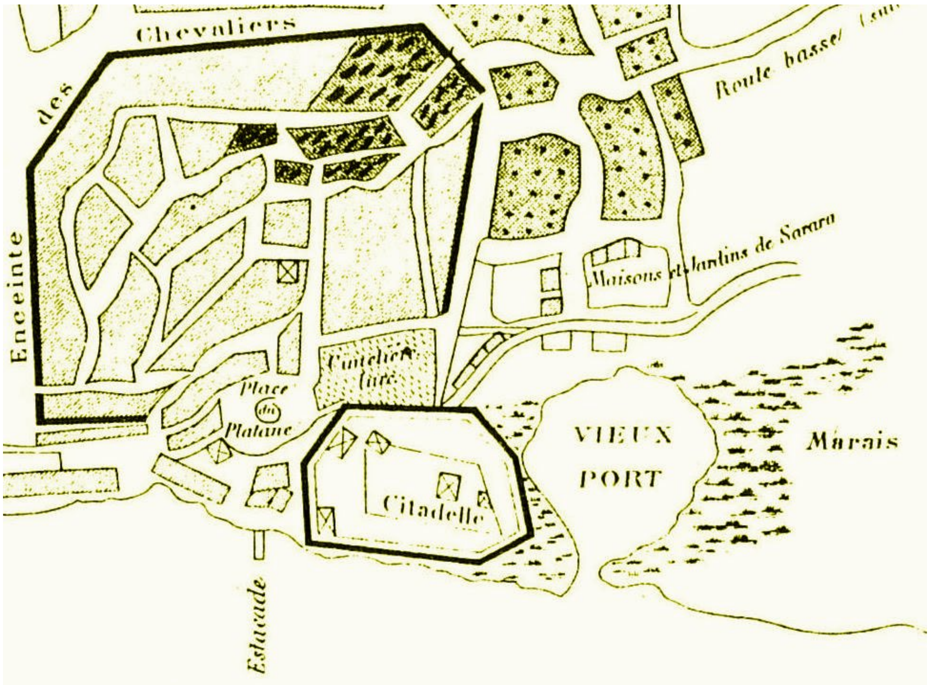
Χάρτης του ναυάρχου Francis Beaufort [1774-1857], Ιούλιος του 1811, από το βιβλίο του «Καραμανία».Ο διάσημος Βρετανός υδρογράφος προτείνει μια κατατοπιστική, λεπτομερή έκθεση σχετικά με το Κάστρο και την περιτειχισμένη πόλη. Αναφέρει τα εξής: «Το φρούριο περιβάλλεται από νερό σε 3 πλευρές, η τέταρτη διαχωρίζεται από την πόλη με μια μεγάλη τάφρο και μια κρεμαστή γέφυρα,.Η πύλη ήταν ανοιχτή, όταν μπήκαμε: Όσο προχωρήσαμε προς το εσωτερικό φαινόταν σχεδόν γεμάτο με σπίτια, τα τείχη ήταν σε καλή κατάσταση με πύργους και προμαχώνες. Μετρήσαμε περίπου 50 πολεμίστρες αλλά σε ποια κατάσταση ήταν τα όπλα, δεν μπορούσαμε να διαπιστώσουμε.Το φρούριο χτίστηκε αρχικά από τους Ιππότες της Ρόδου στις αρχές του 14ου αιώνα αλλά το βόρειο άκρο φαίνεται να έχει διευρυνθεί σε μεταγενέστερη περίοδο».Ο χάρτης του θεωρείται ο πιο ακριβής χάρτης του Κάστρου της Κω, το χρονικό διάστημα προς της έκρηξης και του μεγάλου σεισμού του 1493.

1838

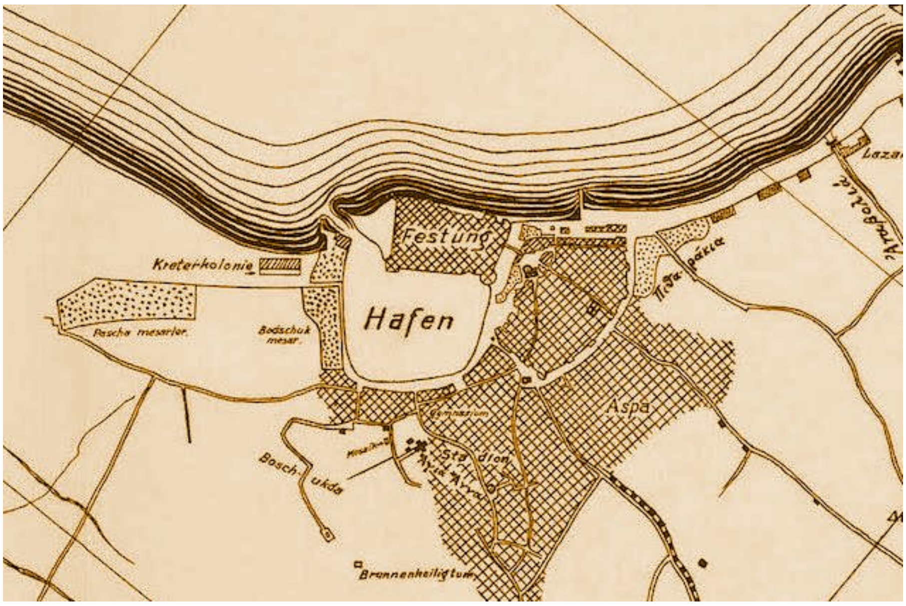
Σε λιθογραφία του Αγγλικού Ναυαρχείου το Κάστρο, βόρεια η περιτειχισμένη μεσαιωνική Χώρα και η ύπαιθρος της Κω μετά την έκρηξη της πυριταποθήκης και πριν από τον σεισμό του 1863.Εκδόθηκε το 1938.

1884

Η πόλη της Κω με την ελώδη έκταση δεξιά του Κάστρου. Χάρτης του M.Dubois. Εκδόθηκε το 1884 μετά τον σεισμό του 1863.

Αρχές 20ου αιώνα

Απόσπασμα τοπογραφικού χάρτη της πόλης Κω.Σημειώνεται το Κάστρο από τους αρχαιολόγους Herzog.R-Schazmann.P.Δημοσιεύθηκε τον Ιανουάριο του 1932, σε δεδομένα 1902-1907. Βρίσκεται στη βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου της Χαϊδελβέργης.

Εξέλιξη ακτογραμμής της πόλης Κω, τα τελευταία 10000 χρόνια;

Απόσπασμα παλαιογεωγραφικού χάρτη με την πιθανή εξέλιξη της πόλης Κω τα τελευταία 10000 χρόνια [γεωδίφης, 2008]. Με το κεραμιδί χρώμα η ακτογραμμή πριν από 10000 χρόνια, το πράσινο χρώμα πριν από 7000 χρόνια, με την διακεκομμένη κόκκινη πριν από 6000 χρόνια, με το κίτρινο χρώμα η πρόσφατη. Με τον όρο «παλαιονήσι» αναφέρεται μια χερσαία γη προηγούμενης γεωλογικής περιόδου που βρισκόταν μακριά από το Κάστρο στον Όρμο της Κω.Διακρίνεται με το σκούρο μπλε η παλαιολίμνη που κυριαρχούσε πριν από 7000 χρόνια, η οποία εξελίχθηκε αργότερα σε βαλτώδες οικοσύστημα πάνω στο οποίο θεμελιώθηκε το Κάστρο.

ΠΗΓΕΣ

1.The inscriptions of Cos [Επιγραφές της Κω]- W.Paton,E.L.Hicks,1891
2.Λεξικό Κωακών Ιδιωμάτων-Μ.Σκανδαλίδη
3.Κώια-Ιάκωβος Ζαρράφτης
4.Γεωλογικός χάρτης Κω-ΙΓΜΕ
6.Τοπωνύμια της Νήσου Κω- Ν.Ζάρακας
7.Viaggio di esplorazione in Caria,Castello di Cos-A. Maiuri
8.«Ασυλία του Ασκληπιείου Κω»-Αναστάσιος Καραναστάσης,1979
9.Monumenti medievali delle tredici Sporadi-G.Gerola
10.Le isole Italiane dell'Egeo -A.Desio, 1931
11.Γεωστοχασμοί-Γεωδίφης,2010
12.Ιστορία των Σεισμών της Κω-Γεωδίφης, 2018
13.Τριλογία «Παιδί της Ρέας», Γεωδίφης, 2019-2020
14.Ετοιμότητα σώζει ζωές- Γεωδίφης, έκδοση Β΄2018
15.Τοπογραφικός χάρτης Κω-Herzog R.-Schazmann P, 1908 [βιβλιοθήκη Πανεπιστημίου Χαϊδελβέργης]
16.Ασκληπιείο Κω-R.Herzog και P.Schazmann,1932
17.Historical Geography of Asia Minor-W.M.Ramsay
18.Scavi e ricerche a Coo [1935-1943]-L.Morricone
19.Kos Astypalaia-Duncan Mackenzie,1897
20.Travels and discoveries in Levante-C.T.Newton,1865
21.Carian sites and inscriptions-Paton,Myles [1896]
22.Τοπωνυμικά και ονοματικά της νήσου Κω- Μιχάλης Ε. Σκανδαλίδης
23.The skeletons of Cyclops and Lestrigons: misinterpretation of Quaternary vertebrates as remains of the mythological giants-Marco Romano ORCID Icon & Marco Avanzini
24.Γεωγραφικά- Στράβων
25.Ιστορίες -Ηρόδοτος
26.Η Κως μέσα από τα χαρακτικά των Ευρωπαίων περιηγητών και χαρτογράφων-Α.Ι.Μάρκογλου
27.Sculture inedite di Coo-L.Laurenzi
28.Κωακοί λίθοι και κωακή λιθοξοΐα- Ειρ.Πουπάκη
29.Βρετανικός τοπογραφικός χάρτης της Κω,1940[βασισμένος σε ιταλικά δεδομένα του 1930]
30.Σπάνια βιβλία της Γενναδείου Βιβλιοθήκης, Μουσείου Μπενάκη, Ιδιωτικών Συλλογών,Ολκός, 1978.
31.I segreti della antiche città megalitiche-Giulio Magli
32.Greek and Roman Towns I: Streets.-Bosanquet R. C, 1915
33.De Co Insula -M.Dubois, 1881.
34.Κωακά-Πνευματικός Όμιλος Κώων «Φιλητάς»
35.Volcanology of the Kos Plateau Tuff-Allen, S.R
36.City-M.Mohsin,S.Safdar,F.Asghar,F.Jamal
37.Κωακό Πανόραμα [1900-1948]-Α.Μάρκογλου,1992
38.Halicarnassus, Cnidus, & Branchidie-C.T.Newton, 1862
39.Early history of Caria-C.T.Newton [1862]
40.Carian sites and inscriptions-Paton,Myles [1896]
41.Βικιπαίδεια, ψηφιακή εγκυκλοπαίδεια
42.Σεισμοί της Ελλάδας- Β&Κ Παπαζάχος
43.Researches in Asia Minor- William John Hamilton,1842
44.History of Cnidus-C.T.Newton,1863
45.Ιερά Μητρόπολις Κώου και Νισύρου παρελθόν και παρόν-Ανδρέας Χατζημιχαήλ
46.Μελέτες και πληροφορίες από το DICAR του Πολυτεχνείου του Μπάρι [M.Livadiotti].
47.Οι απαρχές της ελληνικής γεωμυθολογίας-Ε.Μητροπέτρου, 2012
48.Characterisation of the white marble of two unpublished ancient Roman quarries on the Islands of Fourni and Skyros-L.Lazzarini,S. Cancelliere
49.Παλαιοχριστιανική γλυπτική Κω-Ευαγγελία Μηλίτση-Κεχαπα
50.Scavi e scoperte nel " 8erraylio " e in località minori si Coo(1935-1943)-L.Morricone
51.Eleana e Langada: Sepolcreti della tarda Età del Bronzo a Coo- L.Morricone

52.Sepolture della prima l'Età del Ferro a Coo-L.Morricone
53.Ιπποκρατικά Θέματα-Θεοδόσης Διακογιάννης
54.Ιστορίες πριν από τον σεισμό-Ε.Χ.Κασδαγλης
55.«Η Κως,η Νίσυρος και η Κάλυμνος κατά τον Κρητικόν Πόλεμο[205-204 π.Χ]» -Αναστάσιος Καραναστάσης,1963
56. Mémoire sur l'île de Kos-Olivier Rayet, 1871
57.Μεσαιωνικά κάστρα και οχυρώσεις της Κω-Νίκος Δ. Κοντογιάννης, 2002
58.«Εθνικά»-Στέφανος Βυζάντιος,5ος αιώνας μ.Χ
Travellers to Greece and Constantinople-J.P.A. van der Vin
59.Η Μεσαιωνική πόλη της Κω-Η.Ε.Κόλλιας
60.Castles and landscapes - Creighton, O. H. (2002)
61.Early medieval castles. Aristocracy and authority, AD 800–1200, Creighton, O. H. (2012).
62.Matilda's castles, northern Apennines: geological and geomorphological constrains-Guido S. Marianihttps, Filippo Brandolinihttps: Manuela Pelfini, and Andrea Zerboni
63,Επιγραφές-Δ.Μποσνάκης
64.Europeana,Ευρωπαϊκή Ψηφιακή Βιβλιοθήκη
65. Ιστορία της νήσου Κω-Β.Χατζηβασιλείου,1990
66.An Example of Intermediate Sulfidation Epithermal Type Mineralization,2017-K.Mikaeili,M.Reza Hosseinzadeh,M.Moayyed,S. Maghfouri

Ιστοσελίδες/εφημερίδες:

inscriptions.packhum.org, earthmagazine.org, perseus.tufts.edu, USGS-Γεωλογικό Ινστιτούτο Αμερικής, Herodotus Academy, Με το βλέμμα των περιηγητών el.travelogues.gr/, Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού, fossilworks.org/ Πύλη της βάσης δεδομένων παλαιοβιολογίας, odysseus.culture.gr Ιστοσελίδα Οδυσσεύς-Υπουργείου Πολιτισμού, Γερμανικό και Ιταλικό Αρχαιολογικό Ινστιτούτο Αθηνών,Αμερικάνικη Αρχαιολογική Υπηρεσία Αθήνας, Αμερικάνικο Αρχείο, Εικόνες Google [Διαδίκτυο], Accademia.edu, Ροδιακή, Δημοκρατική, Δωδεκανησιακή Πρόοδος, Νέα Ρόδος, Δωδεκάνησος, αρχείο Saia, csad.ox.ac.uk, La Tribuna Illustrata, L'Illustrazione, staikoslibraries.gr, vice.com,Gallica,kastra.eu, ecastles.culture.gr/.pandektis.ekt.gr/Κωστής Καλλιβρετάκης,

Πληροφορίες,φωτογραφίες και ιδιαίτερες ευχαριστίες:

Ιερομνήμων Μάρκογλου Παρασκευή, Μάρκογλου Χρίστο, Κουτσουράδη Αχιλλέα, Κωστογλάκη Κώστα, Μαστρογιώργη Μάνο, Σουρασή Γιάννη,Δημήτρη Φανάρα,Γεωργαλλίδη Σταύρο&Μιχαλία, Σοφρά Νίκο, Μαχαίρα Ευθύμη,Grasso Vanta,Παιζάνογλου Μαζλούμ, Μουζουράκη Θεόφιλο, Κασιώτη Γιάννη, Κουτσουράδη Τιμολέων, Αβρίθη Αντώνη, Θυμανάκη Μαριάνθη, Γαλανοπούλου Αρετή.

ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΕΙΣ

Δημοσιευμένα βιβλία/χάρτες του γεωδίφη σε ψηφιακή μορφή [pdf].Μπορείτε να τα κατεβάσετε στον υπολογιστή σας, να τα εκτυπώσετε ή απευθείας να τα διαβάσετε ως e-book.

1.Αντισεισμικό εγχειρίδιο[2006], e-book
antisismiko.pdf

2.Υδρογεωλογικός χάρτης Κω [2008]
_idrogeokos.jpg

3.Γεωστοχασμοί[2010],e-book
geosto.pdf

4.Γεωπεριβαλλοντικός χάρτης Κω [2010]
https://drive.google.com/open?id=0BxTgdOlHGoJcS2x5djBIYlp0cnM

5.Ετοιμότητα σώζει ζωές [2011],e-ebook
etoimtsunami.pdf

6.Γεωτουρισμός, επώνυμα τοπικά κέντρα και νέες θέσεις εργασίας[2012], e-book
Geoturismos_ebook.pdf

7.Ημερολόγιο Ενός Προαναγγελθέντος Σεισμού[2017],e-book
DiaryKaraAda.pdf

8.Γεωτοπωνυμιακός χάρτης Κω[2018]
[πρέπει να έχετε εγκατεστημένο το πρόγραμμα Google Earth στον υπολογιστή σας]
https://drive.google.com/file/d/1YXbv0Vat4xf0KYbZqYOtE3Lh7LgMdpSh/view?usp=sharing

9.Ιστορία των σεισμών της Κω-Τι συνέβη και γιατί;[2018], e-book
Kosquake2018.pdf

10.Πως να επιβιώσετε από μία πυρκαγιά;[2018]
https://drive.google.com/open?id=18OVN55i3ExCU27yunnMg8zzqQWkQyWih

11.Παιδί της Ρέας-Τεύχος Α[2019], e-book
https://drive.google.com/open?id=1tVgAbeEGbgsOt5g4uVVlAjtPzCn4qhiN

12.Σεισμοί της Καλύμνου-Τι συνέβη και γιατί;[2020],e-book
https://drive.google.com/open?id=10YcwdQwi-LoxkIH-rVIZBv4xnQXn-JyY

13.Παιδί της Ρέας-Τεύχος Β[2020], e-book
https://drive.google.com/open?id=1yC4ZTDxGJUgwn1FFdRPXV2xK1-KPrd9Z

14.Παιδί της Ρέας-Τεύχος Γ΄ [2020], e-book
https://drive.google.com/file/d/14gSLg6AiSb8wHqdbgMvhuOkSgw-wbGzO/view?usp=sharing

15. Γνωρίστε τον κίνδυνο-σεισμοί ,τσουνάμι,2021
https://drive.google.com/file/d/1nYUnWniiIwwiN5aZ8glKWAznBK5Q--t6/view?usp=sharing

16.Δάμος ο Κώιων[2021], e-book
https://drive.google.com/file/d/1MvryN5_HZMPt1wWWaYgfqFPTPXkvx0Y3/view?usp=shari

ΠΙΝΑΚΕΣ

Π1.Το Κάστρο της Κω σε χαλκογραφία του Coronelli Vincenzo, 1707.

Π2.Σε δορυφορικό χάρτη του Google Earth Pro η γεωγραφία του Κάστρου της Κω, 2021.

Π3.Σε δορυφορικό χάρτη του Google Earth Pro το αρχαίο τείχος της πόλης Κω [κίτρινο χρώμα] του 4ου αιώνα π.Χ, το Κάστρο του 14ου-16ου αιώνα[ροζ χρώμα] και το μεσαιωνικό τείχος της Χώρας του 14ου/15ου αιώνα σημειώνεται σε κυανό χρώμα.

Π4.Σε δορυφορικό χάρτη Google Earth Pro επικαιροποιημένες οι θέσεις των οικοσήμων του Κάστρου [G.Gerola-A.Maiuri].

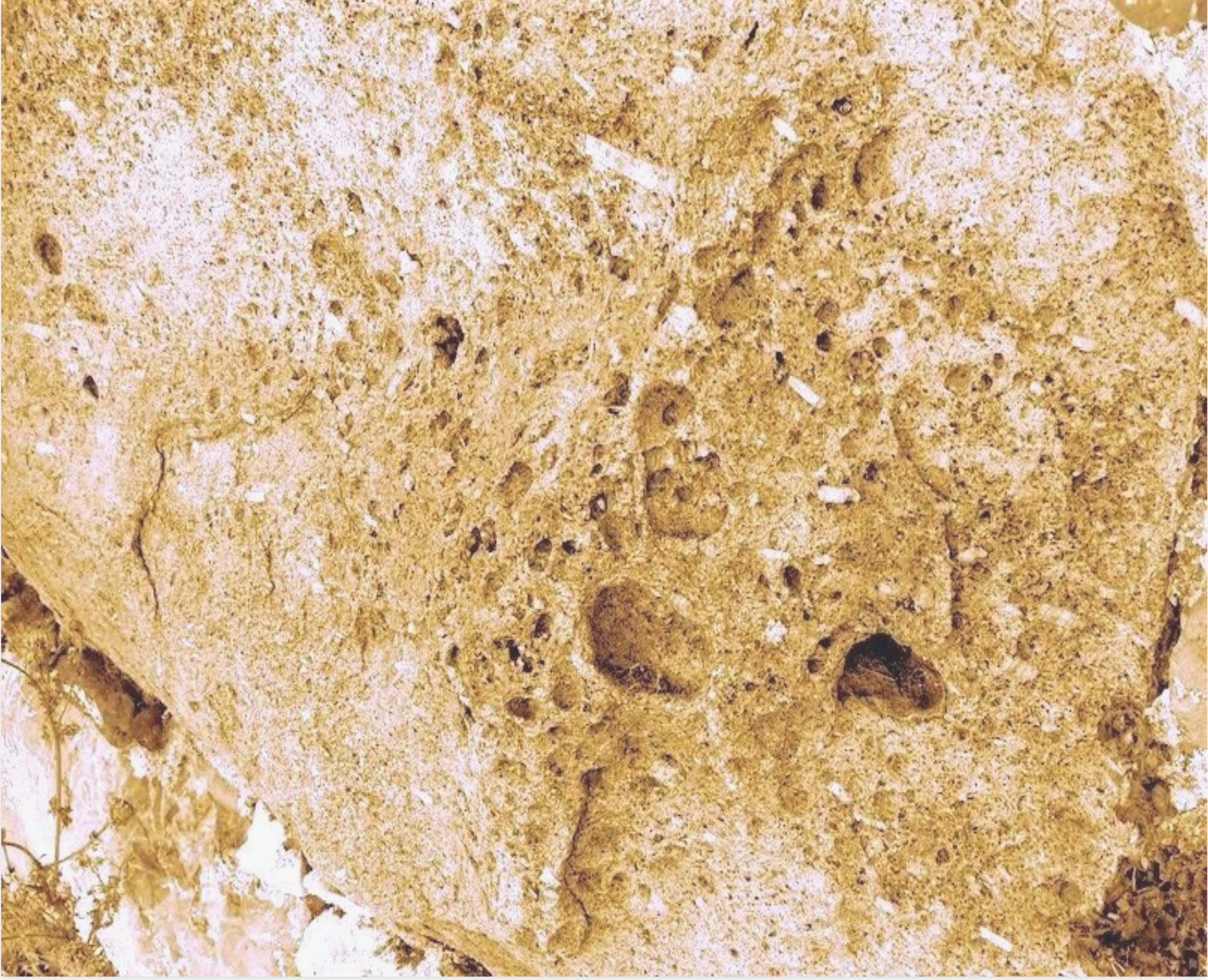
Π5.Σε χάρτη του A.Maiuri το Κάστρο της Κω,1925.

Π6.Το Κάστρο της Κω σε φωτογραφία του G.Gerola, 1916;

Π7. Σε φωτογραφία Λεωφόρος Φοινίκων, η γέφυρα και το Κάστρο,δεκαετία ΄20;

Π8. Σε φωτογραφία το Κάστρο της Κω, δεκαετία ΄20.

Τρομακτικές πυροκλαστικές ροές που έκαιγαν τα πάντα στο πέρασμά τους με ταχύτητες 200 μέτρα το δευτερόλεπτο, στα τείχη του Κάστρου μετά από 10.700.000 χρόνια από την γέννηση τους.Οι πέτρες, τα χρώματα και οι υφές που πλαισιώνουν και γεμίζουν το Κάστρο της Κω δεν είναι από τον σημερινό κόσμο.Προήλθαν από χαμένους, άγνωστους τόπους που υπήρχαν πριν από εκατομμύρια χρόνια, κόσμοι τόσο παράξενοι που μόνο η επιστημονική φαντασία μπορεί να ξετυλίξει. Τα υλικά που χρησιμοποίησαν οι Ιωαννίτες Ιππότες για να δώσουν μορφή στο οχυρό έχουν φτάσει στο σήμερα μέσα από ένα μακρινό χθές.Τι θα ήταν το Κάστρο χωρίς τις πέτρες του; Εδώ είναι ένας οπτικός «ξεναγός» πεδίου-γεωλογικός οδηγός που δίνει μια μικρή γεύση από πράγματα που έχω παρατηρήσει και βοηθούν να κατανοήσουμε τους τρόπους με τους οποίους ο βαθύς γεωλογικός χρόνος έχει μπει στην καθημερινή μας ζωή.Η σύγχρονη ζωή και ο γεωλογικός χρόνος είναι βαθιά ενσωματωμένοι ο ένας στον άλλο, με μεγάλες επιπτώσεις για το παρόν όσο και για το μέλλον. Οι άνθρωποι όχι μόνο χρησιμοποιούν γρήγορα το γεωλογικό υλικό που χρειάστηκε εκατομμύρια χρόνια να δημιουργηθεί, αλλά επίσης φτιάχνουν ένα νέο στρώμα από ανθρωπογενή υλικά το οποίο θα παραμείνει μετά την εξαφάνιση του είδους μας. Αφήστε τη φαντασία σας ελεύθερη. Περιηγηθείτε και γνωρίστε το υπέροχο, δύσκολο και «ανίκητο» Κάστρο της Κω μέσα από ένα ταξίδι 440.000 χιλιετιών.